

PLODNO SODELOVANJE

Glavni in odgovorni urednik našega časopisa sta ob 29. novembru, prazniku jugoslovanskih narodov, zaprosila predsednika Občinskega ljudskega odbora Janeza Nedoga za izjavo o nekaterih vprašanjih, ki zanimajo prebivalce občine Šiška, še posebej pa člane našega kolektiva. Tovariš predsednik Nedog se je prošnji ljubeznivo odzval.

1. Ker nimata niti Občinski ljudski odbor Šiška niti Litostroj dovolj denarja za gradnjo stanovanj, želimo zvedeti za Vaše mnenje, kako bi za stanovanjsko izgradnjo našli najprimernejšo rešitev?

Popolnoma jasno se zavedamo, da je stanovanjski problem Litostroja eden od osrednjih problemov v naši občini, ki ga bomo v naslednjih letih pospešeno reševali. Lahko bi ga reševali tako, da bi s povečanjem delovne sile povečali bruto produkt oziroma narodni dohodek in bi se na ta način večala tudi sredstva za stanovanjsko izgradnjo, ki pa pri sedanjem sistemu finansiranja dajejo občini manjše možnosti, kot smo jih s stanovanjsko reformo pričakovali. Občinski stanovanjski sklad sam ne bo mogel drugo leto prevzeti nobene nove gradnje. Zato mislimo, da bo moral Litostroj o vprašanjih v zvezi s pridobivanjem novega stanovanjskega prostora tesno sodelovati z občino. Po drugi strani pa upravičeno računamo na pomoč, zlasti iz republiškega stanovanjskega sklada.

Sedanjí pravilnik za izgradnjo stanovanjskih hiš predvideva tudi štednjo v družinah samih in jo tudi stimulira. Principi v tem pravilniku so postavljeni, zato ne bi bilo napačno, če bi se ta štednja razvijala tudi v Litostroju oziroma naj bi se razvijala znotraj posameznih podjetij. Štednja znotraj posameznih podjetij že daje ugodne rezultate.

S tako obliko varčevanja so že pričeli v podjetju Ljubljana-transport in računajo, da bodo s sredstvi kolektiva in sredstvi članov kolektiva lahko pričeli z gradnjo približno 40 stanovanj.

2. Vaše mišljenje o občinski in tuji gradbeni operativi v šišenski občini in o njenih perspektivah?

Pri sedanjih razmerah v gradbeni operativi je vprašanje v tem, da se poleg nekaterih velikih gradbenih podjetij, kot so »Gradis«, »Tehnika« itd., ustanavljajo v občinah še manjša gradbena podjetja. V Šiški imamo eno samo manjšo gradbeno podjetje. Zaradi objektivnih, še bolj pa subjektivnih vzrokov to podjetje ni najboljšje. V skladu z možnostmi se bo seveda morala razvijati in usposabljalati. Za sedaj v občini ne nameravamo snovati novih gradbenih podjetij.

3. Kaj menite o litostrojskem prispevku za potrebe splošnega družbenega standarda?

V primerjavi z močjo svojih skladov Litostroj pri združevanju sredstev za potrebe splošnega družbenega standarda doslej ni obično sodeloval. Nekatera podjetja, ki imajo za polovico manjši bruto produkt, so sodelovala z enako visokimi ali celo višjimi sredstvi kot vaša tovarna (n. pr. Pivovarna Union). Z druge strani pa je Litostroj precej sodeloval pri reševanju nekaterih komunalnih zadev... Ogromno je

gradil v svoji režiji in na ta način občinski skupnosti odvzel precejšnja bremena. Pri tem ustrezno sodelujemo. Vsekakor takega reševanja problemov nismo doslej dosegli z nobenim podjetjem v občini. Pri tem moramo omeniti še pomoč Litostroja pri dodelitvi stanovanj za preselelitev družin, ki so jih izgubila ob rekonstrukciji Celovške ceste, kar nam je zelo koristilo.

V zvezi z reševanjem stanovanjskega problema se vzporedno postavlja tudi reševanje problema šolstva, trgovine, obrtnih dejavnosti in obratov družbene prehrane. Zato pričakujemo, da bo Litostroj, tako kot druga podjetja v občini, zaradi reprodukcije lastne delovne sile imel za komunalno vprašanje še več razumevanja. Stvar je tudi v tem, da bomo morali že v prihodnjem letu uvesti v šolah tretjo izmeno. Izgradnja novih stanovanj v bodočem občinskem centru bo še povečala pomanjkanje šolskega prostora v občini. Zato bomo čimprej morali začeti graditi novo šolo.

Ker pa računamo, da bo v teh novih stanovanjskih naseljih večina ljudi-proizvajalcev, ki bodo zaposleni v podjetjih naše občine, bo to vprašanje naših skupnih interesov. Mislim, da se bodo te akcije udeležila vsa podjetja in s svojimi sredstvi pomagala.

Vsekakor bomo morali razen tega v prihodnosti misliti tudi na izgradnjo obrata družbene prehrane, na kino dvorano in ureditev trgovinske mreže.

4. Kako bi vskladili delo občinske administracije, če bi Litostroj in druga podjetja uvedla polne II. oziroma III. izmene oziroma spremenila delovni čas?

Če se bo to vprašanje urejalo v državnem merilu, je jasno, da se bo tudi občina Šiška temu prilagodila. O tem smo že razpravljali na zborih proizvajalcev. Govorili smo tudi o tem, da bi na občini uvedli deljeni delovni čas, ker v podjetjih delajo delavci večidel že v dveh izmenah in za opravke na občini izgubljajo po nepotrebnem precej delovnega časa.

Vprašanje delovnega časa, 7-urnega delavca ali proste sobote ne bi za zdaj še hoteli načrtovati, temveč bi omenili le to, da mora Litostroj pridobivati novo delovno silo, s katero bi se zmogljivosti podjetja do konca izkoristile, kar naj bi bilo eno od osrednjih vprašanj, s katerim naj bi se ukvarjalo vaše podjetje.

5. Ali šišenski Zbor proizvajalcev ustrezno dela in kakšno vlogo imajo pri tem delu Litostrojčani?

Po mojem mišljenju Zbor proizvajalcev še ni povsem zaživel in še ne opravlja tiste funkcije, ki bi jo moral. Zbor proizvajalcev bi moral skrbeti, da bi se sredstva čimbolje usmerjala oziroma povečala in voditi občinsko gospodarsko politiko, ne pa samo to, kako bi se ta sredstva izkoriščala oziroma trošila. Na zboru proizvajalcev smo začeli razpravljati o vprašanjih analize realizacije družbenih planov. Razpravljali smo že o nekaterih načelnih vprašanjih glede obrti, zaposlovanja delovne sile, produktivnosti, sistema nagrajevanja itd. Pri novih volitvah v zboro

proizvajalcev bomo morali težiti k temu, da bomo izvoljene predstavnik izbirali tako, da ne bodo predstavljali samo zastopstva kolektiva, temveč da se bodo udeleževali tudi splošnega dela v občini. Ne moremo reči, da tovariši, ki so v zboru proizvajalcev, niso aktivni, saj so se udeleževali različnih sej, s čimer so dovolj pomagali pri delu, vendar pa sam sistem dela zbora proizvajalcev doslej še ni omogočil, da bi se še bolj angažirali v reševanju dovolj zapletene gospodarske problematike v občini.

6. Ali vidite kake možnosti kooperacije Litostroja v naši komuní?

Mislim, da je sodelovanje Litostroja v poslovnih združenjih, kakor Ingri, Združenju strojegradnje in Avtomaciji, popolnoma koristno. Litostroj mora na problem kooperacije gledati s širših vidikov, ker je njegova proizvodnja širšega in splošnega pomena.

Kar se pa tiče sodelovanja v občini mislim, da se odpirajo določene možnosti, ki koristijo tako Litostroju kot drugim podjetjem in občinski skupnosti; tu mislim predvsem na »Unitas« in »Ljubljana-transport«. »Unitas« ima v svojih metalurških obratih zelo podobno proizvodnjo kot Litostroj in naj bi se specializiral v vlivanju barvnih kovin, medtem ko gre specializacija Litostroja v smeri proizvodnje jeklene in sive litine. Zato mislim, da nima nobenega pomena, da Litostroj drži še nadalje obrat barvnih kovin. Zaželeno bi bilo, da bi se te stvari razvijale tako, da bi se vaše podjetje specializiralo res samo na ulitke iz sive in jeklene litine, vtem ko bi se »Unitas« specializiral na livarno barvnih kovin.

7. Kako je z gradnjo Celovške ceste, obratom družbene prehrane, kinom in ureditvijo okolice litostrojskih blokov?

Rekonstrukcija Celovške ceste je v letošnjem letu pomenila za občino Šiško znaten napor. Postavljate mi vprašanje, ali bo do predvidenega roka, t. j. do 29. novembra 1960, cesta gotova. Kolikor v zadnjih 14 dneh ne bo izredno slabega vremena, postavljeni rok ne bo ogrožen. To se pravi, da bo Celovška cesta do 29. novembra že asfaltirana. S tem v zvezi bo urejen nov dohod iz Vodnikove ceste, novo cestišče na Jami in križišče pri Ljudski milici. S tem smo v letošnjem letu naredili vse, kar je bilo v programu glede ureditve prometa v okviru finančnih zmogljivosti. Za cesto smo potrošili precej finančnih sredstev, tako da za zdaj ne bomo mogli urejati še nadaljnjih cestišč v šišenski občini. Naš namen pa je urediti še južni del Šišenske ceste, vtem ko nam ostane odprto vprašanje severnega dela. Delno bo urejena tudi Gasilska cesta v povezavi s cesto Milana Majcna.

Ureditev okolice Litostroja v letošnjem in naslednjem letu še ni predvidena, ker ni na razpolago finančnih sredstev.

Ureditev obrata družbene prehrane bomo reševali vzporedno z graditvijo kino dvorane. Upamo oziroma prepričani smo, da bosta obrat družbene prehrane in kino dvorana dograjeni do konca leta 1962, ker imamo zanje že na razpolago nekaj sredstev.

OB 29. NOVEMBRU, PRAZNIKU USTANOVITVE NOVE JUGOSLAVIJE, ČESTITAJO DELOVNEMU KOLEKTIVU TITOVH ZAVODOV LITOSTROJ: ZVEZA KOMUNISTOV, DELAVSKI SVET, UPRAVNI ODBOR, LJUDSKA MLADINA SLOVENIJE, SINDIKALNA ORGANIZACIJA IN ŠE POSEBEJ UPRAVA NAŠEGA PODJETJA Z ŽELJO, DA BI POSVETILI VSE SVOJE MOČI ZA IZPOLNITEV PLANSKIH NALOG IN TAKO PRISPEVALI K HITREJŠI IZGRADNJI SOCIALIZMA IN SREČNEJŠEGA JUTRIŠNJEGA DNE.

Komunisti krepko posegajo v gospodarjenje

V nedeljo, dne 13. t. m., je bila v veliki kino dvorani redna letna konferenca Zveze komunistov Litostroja. Razen številnih članov so se je udeležili tudi nekdanji Litostrojčan, podpredsednik OLO Ljubljana, tov. Jože Jager, predsednik Občinskega ljudskega odbora Šiška Janez Nedog, sekretar Občinskega komiteja ZK Šiška inž. Vitja Rode, občinski organizacijski sekretar ZK Jože Zor, republiški poslanec Andrej Babnik in zastopniki naslednjih družbenih in političnih organizacij: Strojne tovarne Trbovlje, Metalne — Maribor, Rade Končara — Zagreb, Prvomajske — Zagreb, Djure Djakovića — Slavonski Brod, Uljanika — Pula, Ljubljana-transporta, Iskre — Kranj in Zelezarne — Jesenice.

Sekretar TK ZKS Stane Vogelnik je uvodoma v kritičnem in tehtnem poročilu povedal nekatere podatke, katerim moramo posvetiti še posebno pozornost. Med drugim se je dotaknil sistematizacije delovnih mest, ker se je ponekod kazala tendenca zagovarjanja neproduktivnih delovnih mest in težnja po prehajanju v višje tarifne razrede. Izrazil je prepričanje, da bo komisija za analitsko oceno delovnih mest to košljivo in odgovorno vprašanje ustrezno rešila.

Naglasil je, da postaja čedalje nujnejša uvedba dveh ali treh izmen, s katerimi bi bilo mogoče stroje optimalno izkoristiti.

V zvezi z novim načinom nagrajevanja je tovariš Vogelnik opozoril na škodljive posledice, ki bi utegnile nastati pri izpopolnjevanju in utrjevanju novega sistema nagrajevanja, zlasti če bi začeli uvajati nove principe nepriljubljeni. Tovariš Vogelnik je omenil tudi problem delavcev z bogatimi in dolgoletnimi izkušnjami, ki pa zaradi starosti ali bolezní ne morejo več slediti proizvodnji. Predlagal je, da bi take delavce po preudarku zaposlili kot inštruktorje, hkrati pa usposabljali za proizvodnjo mlade ljudi.

Pozval je komuniste iz vodstvenih služb, naj skrbijo za urejene odnose med vodstvi EE in vodstvi samoupravnih organizacij.

Članom ZK, ki niso vključeni v nobeno politično ali družbeno delo, je svetoval, naj se čimprej vključijo v delo in tako razbremenijo tiste tovariše, ki imajo preveč funkcij.

Sekretar TK ZKS je posvetil del svojega poročila mladinske-mu vprašanju in priporočil članom ZK, naj čim tesneje sodelujejo z mladino in ji nudijo vsestransko pomoč.

Govoril je tudi o sindikalni organizaciji in dejal, da je potreb-

no z njo skupno oblikovati zavest kolektiva.

V svojem poročilu je omenil tudi nepravilnosti, ki so nastale ob izplačevanju razlik v plačah.

V zvezi z vsem tem je rekel, da se je samoupravljanje razraslo že tako globoko, in da se je zavest ljudi že tako dvignila, da o posameznih gospodarskih problemih ne morejo in ne smejo več razpravljati samo DS, UO, sindikalna organizacija, osnovne organizacije in drugi, ampak morajo razprave preiti v najširšo javnost. V nadaljevanju svojega poročila je poudaril pomembno družbeno-politično in gospodarsko vlogo časopisa Litostroj in predlagal, da bi še naprej krepil svojo mobilizatorsko in aktivatorsko službo.

Ob koncu svojega referata je svetoval sekretariatom, naj posvete več skrbi članstvu osnovnih organizacij in večerni politični šoli.

RAZPRAVA

Razpravo je otvoril nekdanji sekretar TK ZKS Jože Dimnik, ki je izrazil misel, da bi vodilni ljudje iz tovarne morali tesneje sodelovati v življenju izven tovarne in se truditi za ureditev predvsem človeških odnosov. Med drugim je rekel, da bi morali delavski sveti ekonomskih enot reševati vse težave v svojih oddelkih in ne le tiste, ki so formalno določene.

Ljubo Božič se je dotaknil vprašanja politične preobremenitve nekaterih tovarišev, vtem ko stoji drugi del tovarišev ob strani. Predlagal je, da bi se morali pri dajanju olajšav za strokovno izobraževanje ozirati tudi na politično zrele ljudi.

Miro Završnik je govoril o inštruktorski službi in težavah okrog nje.

Janez Presel in Franc Ratej sta govorila o vzgoji in vključevanju mladine v organizacijo. Tov. Presel je govoril o potrebi urejenosti medsebojnih odnosov ter naglasil, da bi Litostroj, glede na svoje zmogljivosti lahko proizvajal mnogo več kot doslej. Poudaril je ogromne naloge, ki jih imajo pri tem komunisti in, ki miso nič manjše od onih v preteklosti. Go-

Peter Hariš se je zavzel za večjo mehanizacijo v nekaterih obratih in za nujnost uvedbe inštruktorske službe.

Predsednik občinskega ljudskega odbora Janez Nedog je govoril o potrebi urejenosti medsebojnih odnosov ter naglasil, da bi Litostroj, glede na svoje zmogljivosti lahko proizvajal mnogo več kot doslej. Poudaril je ogromne naloge, ki jih imajo pri tem komunisti in, ki miso nič manjše od onih v preteklosti. Go-

(Nadaljevanje na 2. strani)

GOSPODARSKI NAPREDEK V PRIMERJAVI Z DOSEŽKI LANSKEGA POSLOVANJA

Rezultati devetmesečnega poslovanja podjetja

Tudi v letošnjem poslovnem letu je bil naš kolektiv postavljen pred težke naloge in pred težko preizkušnjo, ali bo izpolnil postavljene naloge. Vsa znamenja so kazala, da bo poslovno leto 1960 prineslo podjetju konjunktne uspehe in je na tej postavki zgradilo svoj proizvodni in finančni plan. Že v I. polletju pa so presenetile restrikcije višjih gospodarskih forumov, tako glede investicijske dejavnosti kot glede finančno-kreditne politike naših denarnih zavodov. To je imelo hude gospodarske posledice tudi za naše podjetje. Žal smo morali zaznamovati ne le izpad že dozorlih naročil, predvsem za izdelavo vodnih turbin za HC Hajdoše, Bajina Bašta, Senj in dr., temveč smo morali nemočno stati ob strani, ko so naročila za izdelavo nove hidrocentrale na Trebišnjici oddali inozemskim proizvajalcem. Gospodarsko-finančne restrikcije so seveda zadele tudi nekatere druge proizvodne panoge, zlasti proizvodnjo transportnih sredstev, saj smo morali ob-

čutno znižati za proizvodnjo že pripravljene serije 5 t ali 3,5 t vilicarjev. Taka situacija resno ogroža izpolnitev plana.

Poslovanje podjetja v prvem polletju je bilo še v znamenju razvijajočega se gospodarskega procveta, medtem ko je poslovanje v tretjem četrtletju poslovnega leta že pod močnim vplivom nastale depresije. Da se izoginemo hujšim posledicam zaradi izpada naročil v zvezi z navedenimi restrikcijami, so bili potrebni smotrni in odločni ukrepi za zagotovitev polne zaposlitve razpoložljivih zmogljivosti. Tako je podjetje vključilo v svoj proizvodni program produkcijo Dieslovih motorjev, cementnih mlinov, avto-žerjavov in dr., zlasti pa se trudi, da bi izpadla domača naročila nadoknadilo s izvoznimi posli. Imamo obetajoče perspektive za izvoz turbin, črpalk, žerjavov itd. za Pakistan, Indijo, Bližnji vzhod, Južno Ameriko in Afriko.

Od doseženih rezultatov so vse-kakor najzanimivejši tile: proizvodnja po naravnih pokazate-

ljih, dosežena finančna realizacija oziroma celotni dohodek, dobiček in ostanek čistega dohodka za sklade podjetja; za oceno doseženih uspehov pa primerjava iz prejšnjih periodičnih obračunov in postavljenim planom.

Realna ocena dosežkov je mogoča le s primerjavo rezultatov istih časovnih obdobij tekočega in prejšnjega poslovnega leta.

Poudariti je treba, da se finančni in obračunski pokazatelji v našem podjetju ne razvijajo v proporcionalnem odnosu. Vzrok za neskladnost med naravnimi in finančnimi pokazatelji leži v pogojih finansiranja naše proizvodnje. Podjetje ima namreč od Narodne banke priznan le 6-mesečni normativ za proces proizvodnje, čeprav znaša povprečni cikel naše proizvodnje dejansko 18 in več mesecev, kar pomeni, da banka s dovoljenimi finančnimi sredstvi pokriva le del v nedovršeni proizvodnji vezanih obratnih sredstev; drugi del potrebnih obratnih sredstev pa pokriva podjetje z vnovčenjem še

nedovršene proizvodnje v obliki situacijskih računov oziroma faktur. Potemtakem so v finančnih pokazateljih zajete le še delne protivrednosti finaliziranih izdelkov in delno že vrednosti še nedovršene proizvodnje, vtem ko se količinski pokazatelji nanašajo izključno na količine finaliziranih proizvodov.

Iz pokazateljev je razvidno, da je količinski proizvodni plan za leto 1960 povečan za 43 %, finančni plan oziroma skupni dohodek (realizacija blagovne proizvodnje) pa je povečan le za 26 %; disproporc nastopa zaradi spremembe asortimana proizvodov. Do 30. septembra je bilo v letu 1959 finalizirano že 86 % planirane proizvodnje, v tekočem poslovnem letu pa šele 60 %. Kljub temu je letošnji proizvodni rezultat za 1 % boljši od lanskega. Pričakovati je, da bo finalizacija proizvodov v zadnjem tromesečju hitreje napredovala in da bo proizvodni plan do konca leta v celoti dosežen.

Realizacija oziroma skupni dohodek, planiran za leto 1960, je bil dosežen 62 %. V preteklem letu je bil plan realizacije dosežen s 60 %. Povečanje dosežene realizacije znaša 32 %. Po finančnih pokazateljih je torej napredek podjetja in njegove proizvodnje izrazitejši.

Dobiček v klasičnem smislu dosega po periodičnem obračunu dne 30. septembra 1960 — 72 % planiranega zneska oziroma 14,9 odstotka zneska dosežene realizacije; lansko leto je bil dobiček 85 % planskega zneska oziroma 15,3 % zneska dosežene realizacije. Čeprav je doseženi dobiček, prikazan v %, za 0,4 % nižji kot preteklo leto, je v absolutnem znesku zaradi povečanja obsega dosežene realizacije za 28 % v porastu.

Po planu za leto 1960 predvideni dohodek je bil dosežen s 63 %, v preteklem letu pa z 61 %. Doseženi dohodek se je nasproti preteklemu letu povečal za 27 %.

Osební dohodek, planiran za leto 1960, je bil z realizacijo ustvarjen v višini 66 %, preteklo leto pa 55 %. Porast osebnega dohodka znaša 32 %, kar je v skladu z doseganjem skupnega dohodka.

V močnem porastu so tudi družbene dajatve. Doprinos za zvezni proračun se je od leta 1959 povečal za 44 %, doprinos za lokalne proračune (OBLO, OLO, Republika) pa za 15 %. Le osta-

nek čistega dohodka za sklade podjetja ne dosega planirane višine — dosežen je s 7 % — vendar rezultati iz periodičnih obračunov v tem pogledu niso odločilni. Če se bo dobiček oziroma dohodek do konca leta povečal, bo šel povečani ostanek čistega dohodka izključno v korist skladov podjetja. Osnove za to so tu, saj je dobiček v periodičnem obračunu z dne 30. septembra znašal le 14,9 %, ob koncu lanskega leta pa 16,7 %.

Z doseženimi rezultati iz periodičnega obračuna z dne 30. septembra 1960 je delovni kolektiv

spričo nastalih gospodarskih težav lahko zadovoljen, saj so se rezultati letošnjega leta v primerjavi z dosežki v istem obdobju preteklega leta izboljšali in je pričakovati, da nadaljnji razvoj podjetja ne bo močnejše oviran.

Ob tej priložnosti moramo spregovoriti še nekaj besed o splošni finančni situaciji podjetja. Kot je že iz dnevnega časopisa znano, so bili v tem letu izdani ostri gospodarsko-finančni ukrepi, ki so hudo prizadeli tudi naše podjetje. Od Narodne banke smo sicer prejeli posojilo za povečanje obsega proizvodnje, ki pa spričo nastale situacije ne zadošča več. Zaradi tesno odmerjenih obratnih sredstev so tudi naši odjemalci prišli v finančne težave in nam ne plačujejo v določenih plačilnih rokih. Zaradi tega se naše podjetje, kakor tudi ostala podjetja strojegradnje, vrti v začaranem krogu, iz katerega brez odločne intervencije Narodne banke ni izhoda!

V. H.

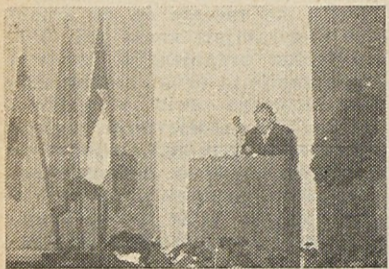
Komunisti, vzgajajte z zgledom ne z okrožnicami

(Nadaljevanje s 1. strani)

voril je o nujnosti graditve novih stanovanj.

Peter Likar je poročal konferenci o časopisu »Litostroj« in izrazil želje za še tesnejšim sodelovanjem med TK ZKS, proizvodnjo ter časopisom.

Glavni direktor Ivan Kogovšek se je med drugim dotaknil novega razdeljevanja dohodkov in rekel, da bo potrebno čimprej izboljš-

Sekretar TK ZKS Stane Vogelink med branjem poročila

šati ekonomske pogoje poslovanja. Za dosego planiranih ciljev bomo morali povsem izkoristiti razpoložljive zmogljivosti z raznimi tehničnimi prijemi in novimi sodelavci. V nadaljevanju razprave se je dotaknil neprimerne- ga odnosa do Litostroja, kar nam otežkoča nastope na trgu.

Podpredsednik okrajnega ljudskega odbora Jože Jager je uvodoma kritiziral sekretarje osnovnih organizacij, ki niso udeleženci konference poročali o problemih svojih OO in nadaljeval o liku komunista in njegovih dolžnostih do družbe in sebe. Rekel je, naj se težave ne rešujejo le z okrožnicami, ampak z živim stikom z ljudmi.

V nadaljevanju razprave so govorili še nekateri šefi ekonomskih enot, gostje in drugi komunisti.

SKLEPI

1. Urediti je potrebno ustrezno evidenco nad delom članstva in v zvezi s tem razbremeniti tiste člane ZK, ki imajo več funkcij, ki naj se prenesejo na tiste člane, kateri jih doslej še nimajo.

2. Poglobiti in razširiti delo sekretariata zlasti na ta način, da prenašajo razprave, sklepe in stališča sekretariatov redno na osnovne organizacije.

3. Proizvodno kot vodstveno delo zahteva mnogo tesnejše sodelovanje med družbeno političnimi delavci in vodstvi proizvodnih enot in sektorjev.

4. Izboljšati medsebojne odnose in skrbeti predvsem za to, da komunisti s svojim zgledom, vestnostjo in ostalimi vrlinami vplivajo na sotovariše in jih opozarjajo na storjene napake.

5. Vodilne in vodstvene osebe naj upoštevajo aktivne vodstvene

politične forume v svojih proizvodnih enotah, saj je tako proizvodno kot vodstveno delo med seboj tesno povezano.

6. Podpreti konkretno delo sindikalne organizacije, predvsem v pogledu krepitev skrbi za človeka (zlasti za gradnjo stanovanj), produktivnosti pri delu in splošne ekonomike podjetja.

7. Poglobiti in razširiti je potrebno delo z mladino in klubom mladih proizvajalcev. Nuditi jim je treba več vsestranske pomoči in se zavedati, da bi vsakršno zanemarjanje dela z njo pomenilo stagnacijo v bodočih političnih kadrih. Še naprej voditi akcijo za sprejemanje dobrih, mladih delavcev v ZK.

8. Voditi boj za večjo storilnost, za boljšo kvaliteto in organizacijo dela in smotrno gospodarjenje, pri čemer moramo še posebej skrbeti za čimprejšnjo uvedbo popolnega dvoizmenskega dela in s tem doseči optimalen izkoristek strojev. Pri uvedbi dvoizmenskega dela naj kadrovski sektor s kadrovsko komisijo pri UO uvede najboljše način izbire vodilnega kadra oziroma razporedi njihov delovni čas. V skladu s potrebami in specifičnimi pogoji dela razvijati službo HTV in okrepiti delo komisije.

9. Proizvodne enote in organi samoupravljanja naj čimbolj sodelujejo pri reševanju proizvodnih problemov, zlasti v pogledu pokrivanja strojnih zmogljivosti in hkrati težijo k čimbolj toč-

IKS

Osnovna organizacija ZK na Industrijski šoli je imela dne 2. novembra 1960 letno konferenco, na kateri je bilo sprejetih v vrste ZK 9 mladincev. Nekaj od teh so predlagali za sprejem že v mladinskih delovnih brigadah. V diskusiji in referatu so se dotaknili šolske reforme, dela mladinske organizacije in aktivna mladih komunistov ter šolskega športnega društva.

Lado Podgoršek

Iz osnovnih organizacij ZK DT

Komunisti so imeli svojo konferenco dne 3. novembra in razpravljali na njej o vključevanju komunistov v politične in družbene organizacije. Člani ZK so govorili tudi o načinu plačevanja in obračunavanja članarine in ugotavljali, da se le-to v IMB oddelku ne ujema s tabelo o plačevanju članarine.

Obravnavali so tudi nekatere primere, ko vodilno osebo ne jemlje kritike komunistov kot konstruktivne, ampak se jim na razne načine maščuje.

Obvezali so se, da bodo poskušali zainteresirati ves novi kolektiv za razpravo o načinu gospodarjenja.

Adolf Straka

nemu razmejevanju stroškov, tako da bo jasno razviden finančni efekt PE in v ta namen formirajo obratna knjigovodstva po PE in vsaj do sredine decembra preskrbe vse potrebne instrumente za planiranje v letu 1961.

10. Komisija za analitsko oceno delovnih mest naj nadaljuje s svojim delom ter popravi in pripravi gradivo za nadaljnjo obdelavo.

11. Kadrovski sektor naj skupno s kadrovsko komisijo pri UO in drugimi kompetentnimi organi prouči problem strokovno in politično sposobnih delavcev in jih v teoretskih in pedagoških tečajih pripravi za inštruktorje.

12. Komunisti moramo nuditi konkretno pomoč akcijam Krajevne organizacije SZDL Litostroj in Občinskemu ljudskemu odboru Šiška, zlasti pri njunih prizadevanjih pri reševanju gospodarskih in komunalnih vprašanj in preko njiju tudi ostalim množičnim organizacijam. Nuditi vsestransko pomoč Stanovanjski skupnosti. V čim večjem številu se udeleževati zborov volivcev.

13. Časopis Litostroj naj še naprej krepí informativno službo partijskih organizacij in proizvodnih enot in še tesneje sodeluje s političnimi in gospodarskimi forumi v podjetju.

OB POLLETNI KONFERENCI NAŠE SINDIKALNE ORGANIZACIJE

Aktivnost na vseh področjih

Dne 12. oktobra je bila v našem podjetju polletna sindikalna konferenca, na kateri so člani organizacije razpravljali o svojem delu in prihodnjih nalogah.

V TOVARNIŠKI KOMITE ZK SO BILI IZVOLJENI:

Ljubo Božič, Franc Černivec, Jože Dimnik, Andrej Grom, Anton Jančar, Štefan Jurak, Boris Kalčič, Ivan Kogovšek, Marijan Žugelj, Jože Cvetek, Adrijan inž. Kumar, Stane Levičar, Viljem Markuš, Sonja Mravljia, Jože Pavc, Janez Prezelj, Stojan Stanojevič, Zvone Tepina, Brane Trontelj, Stane Vogelink, Ivan Vidmar.

REVIZIJSKA KOMISIJA:

Pavel Perko, Dušan Brglez, Dušan Tomšič.

DELEGATI ZA OKRAJNO KONFERENCO:

Vlado Kovač, Milan Vidmar, Franc Černivec, Stane Levičar, Ivan Kogovšek, Janez Prezelj, Jože Dimnik, Stane Vogelink.

V tem kratkem obdobju so se člani sindikalne organizacije poglabljali v različne tovarniške težave in jih vsestransko analizirali. Tako so na svojih sestankih razpravljali o organizaciji in delu ekonomskih enot, novem sistemu nagajevanja, poslovanju za delo obratnih delavskih svetov, povečanju proizvodnje in pravilnem zaposlovanju delovne sile, ki naj bi bila v pravilnem sorazmerju med proizvodnimi enotami in administrativnimi oddelki. Ugotovili so, da je vključitev nove delovne sile v proizvodnjo nujna, posebno še, če bomo pričeli uvajati drugo izmeno.

Na konferenci so ugotovili, da bo treba še bolj skrbeti za denarna sredstva, potrebna za gradnjo novih stanovanj, saj je prav stanovanjsko vprašanje še vedno zelo pereče.

HTV služba je s pomočjo različnih grafikonov, seminarjev, razstav, opozoril in podobnih prijemov uspešno v zadnjih osmih mesecih znižati odstotek nesreč na dokaj manjše število, kot je bilo lani v istem času.

Komisija Skrb za človeka je uspešno organizirala izlet naših upokojencev, izvedena pa je bila tudi uspešna akcija za podporo to-

varniški godbi in za gmotno pomoč družinam umrlih članov kolektiva. V ta namen je bilo zbranih že nad 300.000 dinarjev.

Zaradi organizacijskih izprememb v podjetju je morala tudi sindikalna organizacija prilagoditi svoje delo delu ekonomskih enot in sektorjev. Sedaj je v podjetju 16 podružnic, vsaka pa ima v svojem sestavu tri komisije: gospodarsko-finančno komisijo, komisijo skrb za človeka in komisijo za prosveto in kulturo.

27.400 kilogramov težak ladijski vijak, ki smo ga izdelali za »Brodgradilište 3. maj« na Reki

S PERESOM IN KAMERO PO MIZARNI

Uredništvo našega časopisa se je odločilo, da bo pričelo objavljati serijo reportaž pod gornjim naslovom, v katerih bodo delavci iz posameznih obratov posredovali širokemu krogu bralcev težave in uspehe svojih obratov. Vprašani, ki smo ju stavili intervjuvancem, sta:

Kaj bi bilo treba po vašem mišljenju v obratu, tovarni in komuni grajati in kaj pohvaliti? Ali smatrate, da je potrebno, da začne naš časopis izhajati vsakih 14 dni?

Prvi obrat, ki smo ga izbrali, je bila Modelna mizarna, ki jo vodi tovariš Avgust Klemenc.

JOŽE ROMIH

V modelni mizarni je ventilacija zelo slaba; zato bi jo moral proučiti kak strokovnjak in jo dokončno urediti. Potrebovali bi žerjav, saj moramo včasih dvigati zelo težke lesene modele z rokami.

Predlagam, da bi v tovarni delili toplo malico skozi vse leto.

V občini Šiška je potrebno čimprej urediti Šišensko cesto.

podjetjih po svetu je povezava med tehnologijo in modelnimi mizarji zelo tesna. Takrat, ko je največ dela, nas običajno ovira rezkalni stroj, ki ga bo treba čimprej nabaviti.

S skupnimi naporji bomo morali urediti medsebojne odnose.

Kar se tiče problematike celotne tovarne, lahko rečem, da se marsikakšna zadeva rešuje vse preveč kampanjsko.

Če imate pogoje za uvedbo štirinajstdnevnik, predlagam da vključite posebno gospodarsko-tehnično rubriko.

MIRO JAGER

V obratu imamo mojstre, ki želijo, da bi bili posamezni modeli čimprej gotovi. Ko pa se je treba

Če bi hoteli odstraniti ozka grla, bomo morali kupiti nov rezkalni stroj.

Kdaj bodo urejene poti od naše tovarne do stanovanjskih blokov?

In kaj pravi šef modelne mizarne

AVGUST KLEMENC?

Pomanjkanje proizvodnega prostora in skladišnega prostora za velike, drage modele milijonskih

vrednosti, ki večkrat »vedrijo« na prostem.

Obrat je bil že v prvotni fazi zgrajen za mnogo manjšo proizvodno livarno, tako količinsko kot glede na dimenzije ulitkov, ki so se z uvedbo sodobnih tehnoloških postopkov v livarnah mnogo po-

večale. Pri tem niti ne omenjam nad 100-odstotnega povečanja proizvodnih kapacitet sive in jeklolivarne v prihodnosti.

Z nabavo univerzalnega rezkalnega stroja in še nekaterih električnih ročnih obdelovalnih strojev bi odpravili ozko grlo v proizvodnji in dvignili produktivnost za 30—40 %.

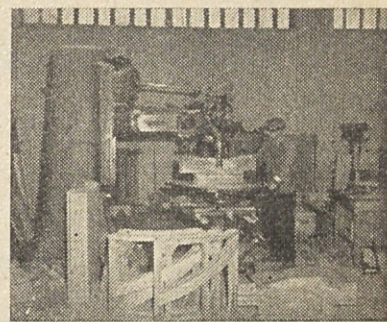
Potrebna bi bila tudi rekonstrukcija sušilnice zaradi premajhne kapacitete in neustrezne kvalitete sušenja, kar povzroča modelnim mizarjem, a kasneje tudi livarjem mnogo nevšečnosti.

Z relativno skromnimi sredstvi približno 6 milijonov dinarjev za rekonstrukcijo sušilnice bi povečali njeno kapaciteto za 60 do 70 % in hkrati tudi izboljšali kvaliteto sušenja.

Glede organizacije poslovanja in tehnične dokumentacije želim, da bi se izboljšala tako, da bi delovodjem ostalo več časa za strokovne probleme svojih delavcev.

Za delovni kader lahko rečem, da je strokovno zelo dober in kos vsaki, še tako komplicirani proizvodni nalogi, kar dokazujejo številni proizvodni uspehi in pohvalne izjave tujih strokovnjakov.

Nadalje želim, da bi po dveh letih pripravih nazadnje le prešli na lasten obračun proizvodnje v modelni mizarni.

Janez Mrkun dela na rezkalnem stroju, ki povzroča mizarjem toliko preglavic

ANDREJ GROM

V obratu bi nujno potrebovali univerzalni rezkalni stroj, tračno žago in lesni brusilni stroj.

Želimo, da bi se tehnološki in konstrukcijski oddelek tesneje povezala z našim obratom.

Če izhaja časopis enkrat mesečno, je to dovolj.

Metalurški obrati

Metalurški obrati so v mesecu oktobru osredotočili svojo proizvodnjo predvsem na izdelavo tistih ulitkov, ki jih potrebujejo ostale ekonomske enote za finalizacijo svojih izdelkov.

Livarna sive litine je v oktobru izdelovala v glavnem ulitke za črpalne postaje Bugojno in Zabelj, za Dieslove motorje, kakor tudi segmente za glavne lijakke visokih peči za Ze-

lezarno Zenica. Pričeli smo tudi z izdelavo ulitkov za črpalno postajo Yarmouk (ZAR), ki bo v glavnem končana v mesecu novembru. Mesečni plan je bil presežen v livarni sive litine za 15 %.

Livarna jeklene litine je bila zaposlena na delih za finalno proizvodnjo. Ulitki iz nerjavečega jekla za HC Peručico v teži približno 5 ton s tankimi stenami in debelimi prirobnicami so nam povzročali velike težave, ker so se na vseh komadih pojavile t. im. vroče razpoke, ki nastanejo med strjevanjem ulitka. Tanke stene se namreč hitro hladijo in krčijo, dočim so debele stene še v testastem stanju, ki nima nikake trdnosti. Na meji med debelo in tanko steno nastanejo zaradi krčenja materiala razpoke, ki so pogosto nevidne s prostim očesom in jih je mogoče ugotoviti šele s posebnimi postopki. Močno legirano kromovo jeklo je posebnost obdelave proti tem napakam. Takšne razpoke je mogoče brez škode za funkcijo izdelka popraviti, popravilo pa zahteva velike izkušnje, ker se da to jeklo dobro variti šele nad temperaturo 400 °C. Te ulitke smo morali najprej temeljito očistiti, vsa sumljiva mesta pregledati z magnetofluksom, izsekati in izbrisati, segreti na temperaturo okrog 500 °C in potem pri tej temperaturi variti s specialnimi nerjavečimi elektrodami. Da se ne bi ulitek med varjenjem prehitro ohlajeval, smo namestili pod njega spirale in ga med varjenjem električno ogrevali. Temperaturo smo merili s posebnimi barvami, ki imajo to lastnost, da pri določeni temperaturi izginejo.

Velik del kapacitet jeklolivarne še vedno zavzemajo ulitki za velike Dieslove motorje, ki jih izdeluje »Uljanik« iz Pulja. Tudi ti izdelki povzročajo veliko problemov pri izdelavi, ker morajo biti dimenzijsko točni, popolnoma čisti in morajo ustrezati tudi po mehanskih vrednostih prevzemnim pogojem. Po dosedanjih izkušnjah bi bilo nujno vse te ulitke že pri nas grobo obdelati, ker bi se že

s tem izognili pogostim reklamacijam, intervencijam in nepotrebnemu transportiranju ulitkov.

Zelo mnogostranska je problematika bronolivarne. Naša finalna proizvodnja Dieslovih motorjev, črpal in turbin zahteva vedno več kompliciranih ulitkov iz pisanih kovin. Oprema naše bronolivarne pa je zelo pomanjkljiva in kader ni dorasel tej proizvodnji. Na sestanku vodstva naše ekonomske enote smo se dogovorili, da bomo posvetili mnogo več pozornosti tej proizvodnji, sistematično zasledovali ves potek dela in se držali znanih principov, ki veljajo za doseganje zdravih in čistih ulitkov. Z ostalimi ekonomskimi enotami smo se dogovorili, da nam bodo prvi komad takoj obdelali ter nam s tem omogočili pregled nad kvaliteto in pravočasno spremembo postopka, če bi na prvem komadu ugotovili napake. Računamo, da bomo s temi ukrepi kljub primitivni opremi zmanjšali izmeček in omogočili ostalim ekonomskim enotam pravočasno izdelavo posameznih objektov.

Konec meseca oktobra smo v jeklolivarni montirali nad 3-tonsko električno pečjo originalno odpravevalno napravo, da bi s tem olajšali delovne pogoje delavcev v obratu, ki so zlasti v jesenskih in zimskih mesecih nevzdržni. V oboku peči smo napravili odprtino, v kateri smo vgradili vodoglajeni obruč, nad odprtino pa montirali cev, ki smo jo izpeljali v že obstoječi zračnik. Tako smo dimne pline usmerili iz peči v ta zračnik. Zračnik pline dobro odvaža, ker so ti vroči in se dvigajo že zaradi vzgona. Potrebno bo rekonstruirati in nekoliko povečati izstopno odprtino iz peči in elektrode čim bolj zatesniti. Naprava ima to prednost, da ne potrebuje nikakih ventilatorjev in je enostavna konstrukcija; ker ima cev približno 300 mm premera, jo je mogoče izpeljati med žerjavnimi programi, ki so glavna ovira za druge vrste uspešnega odzračevanja.

Inž. Ivan Stadler

POPRAVEK

V besedilo komentarja tovariša Jožeta Dimnika »Ob zadnjih dogodkih«, ki smo ga objavili v 8. številki našega časopisa za avgust 1960, se je pri redakciji in kasnejši tiskarski korekturi vrinila v prvi stavek zadnjega odstavka neljuba pomota, ki kvadrira smisel piščeve misli. Namesto: »Menim, da naš osrednji organ delavskega samoupravljanja tudi ni mogel postopati drugače...«, bi morali čitati: »Menim, da bi naš osrednji organ delavskega samoupravljanja mogel postopati tudi drugače...«, kakor to ustrezno stališču, ki ga je tovariš Dimnik zavzel na seji delavskega sveta. S tem to neljubo pomoto popravljamo, tovarišu Dimniku pa se zahvaljujemo za opozorilo nanjo.

STROJI IN NAPRAVE

Kljub pomanjkanju strojnih in fizičnih kapacitet se enota gradnje strojev in naprav nenehno razvija.

Pri premagovanju teh naporov nam v precejšnji meri pomagata enota hidravličnih strojev s tež-

O čem je razpravljala DS

Na zadnjih treh sejah v oktobru in novembru je osrednji Delavski svet razpravljala o nekaterih zelo pomembnih zadevah. Dne 14. oktobra je odobril poslovno poročilo podjetja za prvo polletje 1960. Razen tega je vzel tedaj na znanje tudi poročilo tehnične direktorja o uspehih EE pri izpolnjevanju njihovih planov. Nadalje je razpravljala o osnutku pravilnika za poslovanje delavskih svetov EE (sektorjev) in o njegovem dopolnilu ter ga v celoti potrdil z opombami, da ga še ne moremo imeti za dokončni pravilnik, ker ga bo treba še naprej dopolnjevati. Zato bi bilo umestno, da delavski svet EE in sektorjev stalno spremljajo vsa dogajanja in sproti predlagajo Upravnemu odboru dopolnitve.

Na V. redni seji dne 23. oktobra je osrednji DS vzel na znanje prikazano stanje o delu službe higiensko-tehnične varnosti. Primerjava podatkov o številu nesreč pri delu in bolniških dnevov v letošnjem letu nasproti lanskemu kaže zadovoljiv napredek.

Na VI. redni seji dne 3. novembra je osrednji DS razpravljala o osnutku sistematizacije delovnih mest. Razprava o njem, ki je bila na dnevnem redu na četrti redni seji dne 14. oktobra 1960, je bila odložena do te seje, ki je osnutek v celoti potrdila, vnesla pa vanj nekaj manjših sprememb: v pločevinarni so črtali delovno mesto delovodje varilnice v »d« skupini in delovodje izdelave v »e« skupini; odpre pa se delovno mesto obratovodje varilnice v pločevinarni v »f« skupini in delovno mesto obratovodje izdelave v pločevinarni v »d« skupini; nadalje se odpre novo delovno mesto referenta za proizvodno rekreacijo. V sistematizaciji delovnih mest je po ugotovitvi DS ostalo še nekaj neskladnosti, ki jih bo odpravila šele analitična ocena delovnih mest. Ta je sedaj v teku.

Na isti seji je DS razpravljala o periodičnem obračunu DUR in Kina Litostroj in oba obračuna potrdila. DS je nadalje upošteval kritiko glede delitve mleka v posameznih obratih in zadalil upravo podjetja, da prouči vse možnosti za postavitev grelnih omar za zaščitno hrano.

Glede na 10-letnico obstoja delavskega samoupravljanja je DS sklenil, da se posebej nagradijo delavci in uslužbenci, ki imajo velike zasluge pri ustanovitvi Litostroja, upoštevajoč pri tem njihovo pionirsko dejavnost v proizvodnji.

ko strojno obdelavo in Diesel-transport z lahko obdelavo.

Z nekaterimi podjetji ureja izrabo njihovih kapacitet za naše potrebe poseben oddelek Materialnega biroja, ki tako po svoje prispeva k premagovanju tekočih težav v proizvodnji.

Kolektivu gradnje strojev in naprav je zadnje čase uspelo finalizirati serijo 100 komadov reduktorjev za Metalno v Mariboru ter nekaj komadov za Jedinstvo v Zagrebu in Jelšingrad; večje mostne žerjave za Prijedor z nosilnostjo 8 t, Kalyian Indija 50/7,5 t, Železarno Vareš 15/3 t in Pančevo 10 t.

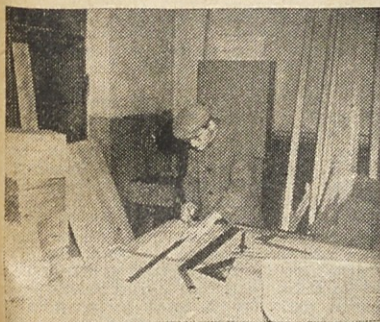
Začeli smo z dobavo prvih sestavnih delov ciklona, separatorja, veznih cevi, itd. za mlinico surovin v Anhovem.

Vlagamo še nadalje vse moči za čim uspešnejšo finalizacijo objektov v letošnjem letu.

Jože Kušar

Stane Ropotar — olje: Mirje in Krakovo (Last Carne)

Naš časopis »Litostroj« bi moral redno objavljati podatke o finančni realizaciji posameznih obratov. Morebiti ne bi bilo napačno, če bi posvetil več pozornosti drobnim tehničnim novicam iz vsega sveta. Če imate dovolj gradiva, ni razloga, da ne bi pričeli izdajati štirinajstdnevnik.

JOŽE BIZOVIČAR

Roki za izdelavo posameznih kosov so v našem obratu prekratki. Kljub temu, da imamo dela čez glavo, strojni park ni urejen. Še posebne težave imamo pri rezkalnem stroju. Če bi naba-

vilili ta stroj, se ne bi ustrašili izdelave najbolj kompliciranih modelov, niti ne kratkih rokov. Kljub tem težavam pa nas rešuje v obratu izredno dobra organizacija dela, ki je na taki višini kot še nikoli.

Prav bi bilo, da bi naš časopis objavljala statistične podatke o izvršitvi plana po posameznih oddelkih oziroma obratih.

V občini Šiški bi morali urediti dohode v ulico Martina Krpana. Dvomim, da bi uspeli zbrati toliko gradiva, da bi naš časopis izhajal vsakih štirinajst dni.

ALOJZ MEŽNARIČ

V našem obratu nastajajo v glavnem težave zaradi nekontinuiranega dotoka naročil. Včasih delamo noč in dan, včasih pa smo skoraj prazni rok. Krivda tiči pri tehnologu. V vseh solidnejših

GOSPODARSKI NAPREDEK V PRIMERJAVI Z DOSEŽKI LANSKEGA POSLOVANJA

Rezultati devetmesečnega poslovanja podjetja

Tudi v letošnjem poslovnem letu je bil naš kolektiv postavljen pred težke naloge in pred težko preizkušnjo, ali bo izpolnil postavljene naloge. Vsa znamenja so kazala, da bo poslovno leto 1960 prineslo podjetju konjunkturalne uspehe in je na tej postavitvi zgradilo svoj proizvodni in finančni plan. Že v I. polletju pa so presenetile restrikcije višjih gospodarskih forumov, tako glede investicijske dejavnosti kot glede finančno-kreditne politike naših denarnih zavodov. To je imelo hude gospodarske posledice tudi za naše podjetje. Žal smo morali zaznamovati ne le izpad že dozorlih naročil, predvsem za izdelavo vodnih turbin za HC Hajdoše, Bajina Bašta, Senj in dr., temveč smo morali nemočno stati ob strani, ko so naročila za izdelavo nove hidrocentrale na Trebišnjici oddali inozemskim proizvajalcem. Gospodarsko-finančne restrikcije so seveda zadele tudi nekatere druge proizvodne panoge, zlasti proizvodnjo transportnih sredstev, saj smo morali ob-

čutno znižati za proizvodnjo že pripravljene serije 5 t ali 3,5 t vilicarjev. Tako situacija resno ogroža izpolnitev plana.

Poslovanje podjetja v prvem polletju je bilo še v znamenju razvijajočega se gospodarskega procvita, medtem ko je poslovanje v tretjem četletju poslovnega leta že pod močnim vplivom nastale depresije. Da se izognemo hujšim posledicam zaradi izpada naročil v zvezi z navedenimi restrikcijami, so bili potrebni smotrni in odločni ukrepi za zagotovitev polne zaposlitve razpoložljivih zmogljivosti. Tako je podjetje vključilo v svoj proizvodni program produkcijo Dieslovih motorjev, cementnih mlinov, avto-žerjavov in dr., zlasti pa se trudi, da bi izpadla domača naročila nadoknadilo z izvoznimi posli. Imamo obetajoče perspektive za izvoz turbin, črpalk, žerjavov itd. za Pakistan, Indijo, Bližnji vzhod, Južno Ameriko in Afriko.

Od doseženih rezultatov so vsekakor najzanimivejši tili: proizvodnja po naravnih pokazate-

ljih, dosežena finančna realizacija oziroma celotni dohodek, dobiček in ostanek čistega dohodka za sklade podjetja; za oceno doseženih uspehov pa primerjava iz prejšnjih periodičnih obračunov in postavljenim planom.

Realna ocena dosežkov je mogoča le s primerjavo rezultatov istih časovnih obdobij tekočega in prejšnjega poslovnega leta.

Poudariti je treba, da se finančni in obračunski pokazatelji v našem podjetju ne razvijajo v proporcionalnem odnosu. Vzrok za neskladnost med naravnimi in finančnimi pokazatelji leži v pogojih finansiranja naše proizvodnje. Podjetje ima namreč od Narodne banke priznan le 6-mesečni normativ za proces proizvodnje, čeprav znaša povprečni cikel naše proizvodnje dejansko 18 in več mesecev, kar pomeni, da banka z dovoljenimi finančnimi sredstvi pokriva le del v nedovršeni proizvodnji vezanih obratnih sredstev; drugi del potrebnih obratnih sredstev pa pokriva podjetje z vnovčenjem še

nedovršene proizvodnje v obliki situacijskih računov oziroma faktur. Potemtakem so v finančnih pokazateljih zajete le še delne protivrednosti finaliziranih izdelkov in delno že vrednosti še nedovršene proizvodnje, vtem ko se količinski pokazatelji nanašajo izključno na količine finaliziranih proizvodov.

Iz pokazateljev je razvidno, da je količinski proizvodni plan za leto 1960 povečan za 43 %, finančni plan oziroma skupni dohodek (realizacija blagovne proizvodnje) pa je povečan le za 26 %; disproporcija nastopa zaradi spremembe asortimana proizvodov. Do 30. septembra je bilo v letu 1959 finalizirano že 86 % planirane proizvodnje, v tekočem poslovnem letu pa šele 60 %. Kljub temu je letošnji proizvodni rezultat za 1 % boljši od lanskega. Pričakovati je, da bo finalizacija proizvodov v zadnjem tromesečju hitreje napredovala in da bo proizvodni plan do konca leta v celoti dosežen.

Realizacija oziroma skupni dohodek, planiran za leto 1960, je bil dosežen 62 %. V preteklem letu je bil plan realizacije dosežen s 60 %. Povečanje dosežene realizacije znaša 32 %. Po finančnih pokazateljih je torej napredek podjetja in njegove proizvodnje izrazitejši.

Dobiček v klasičnem smislu dosega po periodičnem obračunu dne 30. septembra 1960 — 72 % planiranega zneska oziroma 14,9 odstotka zneska dosežene realizacije; lansko leto je bil dobiček 85 % planskega zneska oziroma 15,3 % zneska dosežene realizacije. Čeprav je doseženi dobiček, prikazan v %, za 0,4 % nižji kot preteklo leto, je v absolutnem znesku zaradi povečanega obsega dosežene realizacije za 28 % v porastu.

Po planu za leto 1960 predvideni dohodek je bil dosežen s 63 %, v preteklem letu pa s 61 %. Doseženi dohodek se je nasproti preteklemu letu povečal za 27 %.

Osební dohodek, planiran za leto 1960, je bil z realizacijo ustvarjen v višini 66 %, preteklo leto pa 55 %. Porast osebnega dohodka znaša 32 %, kar je v skladu z doseganjem skupnega dohodka.

V močnem porastu so tudi družbene dajatve. Doprinos za zvezni proračun se je od leta 1959 povečal za 44 %, doprinos za lokalne proračune (ObLO, OLO, Republika) pa za 15 %. Le osta-

nek čistega dohodka za sklade podjetja ne dosega planirane višine — dosežen je s 7 % — vendar rezultati iz periodičnih obračunov v tem pogledu niso odločilni. Če se bo dobiček oziroma dohodek do konca leta povečal, bo šel povečani ostanek čistega dohodka izključno v korist skladov podjetja. Osnove za to so tu, saj je dobiček v periodičnem obračunu z dne 30. septembra znašal le 14,9 %, ob koncu lanskega leta pa 16,7 %.

Z doseženimi rezultati iz periodičnega obračuna z dne 30. septembra 1960 je delovni kolektiv

spričo nastalih gospodarskih težav lahko zadovoljen, saj so se rezultati letošnjega leta v primerjavi z dosežki v istem obdobju preteklega leta izboljšali in je pričakovati, da nadaljnji razvoj podjetja ne bo močnejše oviran.

Ob tej priložnosti moramo spregovoriti še nekaj besed o splošni finančni situaciji podjetja. Kot je že iz dnevnega časopisa znano, so bili v tem letu izdani ostri gospodarsko-finančni ukrepi, ki so hudo prizadeli tudi naše podjetje. Od Narodne banke smo sicer prejeli posojilo za povečan obseg proizvodnje, ki pa spričo nastale situacije ne zadošča več. Zaradi tesno odmerjenih obratnih sredstev so tudi naši odjemalci prišli v finančne težave in nam ne plačujejo v določenih plačilnih rokih. Zaradi tega se naše podjetje, kakor tudi ostala podjetja strojegradnje, vrta v začaranem krogu, iz katerega brez odločne intervencije Narodne banke ni izhoda!

V. H.

Komunisti, vzgajajte z zgledom ne z okrožnicami

(Nadaljevanje s 1. strani)

voril je o nujnosti graditve novih stanovanj.

Peter Likar je poročal konferenci o časopisu »Litostroj« in izrazil želje za še tesnejšim sodelovanjem med TK ZKS, proizvodnjo ter časopisom.

Glavni direktor Ivan Kogovšek se je med drugim dotaknil novega razdeljevanja dohodkov in rekel, da bo potrebno čimprej izboljš-

politične foruma v svojih proizvodnih enotah, saj je tako proizvodno kot vodstveno delo med seboj tesno povezano.

6. Podpreti konkretno delo sindikalne organizacije, predvsem v pogledu krepitve skrbi za človeka (zlasti za gradnjo stanovanj), produktivnosti pri delu in splošne ekonomike podjetja.

7. Poglobiti in razširiti je potrebno delo z mladino in klubom mladih proizvajalcev. Nuditi jim je treba več vsestranske pomoči in se zavedati, da bi vsakršno zamenjavanje dela z njo pomenilo stagnacijo v bodočih političnih kadrih. Še naprej voditi akcijo za sprejemanje dobrih, mladih delavcev v ZK.

8. Voditi boj za večjo storilnost, za boljšo kvaliteto in organizacijo dela in smotrno gospodarjenje, pri čemer moramo še posebej skrbeti za čimprejšnjo uvedbo popolnega dvoizmenskega dela in s tem doseči optimalen izkoristek strojev. Pri uvedbi dvoizmenskega dela naj kadrovskega sektorja s kadrovsko komisijo pri UO uvede najboljši način izbire vodilnega kadra oziroma razporedi njihov delovni čas. V skladu s potrebami in specifičnimi pogoji dela razvijati službo HTV in okrepiti delo komisije.

9. Proizvodne enote in organi samoupravljanja naj čimbolj sodelujejo pri reševanju proizvodnih problemov, zlasti v pogledu pokrivanja strojnih zmogljivosti in hkrati težijo k čimbolj toč-

nemu razmejevanju stroškov, tako da bo jasno razviden finančni efekt PE in v ta namen formirajo obratna knjigovodstva po PE in vsaj do sredine decembra prekrbe vse potrebne instrumente za planiranje v letu 1961.

10. Komisija za analitsko oceno delovnih mest naj nadaljuje s svojim delom ter popravi in pripravi gradivo za nadaljnjo obdelavo.

11. Kadrovskega sektorja naj skupno s kadrovsko komisijo pri UO in drugimi kompetentnimi organi prouči problem strokovno in politično sposobnih delavcev in jih v teoretskih in pedagoških tečajih pripravi za instruktore.

12. Komunisti moramo nuditi konkretno pomoč akcijam Krajevne organizacije SZDL Litostroj in Občinskemu ljudskemu odboru Šiška, zlasti pri njunih prizadevanjih pri reševanju gospodarskih in komunalnih vprašanj in preko njiju tudi ostalim množičnim organizacijam. Nuditi vsestransko pomoč Stanovanjski skupnosti. V čim večjem številu se udeleževati zborov volivcev.

13. Časopis Litostroj naj še naprej krepí informativno službo partijskih organizacij in proizvodnih enot in še tesneje sodeluje s političnimi in gospodarskimi forumi v podjetju.

OB POLLETNI KONFERENCI NAŠE SINDIKALNE ORGANIZACIJE

Aktivnost na vseh področjih

Dne 12. oktobra je bila v našem podjetju polletna sindikalna konferenca, na kateri so člani organizacije razpravljali o svojem delu in prihodnjih nalogah.

V TOVARNIŠKI KOMITE ZK SO BILI IZVOLJENI:

Ljubo Božič, Franc Černivec, Jože Dimnik, Andrej Grom, Anton Jančar, Štefan Jurak, Boris Kalčič, Ivan Kogovšek, Marijan Žugelj, Jože Cvetek, Adrijan inž. Kumar, Stane Levičar, Viljem Markuš, Sonja Mravljja, Jože Pavc, Janez Prezelj, Stojan Stanovevič, Zvone Tepina, Brane Trontelj, Stane Vogelnik, Ivan Vidmar.

REVIZIJSKA KOMISIJA:

Pavel Perko, Dušan Brglez, Dušan Tomšič.

DELEGATI ZA OKRAJNO KONFERENCO:

Vlado Kovač, Milan Vidmar, Franc Černivec, Stane Levičar, Ivan Kogovšek, Janez Prezelj, Jože Dimnik, Stane Vogelnik.

IKS

Osnovna organizacija ZK na Industrijski šoli je imela dne 2. novembra 1960 letno konferenco, na kateri je bilo sprejetih v vrste ZK 9 mladincev. Nekaj od teh so predlagali za sprejem že v mladinskih delovnih brigadah. V diskusiji in referatu so se dotaknili šolske reforme, dela mladinske organizacije in aktivna mladih komunistov ter šolskega športnega društva.

Lado Podgoršek

Iz osnovnih organizacij ZK DT

Komunisti so imeli svojo konferenco dne 3. novembra in razpravljali na njej o vključevanju komunistov v politične in družbene organizacije. Člani ZK so govorili tudi o načinu plačevanja in obračunavanja članarine in ugotavljali, da se le-to v IMB oddelku ne ujema s tabelo o plačevanju članarine.

Obravnavali so tudi nekatere primere, ko vodilno osebo ne jemlje kritike komunistov kot konstruktivne, ampak se jim na razne načine maščuje.

Obvezali so se, da bodo poskušali zainteresirati ves novi kolektiv za razpravo o načinu gospodarjenja.

Adolf Straka

SKLEPI

1. Urediti je potrebno ustrezno evidenco nad delom članstva in v zvezi s tem razbremeniti tiste člane ZK, ki imajo več funkcij, ki naj se prenesejo na tiste člane, kateri jih doslej še nimajo.

2. Poglobiti in razširiti delo sekretariata zlasti na ta način, da prenašajo razprave, sklepe in stališča sekretariatov redno na osnovne organizacije.

3. Proizvodno kot vodstveno delo zahteva mnogo tesnejše sodelovanje med družbeno političnimi delavci in vodstvi proizvodnih enot in sektorjev.

4. Izboljšati medsebojne odnose in skrbeti predvsem za to, da komunisti s svojim zgledom, vestnostjo in ostalimi vrlinami vplivajo na sotovaršne in jih opozarjajo na storjene napake.

5. Vodilne in vodstvene osebe naj upoštevajo aktivne vodstvene

Sekretar TK ZKS Stane Vogelnik med branjem poročila

šati ekonomske pogoje poslovanja. Za dosego planiranih ciljev bomo morali povsem izkoristiti razpoložljive zmogljivosti z raznimi tehničnimi prijemi in novimi sodelavci. V nadaljevanju razprave se je dotaknil neprimerne- ga odnosa do Litostroja, kar nam otežkoča nastope na trgu.

Podpredsednik okrajnega ljudskega odbora Jože Jager je uvo- doma kritiziral sekretarje osnovnih organizacij, ki niso udeleženi- cem konference poročali o proble- mih svojih OO in nadaljeval o liku komunistov in njegovih dolž- nostih do družbe in sebe. Rekel je, naj se težave ne rešujejo le z okrožnicami, ampak z živim stik- om z ljudmi.

V nadaljevanju razprave so govorili še nekateri šefi ekonom- skih enot, gostje in drugi komu- nisti.

27.400 kilogramov težak ladijski vijak, ki smo ga izdelali za »Brodgradilište 3. maj« na Reki

S PERESOM IN KAMERO PO MIZARNI

Uredništvo našega časopisa se je odločilo, da bo pričelo objavljati serijo reportaž pod gornjim naslovom, v katerih bodo delavci iz posameznih obratov posredovali širokemu krogu bralcev težave in uspehe svojih obratov. Vprašanji, ki smo ju stavili intervjuvancem, sta:

Kaj bi bilo treba po vašem mišljenju v obratu, tovarni in komuni grajati in kaj pohvaliti? Ali smatrate, da je potrebno, da začne naš časopis izhajati vsakih 14 dni?

Prvi obrat, ki smo ga izbrali, je bila Modelna mizarna, ki jo vodi tovariš Avgust Klemenc.

JOŽE ROMIH

V modelni mizarni je ventilacija zelo slaba; zato bi jo moral proučiti kak strokovnjak in jo dokončno urediti. Potrebovali bi žerjav, saj moramo včasih dvigati zelo težke lesene modele z rokami.

Predlagam, da bi v tovarni delili toplo malico skozi vse leto. V občini Šiška je potrebno čimprej urediti Šišensko cesto.

Naš časopis »Litostroj« bi moral redno objavljati podatke o finančni realizaciji posameznih obratov. Morebiti ne bi bilo naplačno, če bi posvetil več pozornosti drobnim tehničnim novicam iz vsega sveta. Če imate dovolj gradiva, ni razloga, da ne bi pričeli izdajati štirinajstdnevnik.

JOŽE BIZOVIČAR

Roki za izdelavo posameznih kosov so v našem obratu prekratki. Kljub temu, da imamo dela čez glavo, strojni park ni urejen. Še posebne težave imamo pri rezkalnem stroju. Če bi naba-

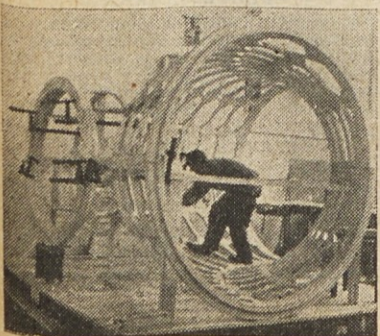
vili ta stroj, se ne bi ustrašili izdelave najbolj kompliciranih modelov, niti ne kratkih rokov. Kljub tem težavam pa nas rešuje v obratu izredno dobra organizacija dela, ki je na taki višini kot še nikoli.

Prav bi bilo, da bi naš časopis objavljati statistične podatke o izvršitvi plana po posameznih oddelkih oziroma obratih.

V občini Šiški bi morali urediti dohode v ulico Martina Krpana. Dvomim, da bi uspeli zbrati toliko gradiva, da bi naš časopis izhajal vsakih štirinajst dni.

ALOJZ MEŽNARIČ

V našem obratu nastajajo v glavnem težave zaradi nekontinuiranega dotoka naročil. Včasih delamo noč in dan, včasih pa smo skoraj praznih rok. Krivda tiči pri tehnologu. V vseh solidnejših

podjetjih po svetu je povezava med tehnologijo in modelnimi mizarji zelo tesna. Takrat, ko je največ dela, nas običajno ovira rezkalni stroj, ki ga bo treba čimprej nabaviti.

S skupnimi napori bomo morali urediti medsebojne odnose.

Kar se tiče problematike celotne tovarne, lahko rečem, da se marsikakšna zadeva rešuje vse preveč kampanjsko.

Če imate pogoje za uvedbo štirinajstdnevnik, predlagam da vključite posebno gospodarsko-tehnično rubriko.

MIRO JAGER

V obratu imamo mojstre, ki želijo, da bi bili posamezni modeli čimprej gotovi. Ko pa se je treba

dela lotiti in svetovati, odpovedo. S tem ne koristijo niti sebi niti nam niti tovarni.

STROJI IN NAPRAVE

Kljub pomanjkanju strojnih in fizičnih kapacitet se enota gradnje strojev in naprav nenehno razvija.

Pri premagovanju teh naporov nam v precejšnji meri pomagata enota hidravličnih strojev s tež-

O čem je razpravljaj DS

Na zadnjih treh sejah v oktobru in novembru je osrednji Delavski svet razpravljaj o nekaterih zelo pomembnih zadevah. Dne 14. oktobra je odobril poslovno poročilo podjetja za prvo polletje 1960. Razen tega je vzel tedaj na znanje tudi poročilo tehničnega direktorja o uspehih EE pri izpolnjevanju njihovih planov. Nadalje je razpravljaj o osnutku pravilnika za poslovanje delavskih svetov EE (sektorjev) in o njegovem dopolnitvi ter ga v celoti potrdil z opombo, da ga še ne moremo imeti za dokončni pravilnik, ker ga bo treba še naprej dopoljevati. Zato bi bilo umestno, da delavski svet EE in sektorjev stalno spremljajo vsa dogajanja in sproti predlagajo Upravnemu odboru dopolnitve.

Na V. redni seji dne 23. oktobra je osrednji DS vzel na znanje prikazano stanje o delu službe higiensko-tehnične varnosti. Primerjava podatkov o številu nesreč pri delu in bolniških dnevov v letošnjem letu nasproti lanskemu kaže zadovoljiv napredek.

Na VI. redni seji dne 3. novembra je osrednji DS razpravljaj o osnutku sistematizacije delovnih mest. Razprava o njem, ki je bila na dnevnem redu na četrti redni seji dne 14. oktobra 1960, je bila odložena do te seje, ki je osnutek v celoti potrdila, vnesla pa vanj nekaj manjših sprememb: v pločevinarni so črtali delovno mesto delovodje varilnice v »d« skupini in delovodje izdelave v »e« skupini; odpre pa se delovno mesto obratovodje varilnice v pločevinarni v »f« skupini in delovno mesto obratovodje izdelave v pločevinarni v »d« skupini; nadalje se odpre novo delovno mesto referenta za proizvodno rekreacijo. V sistematizaciji delovnih mest je po ugotovitvi DS ostalo še nekaj neskladnosti, ki jih bo odpravila šele analitična ocena delovnih mest. Ta je sedaj v teku.

Na isti seji je DS razpravljaj o periodičnem obračunu DUR in Kina Litostroj in oba obračuna potrdil. DS je nadalje upošteval kritiko glede delitve mleka v posameznih obratih in zadalil upravo podjetja, da prouči vse možnosti za postavitev grelnih omar za zaščitno hrano.

Glede na 10-letnico obstoja delavskega samoupravljanja je DS sklenil, da se posebej nagradijo delavci in uslužbenci, ki imajo velike zasluge pri ustanovitvi Litostroja, upoštevajoč pri tem njihovo pionirsko dejavnost v proizvodnji.

Če bi hoteli odstraniti ozka grla, bomo morali kupiti nov rezkalni stroj.

Kdaj bodo urejene poti od naše tovarne do stanovanjskih blokov?

In kaj pravi šef modelne mizarne

AVGUST KLEMENC?

Pomanjkanje proizvodnega prostora in skladiščnega prostora za velike, drage modele milijonskih

vrednosti, ki večkrat »vedrijo« na prostem.

Obrat je bil že v prvotni fazi zgrajen za mnogo manjšo proizvodnjo livarn, tako količinsko kot glede na dimenzije ulitkov, ki so se z uvedbo sodobnih tehnoloških postopkov v livarnah mnogo po-

večale. Pri tem niti ne omenjam nad 100-odstotnega povečanja proizvodnih kapacitet sive in jeklolivarne v prihodnosti.

Z nabavo univerzalnega rezkalnega stroja in še nekaterih električnih ročnih obdelovalnih strojev bi odpravili ozko grlo v proizvodnji in dvignili produktivnost za 30–40 %.

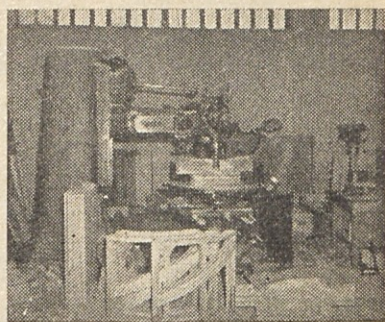
Potrebna bi bila tudi rekonstrukcija sušilnice zaradi premajhne kapacitete in neustrezne kvalitete sušenja, kar povzroča modelnim mizarjem, a kasneje tudi livarjem mnogo nevšečnosti.

Z relativno skromnimi sredstvi približno 6 milijonov dinarjev za rekonstrukcijo sušilnice bi povečali njeno kapaciteto za 60 do 70 % in hkrati tudi izboljšali kvaliteto sušenja.

Glede organizacije poslovanja in tehnične dokumentacije želim, da bi se izboljšala tako, da bi delovodjem ostalo več časa za strokovne probleme svojih delavcev.

Za delovni kader lahko rečem, da je strokovno zelo dober in kos vsaki, še tako komplicirani proizvodni nalogi, kar dokazujejo številni proizvodni uspehi in pohvalne izjave tujih strokovnjakov.

Nadalje želim, da bi po dveh letnih pripravah nazadnje le prešli na lasten obračun proizvodnje v modelni mizarni.

Janez Mrkun dela na rezkalnem stroju, ki povzroča mizarjem toliko preglavic

ANDREJ GROM

V obratu bi nujno potrebovali univerzalni rezkalni stroj, tračno žago in lesni brusilni stroj.

Želimo, da bi se tehnološki in konstrukcijski oddelek tesneje povežala z našim obratom.

Če izhaja časopis enkrat mesečno, je to dovolj.

Metalurški obrati

Metalurški obrati so v mesecu oktobru osredotočili svojo proizvodnjo predvsem na izdelavo tistih ulitkov, ki jih potrebujejo ostale ekonomske enote za finalizacijo svojih izdelkov.

Livarna sive litine je v oktobru izdelovala v glavnem ulitke za črpalne postaje Bugojno in Zabelj, za Dieslove motorje, kakor tudi segmente za glavne ližake visokih peči za Ze-

lezarno Zenica. Pričeli smo tudi z izdelavo ulitkov za črpalno postajo Yarmouk (ZAR), ki bo v glavnem končana v mesecu novembru. Mesečni plan je bil presežen v livarni sive litine za 15 %.

Livarna jeklene litine je bila zaposlena na delih za finalno proizvodnjo. Ulitki iz nerjavečega jekla za HC Peručico v teži približno 5 ton s tankimi stenami in debelimi prirobnicami so nam povzročali velike težave, ker so se na vseh komadih pojavile t. im. vroče razpoke, ki nastanejo med strjevanjem ulitka. Tanke stene se namreč hitro hladijo in krčijo, dočim so debele stene še v testastem stanju, ki nima nikake trdnosti. Na meji med debelo in tanko steno nastanejo zaradi krčenja materiala razpoke, ki so pogosto nevidne s prostim očesom in jih je mogoče ugotoviti šele s posebnimi postopki. Močno legirano kromovo jeklo je posebno občutljivo proti tem napakam. Takšne razpoke je mogoče brez škode za funkcijo izdelka popraviti, popravilo pa zahteva velike izkušnje, ker se da to jeklo dobro variti šele nad temperaturo 400 °C. Te ulitke smo morali najprej temeljito očistiti, vsa sumljiva mesta pregledati z magnetofluksom, izsekati in izbrisati, segreti na temperaturo okrog 500 °C in potem pri tej temperaturi variti s specialnimi nerjavečimi elektrodami. Da se ne bi ulitek med varjenjem prehitro ohlajeval, smo namestili pod njega spirale in ga med varjenjem električno ogrevali. Temperaturo smo merili s posebnimi barvami, ki imajo to lastnost, da pri določenih temperaturah izginejo.

Velik del kapacitet jeklolivarne še vedno zavzemajo ulitki za velike Dieslove motorje, ki jih izdeluje »Uljanik« iz Pulja. Tudi ti izdelki povzročajo veliko problemov pri izdelavi, ker morajo biti dimenzijsko točni, popolnoma čisti in morajo ustrezati tudi po mehanskih vrednostih prevzemnim pogojem. Po dosedanjih izkušnjah bi bilo nujno vse te ulitke že pri nas grobo obdelati, ker bi se že

s tem izognili pogostim reklamacijam, intervencijam in nepotrebnemu transportiranju ulitkov.

Zelo mnogostranska je problematika bronolivarne. Naša finalna proizvodnja Dieslovih motorjev, črpalk in turbin zahteva vedno več kompliciranih ulitkov iz pisanih kovin. Oprema naše bronolivarne pa je zelo pomanjkljiva in kader ni dorasel tej proizvodnji. Na sestanku vodstva naše ekonomske enote smo se dogovorili, da bomo posvetili mnogo več pozornosti tej proizvodnji, sistematično zasledovali ves potek dela in se držali znanih principov, ki veljajo za doseganje zdravih in čistih ulitkov. Z ostalimi ekonomskimi enotami smo se dogovorili, da nam bodo prvi komad takoj obdelali ter nam s tem omogočili pregled nad kvaliteto in pravočasno spremembo postopka, če bi na prvem komadu ugotovili napake. Računamo, da bomo s temi ukrepi kljub primitivni opremi zmanjšali izmeček in omogočili ostalim ekonomskim enotam pravočasno izdelavo posameznih objektov.

Konec meseca oktobra smo v jeklolivarni montirali nad 3-tonsko električno pečo originalno odpraševalno napravo, da bi s tem olajšali delovne pogoje delavcev v obratu, ki so zlasti v jesenskih in zimskih mesecih nevzdržni. V oboku peči smo napravili odprtino, v kateri smo vgradili vodogelajni obruč, nad odprtino pa montirali cev, ki smo jo izpeljali v že obstoječi zračnik. Tako smo dimne pline usmerili iz peči v ta zračnik. Zračnik pline dobro odvaža, ker so ti vroči in se dvigajo že zaradi vzgona. Potrebno bo rekonstruirati in nekoliko povečati izstopno odprtino iz peči in elektrode čim bolj zatesniti. Naprava ima to prednost, da ne potrebuje nikakih ventilatorjev in je enostavne konstrukcije; ker ima cev približno 300 mm premera, jo je mogoče izpeljati med žerjavnimi programi, ki so glavna ovira za druge vrste uspešnega odzračevanja.

Inž. Ivan Stadler

POPRAVEK

V besedilo komentarja tovariša Jožeta Dimnika »Ob zadnjih dogodkih«, ki smo ga objavili v 8. številki našega časopisa za avgust 1960, se je pri redakciji in kasnejši tiskarniški korekturi vrnila v prvi stavek zadnjega odstavka neljuba pomota, ki kvari smisel piščeve misli. Namesto: »Menim, da naš osrednji organ delavskega samoupravljanja tudi ni mogel postopati drugače...«, bi morali čitati: »Menim, da bi naš osrednji organ delavskega samoupravljanja mogel postopati tudi drugače...«, kakor to ustreza tudi stališču, ki ga je tovariš Dimnik zavzel na seji delavskega sveta. S tem to neljubo pomoto popravljamo, tovarišu Dimniku pa se zahvaljujemo za opozorilo nanjo.

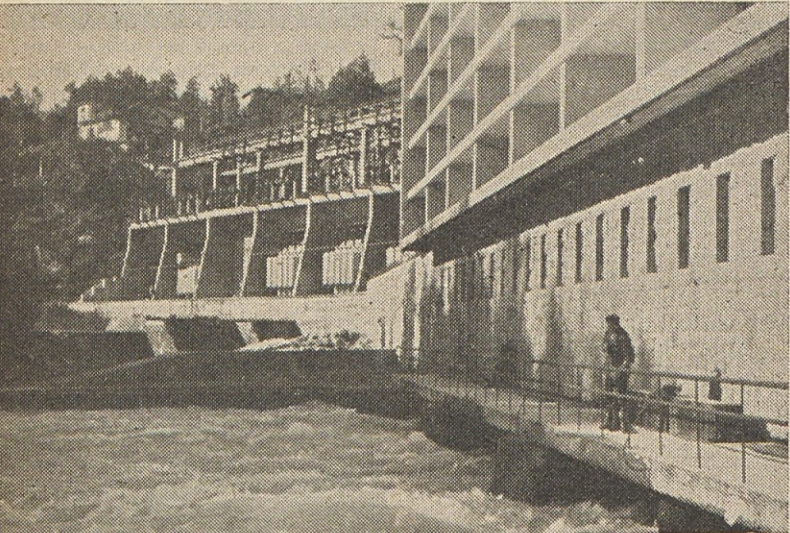

Stane Ropotar — olje: Mirje in Krakovo (Last Carne)

Koristni stiki

Predsednik delavskega sveta Milan Vidmar, predsednik upravnega odbora Franc Kranjc, sekretar T. K. ZKS Franc Vogelink so pred kratkim obiskali železarno Sisak in HE Gojak na reki Dobri v LR Hrvatski.

poudarili velik pomen in izredno koristnost takih stikov in predlagali, da bi postali stalna oblika sodelovanja. Izrazili so občutek, da je Litostroj solidno podjetje, ki se zanima za svoje stranke tudi potem, ko stroji že delujejo.

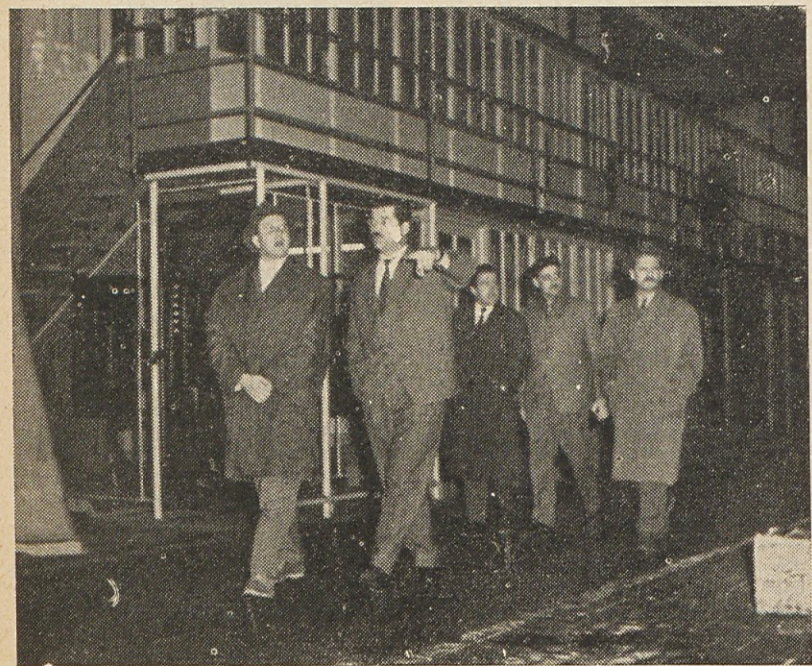
V Železarni Sisak so se zanimali za delo DS, političnih in društvenih organizacij, da bi njihove pozitivne izkušnje prenesli tudi v Litostroj.

V HE Gojak pa so odšli zato, da bi se pogovorili s tamkajšnjimi strokovnjaki o delu naših naprav, ki so montirane v HE. Inženir Vlado Car in inž. Žarko Petrović sta naglasila, da so z našimi turbinami nadvse zadovoljni in da lahko za uspešno delo kolektivu le čestitajo. Razen nekaterih manjših pripomb glede respiratorjev, nosilnih žerjavov, turbinskih regulatorjev ter mehanskih črpalk niso imeli nad delovanjem naših strojev nobenih

Vodilni uslužbenci HE Gojak so Vodstvo HE Gojak pa je predlagalo, da bi obiskali tako nje in tudi druge HE konstruktorji ter projektanti, ki bi v razgovoru z njimi lahko pridobili marsikatero izkušnjo za nadaljnje delo. Predlagali so tudi, da bi Litostroj organiziral krajši seminar za delavce pri regulatorjih. Želijo tudi, da bi naše podjetje organiziralo servisno službo za popravila strojev, saj imajo prav glede tega težave in zastoje.

Ta dva stika naših zastopnikov sta se pokazala za izredno koristna in bi ju bilo treba razvijati in krepiti tudi v prihodnje.

Obisk z okraja in občine

Te dni so nas obiskali tov. Ivan Vipotnik, inž. Klemenčič in Janez Nedog, ki so si ogledali tovarno in pohvalili prizadevanja Litostroja za dvig proizvodnje

Zastopniki ladjedelnic v Litostroju

Dne 14. oktobra nas je obiskala skupina zastopnikov jugoslovanskih ladjedelnic za rečne in morske ladje. Naši gostje so se seznanili z delom in programom gradnje ladijskih motorjev in izrazili ob tem dogodku zadovoljstvo nad našimi izdelki

Pismo iz Leningrada

Pred kratkim je dobila naša sindikalna organizacija pismo podpredsednika »Leningrajskih metalnih zavodov« A. S. Petrova, ki nam je med drugim pisal:

»Hvala za Vaše pismo, polno topline in želja, da bi želi uspehe pri delu. Z zanimanjem smo se seznanili s tem, kako gredo pri Vas zadeve pri organiziranju prostega časa in kulturnega počitka delovnih ljudi. Hvala za prijateljske želje za uspeh v boju za mir, ki ste jih izrazili v zvezi s potovanjem predsednika Sveta ministrov N. S. Hruščeva na 15. zasedanje Generalne skupščine. Z zadovoljstvom beremo, da je tudi jugoslovanska delegacija podpirala predlog o splošni in popolni razorožitvi. Sporočamo Vam, da je naš kolektiv sklenil stopiti na stražo miru in je sprejel nove povečane obveze: izpolniti desetmesečni plan bruto proizvodnje do 23. oktobra ter do roka pripraviti vse potrebno za izdelavo parne turbine 300.000 kW. Proizvodnja teče zdaj dobro. Plan za tretje četrtletje je izpolnjen. Z uspehom smo končali hidravlično turbino 230.000 kW, ki je najmočnejša na svetu.

Pišite nam o Vaši straži miru. Zanimajo nas uspehi Vaših športnikov. Pišite nam o tem podrobno. Tu imamo velik športni kolektiv s 15 sekcijami. Pišite nam o svojih proizvodnih zadetih in sindikalnem delu. Želimo Vam uspehov pri delu in v boju za mir. Pričakujemo Vašega odgovora.

ŠOLA ZA VISOKO KVALIFIKACIJO

Delavci s šolsko aktovko v roki

V želji, da bi našo proizvodnjo čim bolj povečali, se je v podjetju pokazala potreba po večjem številu kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev in po dobrih tehnikah in inženirjih. Industrijska šola nam je doslej vsako leto dala določeno število kvalificiranih strugarjev, strojnih ključavničarjev, livarjev in modelnih mizarjev, ki pa niso krili potrebne povečane proizvodnje. Žal že dolgo opažamo, da je fluktuacija delovne sile še vedno prevelika, kar rodi v proizvodnji škodljive posledice, zlasti kadar odhajajo visokokvalificirani delavci. Razen tega pa se mladi absolventi IKS kaj kmalu po prihodu v podjetje odločijo za nadaljnji študij na TSS ali na drugih višjih šolah.

Kljub temu pa je pri nas še veliko tovarišev, ki so se odločili, da bodo s podjetjem delili dobro in slabo. Tem je naša kadrovska služba omogočila, da si na posebnih tečajih pridobijo naziv visokokvalificiranih delavcev. Dosedanji tarifni pravilnik je namreč onemogočil doseganje visoke kvalifikacije brez ustreznega izpita in določene prakse. Letos spomladi, ko se je tečaj pričel, smo z zadovoljstvom ugotovili, da je zanj veliko zanimanje. Kadrovska služba je tečajnike razporedila v štiri skupine, od katerih je vsaka popolnoma zasedla prostor, ki ji je bil na razpolago. Strugarji in ključavničarji so razdeljeni v dve skupini, od katerih ima vsaka 24 ur teoretičnega pouka mesečno, tako da imajo možnost obiskovanja tečajev tudi tisti, ki delajo na izmen. Predmeti so strokovni in tečajnikom potrebni. Predavatelji se v svojih razlagah trudijo, da bi bili čim bolj razumljivi in predavanja zanimiva. Kadrovska služba je tečajnikom preskrbela tudi nekaj skript, ki so zelo potrebne in omogočajo študij tudi doma. Vest, da imajo tečajniki z novimi pravilniki možnost doseganja visoke kvalifikacije tudi brez tečaja, jih ni demoralizirala. Kljub temu še nadalje redno obiskujejo predavanja, ker se zavedajo, da jim je teorija zelo potrebna tudi v praksi.

Kljub različni prediozrazbi tečajnikov so predavanja enako zanimiva za vse, ker je program izbran zelo posrečeno. Za tehnologijo materiala je kadrovska služba pripravila tudi nekaj strokovnih filmov, ki si jih »učenci« z zanimanjem ogledujejo. Najzanimivejša je za »učence« novost, ki jo je uvedel tov. Završnik, predavatelj tehnologije. Tečajnik dobi na predavanju snov, ki jo mora

na naslednjem predavanju zagovarjati. Tako se strokovno usposobi, razen tega pa se nauči pravilnega izražanja. Vsi predavatelji brez izjeme pa so tudi sicer pripravljeni odgovarjati na ostala vprašanja, ki tečajnike zanimajo. To ustvarja prijetno vzdušje med predavatelji in »učenci«, kar je jamstvo, da bodo tečaji povsem uspeli.

F. R.

TEČAJI ZA STROJNIKE ČRPALNIH POSTAJ

Pred nedavnim je naša kadrovska služba organizirala tečaj za strojnike črpalnih postaj, ki se ga je udeležilo 5 strojnikov vodne skupnosti iz Čapljine, Posavine in Semberije. Tečaj je trajal teden dni. Udeleženci so se podrobno spoznali z mehanizmom črpalke, njenim delovanjem, z osnovami hidravlike in podobno.

Tečaj je bil prvi poskus našega podjetja, da skliče delavce, ki upravljajo naše stroje, v tovarno in jih učijo podrobno spoznavati delo in ustroj naših izdelkov. Ker se je seminar obnesel, bomo verjetno organizirali še tečaj za upravljavce transportnih sredstev.

A. T.

LETNA MLADINSKA KONFERENCA NA IS LITOSTROJ

Spet 30 novih mladincev

Pred kratkim je bila na Industrijski šoli Litostroj letna mladinska konferenca. Razen mladincev so se v mali kino dvorani zbrali tudi predstavniki mladinskega komiteja tovarne, ravnatelj šole, upravnik doma ter tovariši predavatelji in vzgojitelji.

Predsednik mladinskega komiteja šole tov. Mozečič je prebral poročilo o delu mladinske organizacije v preteklem letu. Mladinska organizacija je posvetila vso pozornost delu domaškega sveta in njegovih komisij, kakor tudi vključevanju mladincev v mladinske delovne brigade. Letošnjih akcij se je udeležilo 90 % mladincev litostrojske šole.

Po poročilu so mladinci razpravljali o problemih svojega življenja v domu in v šoli; v razpravo so posegli tudi gostje. Svečano je bilo sprejetih v mladinsko organizacijo 30 učencev I. letnika. Izvoljen je bil tudi novi komitej.

SILVO JOGAN

Besedo imajo osnovne organizacije ZK

OSKRBOVALNI OBRATI I.

Konferenca OO je bila 4. novembra 1960. Komunisti oskrbovalnih obratov I. so govorili o plačilnem sistemu, sistemizaciji delovnih mest, planu remontov, o delu mladinske organizacije, o delu sindikalne podružnice in obratnem delavskem svetu. V obdobju od marca 1960 do konference, so imeli 5 organizacijskih sestankov sekretariata. V ZK so sprejeli 3 člane iz vrst mladine. Opravičenih izostankov je bilo malo, neopravičenih pa ni bilo. Zaključki konference: še širše sodelovanje med ostalimi organizacijami, sprejemanje novih članov v ZK, še večja utrditev partijske discipline.

Savo Petakovič

OSKRBOVALNI OBRATI IV.

Osnovna težava, s katero se bori naša osnovna organizacija, je, da so njeni člani raztreseni po različnih delovnih mestih. Zaradi tega lahko politično delajo le posamezne skupine, ki so po naključju na istem delovnem mestu.

Na konferenci, ki smo jo imeli 2. novembra, smo sklenili, da bomo morali komunisti pomagati novoustanovljeni mladinski organizaciji v podjetju in izboljšati povezavo s sindikalno organizacijo in obratnim delavskim sve-

tom. Živo smo razpravljali tudi o organizaciji dela in čuvanju in vzdrževanju orodja.

Franc Lovše

MODELNA MIZARNA

Dne 20. oktobra 1960 je bila letna konferenca osnovne organizacije ZK modelne mizarne, na kateri so razpravljali in sklepali o proizvodnji, medsebojnih odnosih in o partijski disciplini.

Sekretariat mora narediti analizo zadolžitve, spisek o tem, koliko so študirali in delali člani politične šole ali tečaja. Sklenili so, da bodo na sestankih OO ZK posvečali večjo skrb za idejno politično vzgojo svojih članov. Učvrstili bodo partijsko disciplino in demokratični centralizem (članarina itd.).

Mladinski organizaciji bodo nudili vso podporo pri njenem delu (organizacija proizvodne konference in pri drugih njenih političnih akcijah), še tesneje pa bodo sodelovali s sindikalno organizacijo in organi samoupravljanja, katerih člani bodo po potrebi klicani na partijske sestanke, da bi poročali o svojem delu.

Se nadalje se bodo borili za ureditev medsebojnih odnosov v obratu.

Skrbeli bodo za delovno disciplino in upoštevanje HTV predpisov.

Alojz Mežnarič

KADROVSKI SEKTOR

Komunisti so govorili o primerih, ko pošiljajo ekonomske enote kadrovske službi ljudi na razpoloženje. Predlagali so, da bi bilo prav, če bi

NEKAJ MISLI OB TEDNU VARNOSTI

Kot se prireajo razni drugi »tedni«, je bil tudi »Teden varnosti« eden izmed tistih, ko so se naše misli osredotočile predvsem na našega delovnega človeka in na varnost pri njegovem delu. Mnogo je bilo že povedanega o varstvu pri delu. Ob tej priložnosti pa se moramo še posebej pomuditi pri tem tako važnem vprašanju. Napraviti moramo rekapitulacijo o gibanju nesreč in finančnih izgubah zaradi njih.

Naše podjetje se je za Teden varnosti pripravilo z vso resnostjo, kar je razvidno že iz samega programa: odprli smo razstavo zaščitnih sredstev (v sodelovanju s požarno-varnostno službo) in pripravili dve zelo koristni predavanji: eno o ročnem orodju (uporaba, vzdrževanje in nabava), drugo pa o inšpekcijskih organih. Obe predavanji smo dopolnili še s predvajanjem ustreznih filmov.

Požarno-varnostna služba je v sodelovanju z zdravstveno službo demonstrirala napad na tovarniški objekt. Prikazali so, kako se v takem primeru rešujejo ljudje in material. Nadalje velja še omeniti, da smo organizirali zanimivo predavanje prav na dan, ko je imel DS posebno sejo, na kateri so govorili samo o vprašanjih HTV v našem podjetju in podrobno poročali o gibanju nesreč pri delu v devetih mesecih letošnjega leta.

Se nekaj besed o uspeli razstavi. Dasi je bila dokaj skromna, je vendar prikazala prav vse, kar nas glede varnosti zanima. Razstavljena so bila oseba zaščitna sredstva in respiratorji, ki so, žal, še vedno neprimerni. Sklenili smo že, na nabavo primernejše iz Francije. Nadalje so bila na razstavi zaščitna očala, ki so za nas še vedno pereč problem. Posebno močan vtis je napravil na vsakega obiskovalca tisti del razstave, kjer smo prikazali, kako je prišlo do raznih nesreč pri nas. Na razstavi je bila nadalje omariča za prvo pomoč. Vešče oko ni prebrlo tudi grafikonov, ki so v humoristični obliki in zelo nazorno prikazovali, kako so se gibale nesreče pri delu. Iz grafikonov je bilo razvidno, koliko je bilo v desetih letih nesreč na 1 tono proizvodnje, na katerih delih telesa in v kateri uri so bile najbolj pogoste ter število nesreč na stanje zaposlenih in število izgubljenih delovnih dni.

Posebno lepo so uredili svoj razstavni prostor naši požarno-varnostni tehniki in delavci.

Vilko Krapež

S POUKOM JE PRIČEL STROJNI ODDELEK SREDNJE TEHNIŠKE ŠOLE

Dne 3. oktobra je v prostorih naše Industrijsko-kovinarske šole pričel s poukom prvi razred strojnega oddelka Srednje tehniške šole. Čeprav je uprava TSS prejela več kot 60 prošenj za vpis, so zaradi omejenega prostora uspeli sprejeti le 27 dijakov. Za pouk je v tovarni, pa tudi izven nje izredno zanimanje in bo moral naš kadrovski sektor in ostali odgovorni činitelji na to misliti. Osnovna težava, s katero se strojni oddelek TSS bori, je v tem, da delajo dijaki v eni oziroma dveh izmenah in da nimajo ustreznih prostorov. Če kadrovski sektor ne bo mogel najti primernih učilnic, bo prisiljen sprejemati v šolo samo tiste, ki delajo v eni izmeni.

A. T.

EE obveščale kadrovske službo o slabih delavcih postopno, saj n. pr. odličen delavec ne postane slab kar čez noč. V primerih pa ko VK sodelavec z večletno prakso v našem podjetju zaradi boleznih ne more več opravljati svojega osnovnega poklica, naj bi ga namestili na vodilno mesto v njegovi stroki, seveda če ima za to pogoje.

Prevoze naj prevzame prometni oddelek; obenem pa so predlagali, da bi se postavila pri glavnem vходу zasilna avtobusna postaja.

Delavsko samoupravljanje se v obratni ambulanti vedno bolj uveljavlja, sindikalna podružnica kadrovske službe in ODS sta aktivna.

Osnovna organizacija šteje 16 članov, v kratkem pa bodo sprejeli še enega.

Ivan Saver

POLOČEVNARNA

Komunisti pločevinarne smo na konferenci govorili o naši proizvodnji in o potrebi, da se čimprej odpravijo pomanjkljivosti v zvezi z dostavljanjem dokumentacije.

Stojan Stanojevič

LIVARNA SIVE LITINE

Letno partijsko konferenco smo imeli 2. novembra. Na njej smo ugotovili, da smo od zadnje konference uspeli navezati tesnejše stike z Delavskim svetom, nismo pa posvečali dovolj pozornosti vzgoji svojih članov. Obravnávali smo tudi take primere, ko imajo v obratu nekateri tovariši različne funkcije, nimajo pa pri tem dovolj podpore.

Slavko Berginc

Naš letošnji oddih

Letošnje poletje, žal, ni bilo najbolj ugodno za letovanje. Le malo je bilo ugodnih tednov, skoraj bi lahko rekli — dni. To pa je gotovo v veliki meri vplivalo na razpoloženje vseh, ki so se po narodnem pregovoru »Za nevihto sonce mora priti« — večkrat zaman tolažili.

Člani našega kolektiva kažejo iz leta v leto vedno večje zanimanje za letovanje v naših počitniških domovih. Če vzorejamo število ljudi na letovanju iz leta 1959 in 1960, vidimo v letošnjem letu znaten porast števila tistih, ki so preživeli vsaj del svojega dopusta ob morju ali v planinah.

Lani smo letovali:

	Litost.	Svoici	Skupaj
Fiesa	254	319	573
M. Draga	71	126	197
Selce	317	347	664
Skupaj	642	792	1434

Od 1434 oseb je letovalo po 7 dni 925, po 14 dni pa 509 oseb s skupaj 14.026 nočninami t. j. povprečno po 10 nočnin na osebo.

Od 642 članov kolektiva je bilo 433 poročenih in 209 samcev.

V letu 1960 pa smo letovali takole:

	Litost.	Svojci	Skupaj
Fiesa	322	459	781
M. Draga	97	137	234
Selce	327	436	763
Šorica	70	117	183
Skupaj	816	1149	1965

Od skupnega števila 1965 oseb je letovalo po 7 dni 1393, po 14 pa 592 oseb s skupaj 18.039 nočninami, t. j. povprečno po 9 nočnin na osebo.

Od 816 članov kolektiva je bilo 581 poročenih in 235 samcev.

V letu 1960 je letovalo v naših počitniških domovih 531 oseb več kot v letu 1959.

Zaradi uvedbe predsezonskih in posezonskih cen in primerne propagande, zlasti po našem časopisu in sindikalni organizaciji, se je v letu 1960 povečalo tudi število dopustnikov od 124 v letu 1959 na 204 osebe v letu 1960. Če upoštevamo, da so imeli obrati določene kolektivne dopuste predvsem v mesecu juliju in avgustu, je ta porast zadovoljiv.

Da so se posamezni člani kolektiva laže odpravili na letni dopust k morju ali v planine, je 207 oseb od meseca marca 1960 dalje akontiralo mesečne obroke za kritje stroškov svojega dopusta. Podjetje pa je prispevalo v okviru predpisov po 250 din na osebo in stan. Cene penziona so bile od 280 do 480 din, za otroke pa polovična cena.

Vprašanje dotacij podjetij za znižanje penzijskih cen je bilo v republiškem merilu obravnavano letos že na raznih forumih. O tem vprašanju so nastala razna mišljenja; nekateri so se zavzemali za to, da bi se regres podjetij postopoma ukinil, oziroma razširil, tako da bi ga bil deležen vsak član delovnega kolektiva.

Smatramo, da bi bila ukinitve regresa preuranjena, po drugi strani pa smo za širšo linijo koriščenja. Tako bi dobil dotacijo vsak član delovnega kolektiva, ki preživi vsaj del svojega rednega letnega oddiha izven kraja stalnega bivališča — torej, če je zares na oddihu (ne šušmari, ne dela na posestvu in podobno).

Prevozi dopustnikov so bili organizirani za določene počitniške domove in so potekali dovolj v redu. Za dobre, ugodne in točno opravljene prevoze se moramo zahvaliti podjetju »Ljubljana-transport« in »Slavnik« iz Kopra.

Sodeč po prijavah za letovanje, je našemu kolektivu najbolj priljubljena Fiesa. Glede na zmogljivost tega počitniškega doma — 83 ležišč — nikakor nismo mogli ustreči vsem željam in so se tovariši pač morali preusmeriti na druge domove. Vsi, ki so

preživeli svoj oddih v tem domu, so bili z ureditvijo, hrano in vsem drugim zadovoljni. Nesoglasja, ki so zaradi raznih objektivnih razlogov nastajala več ali manj v vseh domovih v taki ali drugačni obliki, smo takoj odstranili ali pa se bodo uredila tako, da jih naslednjo sezono ne bo več.

Počitniški dom v Fiesi je v tem letu znatno spremenil svojo podobo. Uredili smo okolico doma, postavili klopi, otroška igrala, uredili balnišče in deloma uredili tudi najpotrebnejše v domu samem. Tako smo stene kuhinje in shrambe obložili s ploščicami, zamenjali smo vse posteljne mreže, nabavili smo nov, večji hladilnik itd. Podjetje je ponovno vložilo v ureditev in dopolnitve Fiese znatna sredstva. Za leto 1961 imamo v načrtu graditev paviljona, ker je nujno potrebno povečati zmogljivost doma. Potrebno bo nadomestiti ležišča iz 7 weekend hišic, ker jih drugo leto zaradi estetskega videza ne bomo več postavili. Razen tega bo nujno potrebno začeti urejati poti do morja ter rekonstruirati oporni zid ob poti, ker razpada.

ObLO Piran je pred kratkim sklical sestanek zastopnikov vseh počitniških domov v Fiesi in na Belem križu. Razpravljali smo o potrebah Fiese kot centra delavskega turizma v občini Piran. Sklenjeno je bilo, da se bodo v letu 1961 nujno uredile vse poti v Fieso, uredila obala oziroma plaža, postavile ob obali kabine in vodnjak s pitno vodo. Občina sama ne bo zmogla vseh stroškov za ureditev teh najnujnejših del, zato so naprosili vsa podjetja, da finančno sodelujejo, kriterij glede sodelovanja pa je zmogljivost posameznih počitniških domov.

Lep, dobro opremljen dom v Moščenški Dragi uživa v vrstah našega kolektiva sloves. V pretekli sezoni smo lahko zadovoljili komaj eno tretjino prijavitelcev, ker je zmogljivost doma le 27 ležišč. Tudi tu smo v tem letu napravili male, skoraj neopazne izboljšave. Postavili smo tudi dve novi weekend hišici. S tem je dom pridobil šest ležišč. Počitniški dom bi bilo treba še dopolniti s kakimi igrali za otroke, nabaviti nov čoln in povečati kuhinjo.

V Selcah je imelo podjetje prek Počitniške skupnosti Občinskega sindikalnega sveta občine Šiške v najemu 100 ležišč. Koristniki, člani našega delovnega kolektiva, so se hranili v skupni menzi vseh podjetij, zajetih v to počitniško skupnost. Tudi v Selce gredo naši ljudje radi, saj je plaža zelo lepa, domačini so ustrežljivi, sobe in ležišča pa ustrezna. Letos je bila tudi organizacija menze znatno boljša. Hrana je bila dobra ali — kot pravi večina — zadovoljiva. V primerjavi z drugimi domovi, kjer plačaš več ali pa kjer podjetje več prispeva in krije tudi morebitno izgubo, hrana iz menze v Selcah ne vzdrži primerjave.

Predsezijske in posezijske ugodnosti — penzion po 180 din — naši člani niso izkoristili v taki meri, kot bi bilo pričakovati. Tovariši, ki delajo pri Počitniški skupnosti, vodijo to organizacijo z velikim idealizmom. Ta organizacija od leta do leta vidno raste in uspeva.

Ljubitelji planin so letos že lahko uživali svoj oddih v novem domu na Sorški planini, ki ima v 14 sobah skupno 54 ležišč. Razen tega pa ima stari dom še 16 skupnih ležišč, ki so namenjena v glavnem za prehodne goste-turiste.

Kakor je razvidno iz podatkov, je lepo število članov našega kolektiva preživelo svoj dopust na Sorški planini. Ugoden dostop, lepo urejen dom, dobra hrana ter izredno lep kraj s pogledi na Dolenjsko in Julijce privabljajo vsako leto več in več ljubiteljev gora pod okrilje našega planinskega doma.

S tem, da so odprli nov dom, je našemu agilnemu Planinskemu društvu uspelo ustreči željam za oddih v hribih. Navzlic slabim vremenskim razmeram je bil pla-

ninski dom dobro obiskan, in to posebno ob nedeljah, ko smo imeli redno avtobusno zvezo, ki so jo uporabljali tako dopustniki kot izletniki. Pokazalo pa se je, da moramo v domu povečati kuhinjo in jedilnico, ker nista v sorazmerju s številom ležišč in obiskovalcev. Naši planinci stojijo pred rešitvijo te naloge. Pri tem pa bodo nujno potrebovali pomoč in podporo kolektiva in podjetja.

Dosedanje izkušnje pri delu za rekreacijo našega delovnega človeka nam za bližnjo bodočnost nujno narekujejo, da izboljšamo in povečamo naše počitniške zmogljivosti. Vsi forumi v podjetju: sindikalna organizacija, komite ZK, delavski sveti z osrednjim delavskim svetom in upravnim odborom ter uprava sama vsa leta ne samo kažejo interes, temveč tudi vsestransko sodelujejo pri ustvarjanju vedno bolj-ših pogojev za oddih delovnemu kolektivu. Moramo priznati, da se standard tudi na tem področju popravlja in dviga. V želji, da zadovoljimo vse sedanje in bodoče potrebe, bomo v letu 1961 gra-

V naši občinski stavbi si je uredilo svoje poslovne prostore novo turistično združenje IZLETNIK s kratico ITA, ki so ga ustanovila avtobusna podjetja Ljubljana-transport, Avtopromet Nova Gorica, Avtopromet Kranj, Avtopromet Celje in Transturist iz Škofje Loke.

Združenje razpolaga že s 35 turističnimi avtobusi za posebne prevoze kolektivov in skupin. Doslej so uspešno organizirali in izvedli nad 170 izletov in prevozov po Jugoslaviji in tudi v inozemstvo.

Naloga Izletnika je predvsem razvijanje domačega izletniškega

Osebe počitniškega doma iz Fiesa na Sorški planini

dili svoj dom v Umagu. Investicijski program za to gradnjo je že odobrila revizijska komisija OLO Pula. Gradnja sama bo opravljena v etapah do leta 1965 — s končno zmogljivostjo do 300 ležišč.

V Umagu bo v istem obdobju gradila svoj počitniški dom tudi »Elektrokovina« iz Maribora. Kakor smo že zgoraj omenili, mora-

mo nujno povečati tudi zmogljivost v Fiesi. Načrt za paviljonsko izgradnjo depandanse z 80 ležišči je izdelal naš strokovnjak. Načrt je odobren.

Če nam bodo ti naši načrti uspeli — potrebna pa bodo znatna finančna sredstva — bo naše podjetje v skrbi za človeka in njegovo rekreacijo doseglo tisto raven, ki mu gre.

Po delu počitek in razvedrilo

turizma, prirejanje izletov delovnih kolektivov in drugih večjih skupin z avtobusi in vlaki v vse predele naše domovine in v inozemstvo, organiziranje ekskurzij strokovnega značaja, obisk mednarodnih velesmejmov, razstav, športnih in drugih važnih in zanimivih prireditev.

Razen tega organizira Izletnik posebna potovanja novoporočencev in razna športna potovanja, kot n. pr.: skupine ribičev v Apatin, lovcev v bosenske gozdove z bogatimi lovišči itd. Za praznične dneve 29. novembra pa bodo priredili več eno- do trodnevni izletov, kot n. pr. v Čateške Toplice, Slovenske gorice, Velenje,

Piran, Kočevski Rog, Postojno, Opatijo (čez Vinodol), Plitvice in še vrsto drugih prelepih izletov.

Vsa do sedaj izvedena številna potovanja so lepo uspela, kar je temu mlademu kolektivu šteti v posebno priznanje. S.

ODŠLI

Franc Peternej, Matija Plečnik, Saša Micki, Franciška Koprivec, Vladimir Pavšek, Jakob Novak, Anton Grintal, Izidor Bremec, Anton Zabjek, Bogomir Hann, Milan Udič, Milan Valič, Izidor Ciglič, Jožica Rus, Ivan Okorn, Sušter Lovzka Marinšek, Nedža Dragojevič, Jože Jarc, Franc Kukulj, Dodič Mihael, Anton Bartolj Gojko, Musič, Jožef Novak, Marija Blatnik, Franc Kuzman, Albin Grobljevec, Evica Alvač, Anton Zavrli, Martin Skrljanec, Ivan Bišof, Alojz Špelka, Anton Plut, Stefan Gregorič, Adolf Obu, Ivan Zabukovec, Milan Magovac, Karel Arko, Ernest Žibert, Leopold Saje, Ivan Markelj, Vincenc Lahornar, Huso Pivač, Andjelko Poljanec, Franc Kovačič, Stjepan Horvat, Mirko Breznikar, Anton Ostanek, Slavica Novak, Mileva Simunič, Janez Leskovec, Anton Kos, Marjan Stancar, Mirko Capunder, Jožica Savli, Peter Kragelj.

PRIŠLI

Janez Kek, Tomislav Klun, Marjan Rot, Franc Kuzman, Jože Jarc, Stefan Kukulj, Avgust Sušter, Adolf Barle, Anton Arhar, Franc Trojar, Ivan Mislovič, Ivan Hranjec, Jože Novak, Svetislav Zdravkovič, Anton Boršič, Tomaž Lovšin, Milan Čuk, Franc Marolt, Milan Zgonc, Anton Kovač, Jože Glavan, Avgust Ankon, Mirko Umek, Stanislav Perše, Bogomir Pfundner, Radomir Jovanovič, Janez Koprivec, Djuro Barondič, Franc Križman, Franc Zerovnik, Maks Kladnik, Alojz Detmar, Adolf Purnat, Franc Krampač, Ivan Stradovnik, Viljem Ermita, Bernard Enci, Ludvik Ugovek, Ivan Pojskruh, Jože Tanjšek, Alojz Tkavc, Matevž Golob, Ivan Prisljan, Jože Firšt, Matija Pustoslemšek, Anton Vodnik, Janez Smolič, Jože Anzele, Nikola Ratajčec, Marjan Bernik, Anton Kastelic, Milan Kastelic, Franjo Grgič, Angela Simčič, Franc Berčon, Franc Sotlar, Satnko Tanjšek, Siane Lamorečnik, Adolf Slapnik, Anton Volovšek, Matija Poličnik, Anton Tanjšek, Valentin Čepelak, Anton Plešnik, Ivan Trbovšek, Janko Hren, Ludvik Krebs, Anton Podkrajnik, Anton Černevec, Ivan Čepelak, Peter Kopušar, Stefan Bukvič, Franc Prepadnik, Anton Pintar, Ivan Udovč, Izidor Mole, Alojz Zajc, Ivan Kolar, Ivan Tori, Anton Ižanec, Franc Kranjc, Martin Rotar, Vital Gričar, Zdravko Vospernik, Ivan Sobol, Janez inž. Stražisar, Vincenc inž. Čizman, Zlata Venetič, Boštjan Muraus, Jože Stancar, Rudolf Arh, Nevenko inž. Jelčič, Franc Pužgelj, Džemal Keramovič, Viktor inž. Drusany, Janez Soklič, Alojzija Marinšek, Bernada Kolenc, Stanislava Vraničar, Fani Aljaž, Karl Platovške.

ZAHAVALA

Tovarišu Srečku Grošlju iz konstrukcijskega oddelka in njegovi ženi, ki je zaposlena v računovodstvu, se iskreno zahvaljujem, da sta mi ob prometni nesreči, ki se mi je zgodila 22. septembra t. l., nudila prvo pomoč in me z avtomobilom takoj odpeljala v bolnišnico. Ta njuna človeška poteza naj bo kolektivu za zgled njune nesebične pripravljenosti, pomagati bližnjemu v nesreči.

Modelni skladiščnik
MIRKO KREGAR

Zanima Vas ...

MARI ROBEŽNIK

Zene Litostroja pozdravljajo Maro Robežnikovo in ji čestitajo k uspešni operaciji ter ji želijo čimprejšnjega okrevanja in skorajšnjega svidenja.

BOGO HAN

SODELAVCU V SLOVO

Dne 24. oktobra 1960 je po hudi bolezni preminil naš dolgoletni uslužbenec Bogomir HAN. Rojen je bil 3. oktobra 1904 v Trstu. V našem podjetju je bil zaposlen od 1. oktobra 1951 in je služboval v Industrijski šoli. Bogomira, ki je s svojimi bogatimi izkušnjami mnogo prispeval k izboljšanju šolskih delavnic, bomo ohranili v lepem spominu.

Kolektiv šole

UPOKOJENI

Dne 14. junija je bil upokojen ročni brusilec v livarni jeklene litine Pavel HROVAT. V našem podjetju je bil zaposlen od 18. februarja 1952.

Dne 30. junija je bil upokojen Josip HORVAT. V tovarni je bil zaposlen od 23. decembra 1947. Delal je kot transportni delavec v oskrbovalnih obratih.

Dne 15. oktobra je odšel v pokoj vratar Jakob NOVAK. Pri nas je bil zaposlen od 7. novembra 1955.

Dne 1. novembra je bil upokojen ključavničar v livarni jeklene litine Matija RAZORSEK, ki je bil v tovarni od 1. marca 1952.

Vsem upokojencem želimo, da bi bili še dolgo čili in zdravi in da bi s svojimi nasveti in izkušnjami še nadalje koristili mlajšemu rodu.

Uredništvo

ZLATA POROKA

Dne 12. novembra je nekdanji Litostrojčan Franc HROVAT praznoval s svojo ženo Marijo zlato poroko. Zlatoporočencec je sin livarske družine iz Dvora pri Žužemberku. Tudi sam se je izučil livarske stroke in delal v Ljubljani pri Tóniesu in Zabkarju. Bil je eden prvih Litostrojčanov. Franc Hrovat ljubi petje, prijetno družbo in svojo družino in s temi lastnostmi je prenašal vse življenjske težave in dočakal tako lep jubilej. Zlatoporočencu čestita ves delovni kolektiv Litostroja in želi njemu in njegovi ženi zdravje in zadovoljstvo.

ZAHAVALNO PISMO

Pred nedavnim smo prejeli pismo tovariša Pavla Soberla z Jesenic, ki ga v celoti objavljamo.

»Te dni sem prejel Vaš časopis, »Litostroj«, za katerega se Vam prav lepo zahvaljujem. Čutim se počaščenega, ker ste se me kot nekdanjega člana Vašega kolektiva spomnili. Z zanimanjem in veseljem sem ga prebral. Zdi se mi, da sem znova povezan z Vami in v veliko veselje mi bo še naprej prebirati vrste Vašega mesečnika.

Ob tej priložnosti pozdravljam celotni kolektiv obdelovalnice Litostroja, prvenstveno pa »Tehnološki oddelek«, v katerem sem bil zaposlen.

Želim Vam mnogo mnogo sreče pri napredku in doseganju planov! Vse prijateljsko pozdravljam!

PAVEL SOBERL

Osemurni delavnik in prosta sobota ali sedemurni delavnik ves teden?

Nobenega dvoma ni, da predstavlja v današnjih pogojih dela skrajšanje delovnega časa oziroma skrajšanje delovnega tedna eno izmed osnovnih oblik humanizacije dela in izboljšanje življenjskega standarda delavca. O teh problemih so pred nedavnimi razpravljali na Mednarodni konferenci dela v Ženevi, kmalu za tem pa so se razprave prenesle tudi na naše zvezne in republiške organe. Temu problemu je pred nekaj meseci posvetil posebno pozornost tudi naš edini gospodarski dnevnik »Privredni pregled«, nekatere večje gospodarske organizacije v Sloveniji pa so ustrezno svojim pogojem že pričele uvajati nov delovni čas.

V želji, da bi k razpravam o skrajšanem delovnem tednu oziroma skrajšanem delavniku prispevali svoje misli, smo sestavili anketo, ki smo jo razdelili med člane našega kolektiva in jih vprašali za miselnje o tem. Tako smo dobili mnogo tehničnih in konstruktivnih miselnj, ki bodo nedvomno prispevala pri odločitvi »za« ali »proti« skrajšanemu delovnemu času.

V Litostroju je trenutno zaposlenih nekaj nad tri tisoč ljudi. Anketne liste smo razdelili po posameznih proizvodnih enotah, število razdeljenih anket pa se je gibalo v sorazmerju s številom zaposlenih delavcev v posameznih EE. Na tri sto pet razdeljenih anket je odgovorilo tri sto delavcev. Na prvo vprašanje so odgovorili vsi. Objavljamo le nekatere najkonstruktivnejše in najzanimivejše. Nekateri odgovore večkrat ponavljamo, da bi s tem poudarili enotnost stališč v kakem vprašanju. Vprašanja, ki smo jih v anketnem listu postavili našim delavcem, so bila:

1. Ali si za 8-urni delavnik in prosto soboto ali za 7-urni delavnik ves teden?

2. Ali misliš, da bomo v 40 oziroma 42 urah naredili isto, kot v 48 urah?

3. Kakšne ukrepe predlagaš za enako oziroma večjo storilnost kljub skrajšanemu delovnemu času?

4. Če bi skrajšali delovni teden, želimo vedeti, kako bi izrabil prosto soboto?

5. Ali je mogoče na Tvoj sedanjí obseg dela uvesti 7-urni delavnik oziroma skrajšan delovni čas?

6. Kaj meniš o zaslužku ob 7-urnem in 8-urnem delavniku? Ali naj bi bil enak?

7. Kako bi nadomestil zaslužek za izpadli del urnega fonda, če višina zaslužka ne bi bila enaka?

8. Če je na Tvojem delovnem mestu potrebno nadurno delo, kaj bi predlagal?

9. Kakšno je Tvoje mnenje o nadurnem delu?

1.

8-URNI DELAVNIK

Ali si za prosto soboto? — 292 ali 97,3 odstotka.
Ali si za 7-urni delavnik ves teden? — 8 ali 2,7 odstotka.

2.

ALI MISLIŠ, DA BOMO V 40 OZIROMA 42 URAH NAREDILI ISTO KOT V 48 URAH?

Isto — 255 ali 89,8 odstotka;
več — 13 ali 4,6 odstotka;
manj — 16 ali 5,6 odstotka.

3.

KAKŠNE UKREPE PREDLAGAŠ ZA ENAKO OZIROMA ŠE VEČJO STORILNOST KLJUB SKRAJŠANEMU DELOVNEMU ČASU?

IZBOLJSATI DELOVNO DISCIPLINO IN ORGANIZACIJO DELA

Plan dela naj se zmanjša, organizacija dela in procesov naj se izboljša, naj se iščejo stalno izboljšave in racionalizacija. Možno je izboljšati or-

ganizacijo dela, disciplino, selekcijo kadra. Izkoristiti skrite kadre. Samozavest. Večje kompetence nadrejenim. Finančne stimulacije. Več resnosti pri delu. Delovni elan. Večjo delovno disciplino, boljše organizacijo dela in uvedbo ekonomičnejših strojev. Akordno delo. Skrajšati odmor na 15 minut, saj se ta vedno zavleče za cca 10 minut. Zmanjšati administracijo. S pravočasno dobavo materiala in čim manj izmečkov. Kontrola nalog plana — proti. Ostrejša kontrola in večja odgovornost. Z večjo odgovornostjo posameznih uslužbencev in smotrnejšim delom. Ureditelj življenjskih pogojev: prevoz v službo, stanovanje, dobro organizirana malica, večja odgovornost in kontrola nadrejenih, možnost večjega zaslužka. Da se dostavi material in dokumentacija na delovno mesto. Da se izboljša nabava orodja. Serijska oziroma maloserijska proizvodnja. Točno prihajanje na delo, manj govorjenja in učinek bo isti. Cimbolj je potrebno zaposliti vse člane kolektiva. Cimbolj dela zbrati v serije. Izpolniti tehnološke postopke, zahtevati doslednost pri izvajanju delovne discipline. Mislim, da bomo naredili isto, samo uvesti strogo delovno disciplino. Brezhibno orodje in boljše stroje. Serijsko proizvodnjo, boljše organizacijo. Da se dostavi material in dokumentacija na delovno mesto in da se izboljša nabava orodja. Boljše pogoje, predvsem mislim na mehanizacijo. Skrčiti in poenostaviti administracijo. Boljšo pravico dela in izboljšanje žerjavnega transporta. Pravilno razmestitev delovne sile. Boljšo organizacijo dela, večje zanimanje vodilnega osebja pri delu, urediti medsebojne odnose. Odpraviti papirnatno vojno.

Boljšo organizacijo in pripravo dela. Delovno disciplino poostriži do skrajnosti. V nekaterih oddelkih poenostavi organizacijo dela. Prizadevanje vsakega posameznika. Morebitno znižanje norme. Več čuta do dela. Moje mnenje je, da bi lahko naredili prav toliko v 40 urah. Več organiziranosti in priprave pred pričetkom dela. Tekoče in doslednejše spremljanje dnevnih rezultatov, progresivne nagraditve, z ustreznimi merili. Izboljšati medsebojne odnose, podaljšati dobo praktičnega pouka, teoretičnega pa skrajšati. Odgovornost na delovnem mestu. Zmanjšanje števila pomožnega osebja. Boljša larserska služba. Oseba skupinska odgovornost. Seči oziroma nadrejeni bi morali v večji meri kontrolirati delo podrejenih ter jim dajati strokovne nasvete. Točno določiti urnik za stranke in se po njem ravnavati in ne kot sedaj, ko stranke hodijo ves dan ter s tem otežkočajo redno delo. Delovni čas naj bo res delovni čas. Odprava brezplodnih debat o problemih izven delovnega področja. Pravilen odnos do podjetja in do uslužbenca — tu je mnogo napak. Storitnost v zadnji delovni uri je neprimerno manjša od storitnosti v ostalem času. Merjenje dela.

4.

V PRIMERU, DA BI SKRAJŠALI DELOVNI TEDEEN, ŽELIMO ZVEDETI, KAKO BI IZRABIL PROSTO SOBOTO?

IZLETI — STUDIJI

Predvsem za študij, delno tudi za počitek od povečanega tempa v normalnem delovnem odnosu. Ker nimam stanovanja, bi lahko šel v soboto in nedeljo skupaj s svojo družino. Prosta sobota bo zelo koristna, s tem se bo zmanjšalo tudi število izhodov iz tovarne. Za izlete, za branje leposlovnih knjig, za učenje in ostale osebne potrebe. Pozimi kino, gledališče; poleti izlet v naravo. Za oddih, strokovno izpopolnjevanje, obisk kulturnih prireditev. Za gospodinjstva dela, tako bi imela nedeljo res prosto. Posvetila bi se gospodinjstvu in študiju, več časa pa bi mi ostalo tudi za izlete in sodelovanje pri raznih organizacijah. Za kulturno prosvetno delo, odmor in ureditev življenjskih potreb. Za ureditev družinskih potreb ter za izlete. Dela, ki jih opravljam v nedeljo, bi opravljal v soboto, v nedeljo pa bi bil v resnici prost. Poiskal bi honorarni zaslužek, da bi mi pripomogel do kulturnega življenja. Prosto soboto bi izrabil za razvedrilo, za ureditev domačih potreb, za izlete. V večjih primerih za izlete in za potrebe, ki jih v popoldanskem času ne morem opraviti. Predvsem bi se lahko več ukvarjal z vzgojo svojih otrok in z vzdrževanjem stanovanjskih prostorov. Za počitek in strokovno izpopolnjevanje. 2-dnevni počitek v počitniških domovih. Izleti, zabava in podobno so za družino predragi. Imam avto... Za privatna dela, ki so sedaj stalni moreči problem. Pogoj — sobotna služba javnih uradov in trgovin. Če bi bila sobota res prosta, bi lahko temeljito izrabili naše počitniške domove v predsezoni in v posezoni.

5.

ALI JE MOŽNO NA TVOJ SEDANJÍ OBSEG DELA UVESTI 7-URNI DELAVNIK OZIROMA SKRAJŠAN DELOVNI ČAS?

Da — 242 ali 89,0 odstotka;
ne — 21 ali 7,7 odstotka;
mogoče — 9 ali 3,3 odstotka.

6.

ALI NAJ BO VIŠINA ZASLUŽKA OB 7-URNEM DELAVNIKU VES TEDEEN ALI 8-URNEM DELAVNIKU S PROSTO SOBOTO ISTA?

Ista — 256 ali 93,4 odstotka;
večja — 12 ali 4,4 odstotka;
manjša — 6 ali 2,2 odstotka;
v skladu s potrebami podjetja — 3.

7.

KAKO BI NADOMESTIL VIŠINO ZASLUŽKA OB 7-URNEM ALI 8-URNEM DELAVNIKU, ALI NAJ BO ISTA?

ČE SE ZASLUŽEK ZMANJŠA, IZGUBI PROSTA SOBOTA SVOJ POMEN

Normalni zaslužek ne sme izpasti, če pa bo, bo to vsekakor neugodno vplivalo na moj redni delovni odmor. Po možnosti z normalnim delom. Z večjim delovnim učinkom. Če je efekt dela v urah enak in se ne spremenijo prejemki, ni vprašanje posebnih nadur. Ne vem, toda mislim, da bi morala delati honorarno. Z večjo storitnostjo dela. Iz fonda za prosto razpolaganje. Bolj bi delal. Če bi bilo potrebno z nadurami. Z mehanizacijo in organizacijo dela. Do te razlike ne more priti, če v 40 urah napravimo za 48 ur. Ne vem — sicer pa smatram, da bi se storitnost povečala in se v tem primeru ne bi zmanjšal zaslužek. Zadovoljil bi se z nižjim standardom in zbiral sile za delo. Dobra prodaja. Nimam možnosti nadomestiti. Višina zaslužka mora biti ista. Če višina zaslužka ne bi bila ista, naj ostane 8-urni delavnik. Moral bi iskati še posebno delo. Nadomestimo ga lahko, če povečamo proizvodnjo. Z ekonomičnejšo proizvodnjo. Povišanje tarifne postavke. Z zmanjšanjem družbenega prispevka. Se nadalje delati 8 ur. Če se izvrši v 7 urah isto kot v 8 urah, mora biti plača ista. Če višina zaslužka za izpadli del ne bi bila ista, predlagam, da bi kvalificirani delavci dobili pomožne delavce. Skrajšani delovni čas ne sme vplivati na višino zaslužka. S honorarnim delom med tednom. Plača naj bo ista kot za 8-urni delavnik. Možno bi bilo zvišanje osebnih tarifnih postavk. S prihranki, rezijs, s kvalitivno storitnostjo. Če višina zaslužka ne bi bila ista, bi ga nadomestil z večjo produktivnostjo dela. Verjetno bi na račun stroja in delovnega orodja še povečal storitnost. Naj bi ga krilo podjetje iz reprezentančnega fonda ali fonda za prosto razpolaganje. Bolj učinkovito bi izkoristil čas. Bolj bi delal. V primeru, da se zniža zaslužek, bolje, da ostane stvar ista kakor do sedaj. Zaslužek v nobenem primeru ne more biti nižji, ker je že sedanjí minimalen. Značaj dela, ki ga opravljam v zvezi s produkcijo, zahteva nadurno delo. Ne morem ga nadomestiti. Z zmanjšanjem administrativnega dela. Višina zaslužka bi morala biti ista, ker bi bilo opravljeno isto delo. Z nadurnim ali pogodbenim delom. O zmanjšanju zaslužka ne more biti govora, ker je že tako nizek. Praviloma zahteva prosta sobota višji ali enak zaslužek. V primeru manjšega zaslužka prosta sobota izgubi na pomenu. Z odpovedjo manj potrebnih izdatkov. S honorarnim delom, če bi bilo mogoče, sicer pa nikakor. Z nadurnim delom ali s popoldanskim zaslužkom. O tem bi bilo dobro še prej misliti. Več delati v 7 urah. Iz rezervnega fonda. Delal bi z večjo zavestjo.

8.

KAKO BI REŠIL PROBLEM NADUR? ALI SO NA TVOJEM DELOVNEM MESTU POTREBNE?

UVESTI DVE IZMENI

Koliko nadur bi naredilo delo — toliko bi jih naredil, sicer pa ne vidim vzročne zveze med skrajšanjem delovnega tedna in nadurami. Bolj načrtno gospodinjstvo. S povečanjem delovne storitnosti. Če je potreba po nadurnem delu stalna, bi na mojem delovnem mestu zaposlila še enega delavca, drugače pa bi naredila le nekaj nadur. Potrebno je nadurno delo. Ljudi plačati. Zaposliti več ljudi. Nadure bi vsekakor morale obstajati, boljše je napraviti nekaj nadur, kakor iskati dodatno delovno silo. Delam v izmenici, na mojem delovnem mestu niso možne nadure. Za nujno delo bi rabil isto število nadur kot v osemurnem delavniku. Nadurno delo je potrebno v izrednih primerih. Ker je na mojem delovnem mestu potrebno nadurno delo, bi še nadalje prišle nadure v poštev. Delala bi, ker bi se mi s tem zvišal zaslužek, čeprav nerada. Z novo delovno silo. Samo z denarjem — to je edini pogoj. Delal bi vsak dan po 4 ure več. Nova delovna sila — dve izmeni. Večje število delavcev, ki bi z lastnim prizadevanjem izvršili delo brez nadomestnega dela. S poenostavitvijo poslovanja. Če dobimo vse stvari v roku, ni potrebno nadurno delo. Uvedel bi drugo izmeno; če bi bila na razpolago delovna sila. Izboljšati organizacijo dela. Nadure uporabljati res samo za nujne primere in uvesti strožjo kontrolo nad njimi. S posebnimi honorarnimi pogodbami. Nadure naj se ne ukinejo,

ker so brez njih za sedaj še premajhni prejemki. Stvar vodstva. Problem nadurnega dela skoraj ni mogoče odstraniti, ker zavisi od trenutnih naročil. Uvedba druge izmene, če je potrebno. Zaposliti več strokovnjakov. Z organizacijskimi poslegi. Nadure so pohlep po večjem zaslužku. Z večjo storitnostjo ali z izmeno. Povečati število delovnih mest. Z nastavitvijo še enega delavca na mojem mestu. Bolje organizirati delo, namestiti več moči. Z močnejšo zasedbo delovne sile. Ob pravilni organizaciji dela je nadurno delo odveč. Z boljše organizacijo. Cim manj nadur.

9.

KAKŠNO JE TVOJE MIŠLJENJE O NADURNEM DELU?

CIM MANJ NADUR

Nadurno delo je potrebno za hitrost dela, a žal tudi — nam. Nadurno delo naj bi se na splošno uknilo. Po mojem mišljenju nadurno delo ni potrebno v takem obsegu kakor sedaj. Večinoma opravljamo nadure zato, da si zvišamo osebni dohodek. Zato predlagam, naj bi se zahtevala večja storitnost dela. Vsekakor pa mora še ob taki nujnosti za naročilo ostati čas tudi za oddih. Nadurnega dela sploh ne bi smelo biti, razen v izredno nujnih primerih. Za vsako nadurno delo mora vodja oddelka točno analizirati, zakaj je potrebno. Vsota nadur na posameznika pa ne bi smela presegati mesečno 40 ur. V našem podjetju nadurno delo ni potrebno in je škodljivo, ker imamo delavce, ki nimajo za 8 ur dela. Sem proti nadurnemu delu. Nadurno delo je v interesu podjetja, še bolj pa v interesu posameznika, zlasti v velikih družinah, kjer leži vsa finančna skrb na enem samem. Storitnost dela v nadurah je manjša kot v rednem delovnem času. Načelno sem proti nadurnemu delu. Povečati kontrolo za nadurno delo. Moje mišljenje je, da bi se delo v 3 izmenah, potem ne bi bilo potrebno nobenih nadur, s tem bi prišlo tudi do boljše izkoriščenosti strojev in s tem do zmanjšanja cene proizvodov. V nadurnem delu storitnost pada. Nadurno delo je malokdaj rentabilno. Mnenja sem, da so pri takšni organizaciji dela kot je sedaj, nadure potrebne. Nadurno delo je pri sedanjem pomanjkanju kadra potrebno. Z ozirom na to, da nam primanjkuje kvalificirane delovne sile, je nadurno delo potrebno. Z nadurnim delom se poveča cena proizvoda. Mislim, da nadurno delo ni potrebno; zakaj bi se oddaljevali od tistega, za kar smo se dolgo borili — za 8-urni delavnik. Mislim, da je zamisel o skrajšanem delavniku preuranjena, kajti naš življenjski standard je še prenizek, da bi lahko s tem resneje računali.

Nadurno delo je odveč, če človek v rednem času intenzivno dela. Nadurno delo je nepotrebno. Za zdaj je v interesu podjetja, posebno pa še posameznika, da opravi kakšno nadurno delo, saj prejemki niso idealni. Sem absolutno proti nadurnemu delu kot sredstvu za povečanje zaslužka. Plača naj bo taka, da ne bo potrebno nadurno delo. Če bo uvedeno izmenseko delo, nadure avtomatično odpadejo. Nadurno delo je potrebno zaradi premajhnega zaslužka. Nadurno delo je treba dovoliti samo v izredno nujnih primerih. Če ne bi bil v finančnih težavah, bi le redko delal popoldne. Nadurno delo bi morali opraviti. Nadurno delo bi nikjer ne smelo biti v programu. Da si zagotovimo najosnovnejše pogoje za življenje, običajno radi delamo nadure. Nadurno delo ne bi bilo potrebno, če bi bilo delo boljše organizirano in razdeljeno. Zase vem, da napravim popoldne v 4 urah več kot popoldne v 8 urah, ker sem pri svojem delu sam in me ne moti niti telefon niti stranke. Problem nadurnega dela odpade, takoj ko uvedemo pogodbeno delo. Nadure so kvarne, toda včasih bridko potrebne.

O skrajšanem delovnem tednu oziroma delavniku smo povprašali tudi glavnega direktorja tov. Ivana Kogovška, predsednika DS Milana Vidmarja in sekretarja partijskega komiteja Staneta Vogelnika.

Uvedba osemurnega delavnika s prosto soboto oziroma sedemurnega delavnika ves teden zahteva temeljite analize organizacije dela v proizvodnji, prilagoditev vseh služb novim pogojem, ne samo v tovarni, ampak tudi izven nje. V podjetju pa je treba ustvariti tako pogoje dela, da bi ostala proizvodnja na isti ravni kot doslej oziroma da bi se še dvigala.

Nekateri izmed teh pogojev so v našem podjetju že dani in bi jih lahko s pridom izkoristili pri morebitnem skrajšanju delovnega časa. Eden izmed takih pogojev je uvedba proizvodnih enot in nagrajevanje dela po učinku.

Sadovi novega nagrajevanja po učinku so opazni že sedaj, pre-

pričani pa smo, da se bodo dobro nagradjeni delavci še bolj zavzeli za delo. Bolj pospešeno delo bo zahtevalo od delavca daljšo, smotrnejšo in intenzivnejšo rekreacijo in reprodukcijo, kot so jo imeli doslej. S prosto soboto, smotrnejšo prehrano in z drugimi činitelji bi bilo to povsem omogočeno.

V letu 1959 je bilo v podjetju (brez menze in IKŠ) zaposlenih 2.547 delavcev, katerih možni fond ur je znašal 6.892.373 ur. Možni fond za eno osebo je znašal 2.706 ur oziroma 337 delovnih dni z nadurami vred. Na enega zaposlenega je bilo v letu 1959 opravljenih 197 ur oziroma 7,29% v primerjavi s skupnim možnim fondom. 300 ljudi, ki so bili predvideni v anketi, je opravilo torej 59.100 nadur, imelo 33.000 ur opravičenega izostanka, 4.500 ur opravičenega neplačanega izostanka, 1.800 ur izrednega plačanega dopusta, 300 ur izrednega neplačanega dopusta in 900 ur neopravičenih izostankov. Skupni izostanki brez bolniškega in rednega dopusta za 300 ljudi so znašali povprečno 40.000 ur.

Vsi ti podatki kažejo, da smo slabo zasedeno drugo izmeno dejansko krili z nadurami, da pa smo z nadurami krili tudi niz opravičenih in neopravičenih izostankov.

V zvezi z morebitno uvedbo skrajšanega delovnega tedna ali delavnika bi morali dosledno odpraviti še nekatere pomankljivosti v zvezi z organizacijo dela in misliti tudi na to, da se nam pomanjkljivosti čisto pokažejo že v prvi izmeni. Nadalje bi morali misliti na popolno uvedbo dveh izmen, rešitev kadrovskega vprašanja in podobno.

PETER LIKAR

Leopold Šolc

SKOK NA ŠVEDSKO

Sveži veter, ki je zavel skozi našo industrijo in razgibal duhove z geslom elektrike in avtomatizacije, je nekoliko prepihal tudi investitorje bodočih hidroelektrarn. Pričeli so obračati hrbet dosedanjim mehaničnim regulatorjem vrtilne hitrosti in se navduševati za električne krmilne regulatorje, zlasti elektronske. Elektronika je moderna stvar in spojena v zapleten sistem žic in relejev, ki tvorijo elektronski regulator, ima določene prednosti, recimo, pred našim AT4. — Z raznih strani so glasovi investitorjev zahtevali ponudbe za turbine, opremljene z elektronskimi regulatorji. Želje bodočih kupcev so za Litostroj zapoved...

Tako se je zgodilo, da sva s tovarišem iz projektive odnotovala v daljni Vaesteraas na Švedskem, ki bi ga verjetno malokdo poznal, če tam ne bi bilo tvornice električnih strojev in naprav zvenega imena ASEA. Ta tvrdka ima doslej največ izkušenj pri gradnji elektronskih regulatorjev, največ le-teh v obratovanju in tako najboljša priporočila. Tja sva šla na prva tehnična pogajanja za sodelovanje. Ne maram kvariti tega članka z resnostjo strokovnih stvari, niti onečati stroke. Zato bom vtise, ki sem jih nabral kot tehnik, objavil na drugem mestu, tu pa bom posredoval nekaj splošno zanimivih opažanj širšemu krogu bralcev, ki nimajo priložnosti videti z lastnimi očmi dežele polnočnega lonca.

TRIKRAT PO SUHEM, DVAKRAT PO MORJU

Švedska je široka samo 300 do 400 kilometrov. V poldnevniški smeri pa se razteza kar 1574 kilometrov, tako da bi segala skoro do Neaplja, če bi jo na zemljevidu obrnili navzdol okoli njene najjužnejše točke. Letošnja olimpiada bi se torej odigrala na Švedskem in s Švedsko bi imeli skupno mejo, ki bi jo lahko prestopili, denimo, kar pri Ljubljani.

V resnici je stvar bolj zamotana. Če ne izbereš poti po zraku, moraš z vlakom prek vse Nemčije. Tam, visoko ob Baltskem morju, zapelje vlak na parnik, ki mu pravi splan, ki ga pa nočem tako imenovati, ker me »splan« preveč spominja na povezana debela, katerim to vodno vozilo ni prav nič podobno. Na Danskem te postavijo na tračnice in kmalu za Kjopenhavnom moraš zopet po morju. To pot z razliko, da te zapode iz vlaka, če nimaš spalnika, in da moraš kot pešec na ladjo, v katere trebuh zapeljejo samo spalne vozeve. Čez slabo uro si potem že na Švedskem, kjer seveda zopet potuješ v glavnem po suhem. Ta ugotovitev je umestna, ker je tam strašno veliko jezer.

Tesne politične povezave skandinavskih držav, to je Danske, Finske, Norveške in Švedske, ne spoznaš samo po družnem plapolanju vseh štirih raznobarnih zastav s križem čez vso površino, ki te pozdravijo že na danski meji, temveč tudi po pregledu potnih listov, ki ga opravijo »enkrat za štirikrat« ob vstopu v prvo izmed teh držav. Ta pregled za naše pojme ni strog, na ostalih mejah je baje samo še proti ničili bližajoča se formalnost. Priložnosti za natančnejši pregled, ki jo imajo na parniku med Nemčijo in Dansko, torej ne izkoristijo do kraja. Prtljage se sploh ne dotaknejo. Morda iz praktičnih razlogov, ker vedo, da bi bili ob skrajnih naporih in visokih režijskih stroških komaj kos prekanjenosti potnikov — ali pa so prepričani v človeško poštenost. Poslednje se mi zdi verjetnejše... Carinik ni pokazal, ali ga je presunil rdeč potni list, pač pa mi eden izmed galebov, ki so v veliki jati z vreščanjem spremljali parnik, gotovo ni bil naklonjen: med številnimi potniki si je izbral prav mene in mi spustil na ramo svoj apneni izloček.

UMITA IN POČESANA DEŽELA

Švedska sega prek večine Skandinavskega polotoka, ki ima podobo v skoku iztegnjenega leva. Pokriva nič manj kot 450.000 kvadratnih kilometrov, kar pomeni, da je po velikosti tretja država v Evropi. Samo Francija in Španija sta večji. Po prebival-

nekaj negativnega in bi vzbudila nasproten vtis, kot sem ga imel sam: vso pot sem užival ob pogledih skozi okno! Užival v snagi, urejenosti in negovanosti dežele, užival ob nešteti jezercih, v katerih so se zrcalila bela debela brez, sklanjajoč svoje nežno zelenje nad lične hiše in hišice. Kot v pravljici...

stvu je na manj ugodnem mestu: ljudi nima niti za pol Jugoslavije. Od tega jih živi kar 70% v južni tretjini dežele, kjer sta industrija in standard. Sever je v vsakem pogledu zaostal. V parlamentu se slišijo očitki, da se jug preveč razvija na škodo severa, ki daje državi energijo in rudo. Zato v vedno večjem obsegu tudi tam grade industrijo in odpirajo visoke šole.

Glavne gospodarske veje so industrija, obrt in rudarstvo, kar je posledica izrednega prirodnega bogastva dežele, ki jo nad polovico pokrivajo iglati gozdovi in ki skriva v svojih nedrih vse vrste rud v ogromnih količinah. Na daljnem severu, v Laponski, v bližini Kirune, je n. pr. celo gorovje iz magnetita, ki vsebuje do 70% železa! Les spravljajo iz goratih predelov v ravnino in na morja s splavljanjem po mnogih rekah, ki seka deželo v smeri severozahod-jugovzhod in ki so hkrati neusahljiv vir energije. Poljedelstvo južnih in srednjih predelov skoraj krije prehranbene potrebe države, ki ji daje hrano tudi ribolov. Švedska je torej v znatnem obsegu gospodarsko samostojna država. Kdor se vsaj približno seznani z njenim gospodarstvom, razume kip iz belega mormora, ki med nešteti drugimi krasí park Rottneros in predstavlja velikansko, na tleh ležečo žensko. Z ogromnima dojkama siti otroka. Pod kipom piše »Zemlja«.

Imel sem priložnost videti samo spodnjo polovico Švedske, to je do mesteca Umeaa. Ugotoviti moram, da se na tej več kot tisoč kilometrov dolgi poti podoba dežele ni mnogo spreminjala. Iz ravninskih in golih predelov na jugu je vlak prav kmalu zapeljal med smrekove gozdove, pričel sekati lahke gorske grebene in prečkati reke. Ta slika je potem ostala prav do konca poti. Vendar ne smem reči, da je dežela enolična. Ta beseda ima na sebi

Hišice so bile iz lesa ali iz umetnih plošč, le malokatero grajene iz opeke. Njihov zunanji videz za Šveda ni odločilen. Privlačnost jim daje okolje. Toliko več pozornosti pa je posvečeno notranji ureditvi, kar je v skladu z okoliščino, da Švedi doma ne jedo samo, spe in umirajo, temveč tudi žive v krogu svojih družin. Radi so doma in veliko so doma, seveda, kolikor jim to dovoljuje zaposlitev.

Videl sem tako hišico znotraj. Njen lastnik je bil inženir, ki v tovarni nima vodilnega položaja. Dvajset let jo bo odplačeval v mesečnih obrokih. Postavili so mu jo v nekaj dneh po montažnem postopku, hkrati z 59 drugimi enakimi iz lesa in umetnih plošč. Na zunanji je kot baraka. Naše oblasti bi zanj ne izdale gradbenega dovoljenja. Znotraj je kot bonbonček! — Zamislil sem se najprej ob tankih stenah; spomnil sem se stare resnice, da pomeni centimeter debela lesena stena isto toplotno izolacijo kot 12 cm opečnega zidu. Na vprašanje, kako kljubuje ostri švedski zimi, sem dobil odgovor, da ni bilo treba še nikoli doslej do kraja odpreti dotoka tople vode, ki prihaja iz skupne kotlarne in ogreva prostore. — Še en čudež! Znotraj skoraj ni predelnih sten in vrat. Vrata po našem pojmu sem videl samo ob vhodu v spalnico staršev, k sanitarijam in v garažo. Smiselno postavljeni kosi pohištva in deloma zastori ločijo predstobo od kuhinje in salona. Pohištvo je enostavno, lepo in udobno, kuhinja mehanizirana do skrajnosti. Ventilator skrbi, da se sopara kuhinje ne razširja po hiši in pride po najkrajši poti na prosto.

Švedi imajo torej pri postavljanju enodružinskih hišic svojo logiko. Čemu bi uporabljali opeko in beton, saj hišam ni treba stati vekomaj. Čemu bi jim tudi bilo veliko vrat, saj v vsakem prostoru ni skrivnosti. Končno, kakšno uslugo narede starši otrokom, če jim hkrati s trdnjavo

UDOBNOST IN VARNOST PRVA ZAPOVED

Da je v sodobnih železniških vozovih čistost brez primere, ni treba posebej poudarjati. Zelel bi pa našeti nekaj podrobnosti, ki pričajo o skoraj ganljivi zaskrbljenosti železniške uprave za udobnost potnikov.

Žeje, na primer, ti ni treba trpeti, čeprav si se odpravil na pot s trdnim sklepom, da te mična prodajalka tekočih dobrot ne bo pripravila do trošenja denarja. V vseh vogalih so pritrjene dobro zamašene steklenice s svežo pitno vodo in avtomatom, iz katerega z lahkim potegom dobiš brezplačno papirnate kozarec.

Za pot tja, kamor gre cesar peš, je urejeno prav po cesarsko. Ni ti treba tvegati pot v negotovosti, ali je kamrica prosta ali ne. Dovolj je, da pomoliš glavo iz oddelka in pogledaš v odrešilni smeri. Rdeča ali zelena lučka te pouči o možnosti uporabe prostora, ki tako kot povsod drugod, priča o stopnji civilizacije in kulture. Tu sta tako visoki, da se ne hote spomniš znane šale o pripravljanju solate v stranišni školjki. Topla in hladna voda, tekoče mlo in papirnate brisače podaljšujejo ceremonial. Lahko se tudi obriješ, ne glede na to, ali potrebuješ 220 ali 110 voltov.

Sedeži v vlakih so udobni, oddelki celo preveč prostorni, tako da ne moreš v priljubljeni balkanski položaj potnika na dolge razdalje z nogami na nasprotnem sedelu, ker ga ne dosežeš.

Uvajamo elektronske regulatorje

Potreba po zanesljivem, občutljivem, trajnem in različnim potrebam obratovanja lahko prilagodljivem regulatorju se je rodila s povezavo posameznih hidroelektrarn na skupno omrežje. Regulator je takrat prenehal biti regulator vrtilne hitrosti v pravem pomenu besede in tako samo del turbinske naprave; postal je regulator frekvence in moči ter s tem sestavni del omrežja samega.

Ta okoliščina pa je terjala od regulatorja mnogo več, kakor je to veljalo prej: regulatorji naj ne ustrezajo samo spremembam frekvence, temveč naj vodilnike pripravijo in odpirajo tudi glede na dovoljeno moč v daljnovodih med posameznimi sistemi hidroelektrarn in potrošniški centri. Omočajo naj smotno in samodejno porazdeljevanje obremenitve med posamezne hidroelektrarne ali posamezne enote v isti elektrarni, tako da turbine izkoriščajo vodo pri najboljšem izkoristku.

Včasih tudi terjajo, da regulatorji prepuščajo k turbinam samo toliko vode, da ostaneta zgornja in spodnja vodna gladina neizpremenjeni ali pa da držbe turbine vodilnike med vožnjo osnovnega bremena trajno enako odpre in da jih zapro do praznega teka turbine le v primeru, ako frekvenca preseže ali pade pod določeno vrednost. Zaželeno je tudi možnost skupne vožnje vseh agregatov iste hidroelektrarne, tako da jih lahko upravljamo z enega samega mesta, da se vse enote obnašajo kot ena sama turbina in da se moč samodejno izravna v primeru izpada ene izmed turbin.

Regulatorji z mehaničnimi nihali nimajo tako vsestranske uporabljivosti, ker vseh vplivov, ki

naj jih regulator upošteva, ni mogoče enostavno pretvoriti v mehanične. Dosti lažje jih je spreminiti v električne količine. V tem primeru jih lahko tudi kombiniramo in posamično oslabimo ali ojačimo.

Ni čudno zato, da so si posamezne tvrdke prizadevale že pred 20 leti konstruirati ustrezen električni krmilni regulator. Med tvrdkami, ki so uspešno rešile problem in dognale svoj električni regulator tako, da ustreza prav vsem zahtevam sodobnega upravljanja hidroelektrarn, je treba na prvem mestu omeniti švedsko tvrdko ASEA, katere elektronski regulatorji se danes že na široko uporabljajo.

Ker jugoslovanske hidroelektrarne od leta 1957 dalje povezuje skupno omrežje, stopa tudi pri nas v ospredje vprašanje regulatorjev moči in frekvence, ki naj bi ustrezali povečanim zahtevam. To vprašanje bi postalo še pomembnejše, če bi hoteli našo mrežo vzporedno vezati na mrežo katere izmed naših sosed, tako da v primeru izvoza električne energije ne bi bilo treba obratovati z določenim številom agregatov ločeno od ostale mreže po principu tako imenovan. usmerjenega pogona.

Vse težave bi tudi pri nas lahko rešili z električnimi regulatorji. Žal so naše domače konstrukcije, s katerimi se ukvarjata TELA v Ljubljani in Institut Jaroslav Černi v Beogradu, šele v povojih. Tudi če bi že imeli prototipe, pripravljene za preizkušanje, jih Litostroj še ne bi mogel upoštevati, saj prva leta — zaradi »otroških bolezni« — gotovo še ne bodo v celoti ustrezali potrebam praktičnega pogona. Da ne bi povečevali že na-

stale zamude za razvojem v svetu, nam je bil edini izhod sodelovanje z izkušeno tujo tvrdko. Vprašanje smo naslovili na tvrdko ASEA, ki jo imamo za najbolj razgledano in najbolj izkušeno. Prejeli smo pozitiven odgovor.

V bodoče bo torej »Litostroj« predvidel uvožene elektronske regulatorje ASEA namesto svojege krmilnega regulatorja AT4 pri regulacijskih napravah vseh pomembnejših hidroelektrarn.

Zadevni projekti za prilagoditev naših regulatorjev elektronskim krmilnim glavam so v PPB že pripravljeni in nekatere naše ponudbe turbin za domači in tuji trg že upoštevajo tudi elektronske regulatorje. Tako, na primer, ponudbe za Senj, Bočac, Podpeč in Bajino Bašto v Jugoslaviji, Sholayar v Indiji, Ben More v Novi Zelandiji, San Bartolo in Novillo v Mehiki itd.

ASEA nam je pripravljena prodajati tudi električno-hidravlične naprave, ki pretvarjajo električne impulze v mehanične, kolikor Litostroj ne bi želel na Švedskem kupiti tudi regulatorskih pultov, v katerih so te naprave vgrajene in ki so nam na prodaj pri NHAB in KMW, obeh izdelovalcih teh pultov. — Naj omenimo mimogrede, da nam je svoje električne regulatorje ponudila tudi italijanska tvrdka Riva iz Milana.

Ugodno stališče, ki ga je zavzela ASEA glede našega predloga, ne pomeni samo modernizacije naših regulatorskih naprav, temveč hkrati odlično priznanje Litostroju, ker ASEA ne prodaja komurkoli svojih regulatorskih glav, za katere mora prevzeti jamstvo delovanja v sklopu tuje regulacije. L. Š.

Gospodarski razvoj svobodne slovenske Istre

Objavljamo prispevek o gospodarskem razvoju Slovenske Istre, ki je bila še pred nedavnim ena najbolj pasivnih pokrajin v Sloveniji. Za to smo se odločili iz dveh razlogov: želimo počastiti 29. november — praznik ustanovitve Nove Jugoslavije — in na enem samem primeru pokazati uspehe povojne socialistične graditve. Po drugi strani želimo bralcem našega lista približati Slovensko Primorje in Koper, kjer tiskamo naš list.

Ko so v prejšnjem stoletju pričeli v bivši cesarski Avstriji razmišljati o graditvi železniške povezave Trsta ali Divače z Istro, so si bili strokovnjaki edini, da je ta del cesarstva gospodarsko in kulturno najbolj zaostal. Zato so tudi ugotovili, da ne bi bila železniška povezava s Puljem rentabilna niti glede osebnega niti glede tovarnega prometa. Da so železnico kljub temu zgradili, je odločil strateški moment. Pulj se je namreč razvijal v glavno oporišče avstrijske vojne mornarice.

Gospodarsko na boljšem kakor zaledje je bilo zahodno in severno istrsko obrežje; živelo pa je skoraj izključno od kmetijstva (vino, olje, sadje in vrtnine), ribištva in obrežnega prometa. Turizem se je pričel razvijati šele v začetku našega stoletja. Pridevek tužna Istra je bil zato popolnoma upravičen.

Tak je bil tedaj položaj celotne Istre in seveda tudi slovenskega dela. Vendar je bilo treba ločiti svet visokih kraških planot od obmorskega dela. Prebivalstvo planot je životarilo od zaplat plodne zemlje med skalami, male živinoreje in drvarstva. Prirastek prebivalstva je odhajal s trebuhom za kruhom v Trst, na Reko in čez morje.

Obmorski del je bil toliko na boljšem, da je bil blizu morja in pred vrati Trsta, kamor je kmet oddajal svoje presežke: vino, olje, sadje, vrtnine, perutnino, mleko in maslo, ali pa je sekal še nedorastlo drveje, ga povezoval v butare in vozil v Trst. Prirastek prebivalstva je tudi od tu odhajal v mesta in v Ameriko. To je veljalo pretežno za oddaljenejši vasi, zakaj ob morskem obrežju je prevladovala tuja gospodarska kmetiška posest in kmet je bil tu ali kolon ali spopolinar. Na svobodnih kmetijah so se obdržali le najmočnejši.

Spet drugačen je bil položaj treh obmorskih mestec Kopr, Izole in Pirana, katera so nase ljevali pretežno potomci priselje-

nih Benečanov iz časa Serenisime in sinovi ter hčere zalednih slovenskih kmetov, ki pa so hitro podlegali italijanizaciji. Koper, za časa Benečanov pomembnejše mesto od starega Trsta (Capo d'Istria — glava Istre), je po priključitvi k Avstriji ob razpadu Napoleonove Ilirije in rasti Trsta leto za letom bolj propadal. Območje njegove trgovine, obrti in gostinstva je segalo le malo čez mestne meje, zakaj vaško prebivalstvo je prodajalo svoje pridelke in se zalagalo z blagom rajši v Trstu kot v Kopru. Velik del mestnega prebivalstva se je še ukvarjal s kmetijstvom in ribištvom ter le manjši del s trgovino, obrtjo in industrijo. To je predstavljala le majhna tovarna ribjih konserv »De Langlade«. Mesto ni več rastle, marveč je nazadovalo.

Na najboljsem je bila še Izola. Tam sta nastali dve večji tovarni ribjih konserv, ki sta pozneje prešli v območje italijanskih koncernov kot »Arrigoni« in »Ampelea«. Mimo tega je bilo v Izoli dobro razvito ribištvo in kmetijstvo z vrtnarstvom. Gostinstvo je imelo v poletnih mesecih nekaj pritoka tudi v turizmu.

Piran je po uvedbi parnikov naglo izgubil svoj prvotni pomorski pomen. Vegetiral je le še v tovarnem obrežnem prevozništvu in ribištvo. Industrijska podjetja so bila tudi sicer tri, a vsa majhna: ladjedelnica za lesene barke in čolne, tovarna steklenih predmetov, tovarna pralnih potrebščin ter past »Salveti«. Preorientacija se je, zlasti še po dograditvi hotela »Palace« v Portorožu leta 1908 in nekaterih drugih manjših, premikala v smeri turizma.

Zadnja vojna je uničila še te gospodarske temelje. Okupator je razdeljal pristanišča, ki tako niso bila sposobna za pristajanje večjih ladij, opustošil letovišča in, kar je nato sledilo, je omrtvičilo še obrežni promet in ribištvo. Po odhodu optantov je ostalo celo precej obdelovalne zemlje zapu-

ščene. Tu je bilo treba investirati visoke zneske za obnovo, zato spočetka ni bilo mogoče misliti na temeljitejšo spremembo gospodarske strukture. Mimo tega je v obrežnem delu zaviral razvoj negotov politični položaj. To ozemlje je šele po londonskem sporazumu leta 1954 pripadlo Jugoslaviji.

Vendar so tudi že za časa Svobodnega tržaškega ozemlja nastali v Kopru in drugod prvi zarodki nekaterih pomembnejših podjetij: Avtoturistično podjetje »Slavnik«, špedicija Intereuropa, »Istra-Benz«, »Autocommerce«, tovarna pohištva »Stil«, tovarna metel in krtač (ki se je pozneje razvila v tovarno izdelkov iz plastičnih mas) »Iplasa«, sedanje tiskarsko in založniško podjetje »Primorski tisk«, več grosističnih in uvozno-izvoznih trgovskih ter detalističnih podjetij in obrtniških delavnic, hotel »Triglav« in tako dalje. V Dekanih sta nato nastali tovarna ključev »Lama« in »Hladilnica« z mlekarno. V Šmarjah je zrastle tovarna kovinske galanterije, v Ankaranu pa je nastal zarodek velikega turističnega obrata »Turist«. Največjo in najpomembnejšo industrijo pa sta dobila Koper in vsa Slovenska Istra po priključitvi v tovarni motornih koles in motorjev »TOMOS«, ki pričinja prav te dni še s proizvodnjo osebnih avtomobilov znamke »CITROEN« in prerašča daleč ne samo primorske, marveč tudi republiške meje, saj se uveljavlja po vsej Jugoslaviji in še izven nje.

V Izoli je bilo treba najprej obnoviti in povečati ribjo predelovalno industrijo, iz katere je nastal nato največji jugoslovanski kombinat te vrste — »Delamaris«. Zajel je tovarne »Arrigoni«, »Ampelea« in bivšo koprsko »De Langlade«. Obenem je razširil dejavnost mimo ribjih konserv še na razne ribje derivate, sadne in vrtninske conserve, juhe »Argo« z lastno kokošjo farmo in še vrsto drugih konserviranih hranil. Razen tega je postal kombinat tudi ribolovno podjetje, ki bo v doglednem času razpolagalo s 23 ladjami. Med njimi tudi takimi za lov na Atlantskem oceanu. Ker posluje v Izoli še veliko ribolovno podjetje »Riba«, ki gradi letos veliko lastno hladilnico, je mesto eno naj-

Tudi v naše parke je dahnila jesen in pobarvala naravo z rjavimi in rdečimi barvami. Naši vrtnarji so jo pričakali pripravljeni. Uredili so stekleno streho vrtnarije, zrahljali zemljo in pripravili vse potrebno za zimo. Na sliki vidimo našo vrtnarico Vikico, ki pripravlja čebulice gladjol za »zimsko spanje«, in njenega šefa tovariša Franca Zrimška, ki je prav v trenutku, ko smo slikali Vikico, odprl vrata in prišel pogledat, če je vse v redu

pomembnejših ribiških središč Jugoslavije. Povsem na novo je nastala tovarna igrača »Mehanotehnika«, ki zaposluje v novih prostorih že nad 700 delavcev. Popolnoma preurejena in povečana je tudi opekarna »Ruda«. Tako ima mesto več kot 2000 delavcev. V najnovejšem času pa postaja tudi spet turistično središče, saj je imelo letos že nad 16.000 nočitev.

V piranski občini obratuje prenovljena in povečana tovarna kemičnih izdelkov »Salveti«, zdaj »Jadranka«, ki prehaja še na proizvodnjo parafumov in surovin za zdravilstvo z lastnimi nasadi potrebnih rastlin. Prej nepomembna ladjedelnica se je razvila v industrijo kovinskih ladij do 1000 ton in remontno podjetje za največje ladje. Povsem nova je tovarna »Začimba«. V Sečovljah obratuje prenovljeni premogovnik črnega premoga. Veliko podjetje »Piranske soline« je drugo največje te vrste v Jugoslaviji. Na leto nam da 25 do 35 tisoč ton soli, po modernizaciji pa bo dalo dvakrat in trikrat več. Še vedno najpomembnejše piransko in slovenskoistrsko podjetje je »Splošna plovba«, drugo največje pomorsko podjetje Jugoslavije z nad 100.000 BR tonami ladjevja, ki se bo prihodnje leto pomnožilo na nad 150.000 ton. V njenem okrilju obratuje tudi koprsko »Obalna plovba«. Naravnost

velikanski razmah je doživel piranski turizem z nad 400.000 nočtvi na leto. Tu je tudi središče slovenskih počitniških domov, katerih je bilo letos že nad 110, a še vedno rastejo.

Temeljito se je spremenil tudi gospodarski položaj visoke Istre. V Hrpoljah je nastala steklarska industrija, ki obratuje sedaj v sklopu ljubljanskega »Tosa«. V Podgradu obratuje podružnica »Iplasa«, ki izdeluje plastične mase in izdelke iz njih. Poleg tega je v teh krajih še več manjših obratov, a v Obrovu raste velika opekarna. Povsem nove temelje dobiva tudi kmetijstvo s podjetjem »Vino Koper«, kmetijskim kombinatom Koper in velikimi združnimi nasadi trt, sadnih dreves, vrtnin, farmo bobrov in tako dalje.

In perspektive? Koper dobiva tovarno pristanišče, ki bo imelo ob polni dograditvi kapaciteto 2 milijonov ton prometa na leto. Obeta se železniška povezava s Kozino. V načrtu je še nova industrija, med katero bo največja nova tovarna plastičnih mas pri Kopru. Zmogljivost turističnih središč Portoroža, Pirana, Strunjana, Ankarana itd. bo narasla po načrtih za več tisoč ležišč.

Nekoč tužna Istra postaja vesela in pomembna za vse slovensko in jugoslovansko gospodarstvo.

Rudo Goljat

Sodobna industrijska pravljica

Povedali vam bomo pravljico, sodobno industrijsko pravljico, ki prav zagotovo nima nobene zveze z vzhodnjaškimi pravljicami iz 1001 noči. Razen morebiti po številu. Živimo v dobi plastičnih super-materialov. Živimo v obdobju veličastnih uspehov v kemiji. Veliko in morebiti največje število plastičnih materij je iz velikanskih molekul oziroma makromolekul, ki nastajajo s polimerizacijo, to je z združevanjem majhnih molekul ali monomer.

Kaj je pravzaprav makromolekula? To je v bistvu klasična molekula nenavadne velikosti. Pred kakimi petdesetimi leti so smatrali kemijo za znanost o molekulah. Pozneje so to spoznanje razširili. Ugotovili so namreč, da razen atomskih zvez, ki so se-

terih so iste sile in isti sistemi medsebojnega povezovanja. Toda namesto da bi jih sestavljalo na desetine ali morebiti stotine atomov, so iz deset in deset, pa tudi sto tisočev atomov. To so tako

kdo ve kako močna. Kadar pa se nenehno ponavljajo na dolžini nekoliko sto ali celo tisoč angstromov (1 angstrom je 10-milijonti del milimetra), dobiva snov, na katero deluje, tako izredno kohezijo, da postane na primer odpornost navadnega bombažnega vlakna enaka odpornosti jekla. Na ta način lahko vlakno nylon zdrži obremenitev 60 kg na kvadratni milimeter.

Ogromne molekule, ki smo jih omenili, lahko ostanejo podaljšane in paralelne in se na večjem delu svoje dolžine lahko pravilno porazdeljujejo kakor pri kakem kristalu. Tako pridobivajo tekstilna vlakna. V drugem primeru se nepravilno grmadijo druga čez drugo in nato raztegnejo; po tem postopku dobivajo kavčuk.

Sledi vrsta znanstveno praktičnih postopkov in rezultatov, ki dajejo tej sodobni industrijski pravljici v resnici čaroben značaj. Čeprav do danes še niso znani vsi zakoni spajanja različnih molekul, poznamo vendarle pravila, ki dopuščajo, da se nekatere vrste spajanj usmerijo v pridobivanje bodisi tekstilnih vlaklen ali kavčuka, organskega stekla ali lepila, laka in podobnih plastičnih proizvodov. Do neke meje je mogoče proizvesti celo plastične snovi z že vnaprej določenimi lastnostmi. Na tem pod-

ročju je prišlo človeštvo do neslutnih rezultatov. Pred kratkim so v Ameriki odkrili super lepilo, ki s svojo adhezijo nadkriljuje vsa do sedaj znana lepila. Z njegovo pomočjo je mogoče zgraditi hišo, ne da bi pribili en sam žebelj. V Kanadi so pred nedavnim zgradili gigantski nadvoz, ki se ima za svojo izredno elastičnost in trdnost zahvaliti prav tem novim super lepilom. Neki proizvajalec super lepila je pred zaprepaščenimi strokovnjaki z eno samo kapljo te čudodelne kemikalije prilepil na jekleno gred avtomobil, v katerem so bile štiri osebe, da je prosto visel v zraku.

Lepila, o katerih govorimo, se zaenkrat uporabljajo samo v letalski industriji. Danes si je brez super lepil težko zamisliti konstrukcijo sodobnih reaktivnih letal. Klasične zakovice in vijaki namreč ne prenesejo ogromnih pritiskov, katerim so ti aparati izpostavljeni pri hitrostih več kot tisoč kilometrov na uro, saj se v teh primerih pojavlja že nevarna »utrujenost kovin«. To nevarnost so odstranili prav s pomočjo super lepil, ki so štirikrat do desetkrat odboornejša od kovinskih zakovic. Skrivnost teh lepil je v tem, da enakomerno razporejaio odpor na vso površino spoinih mest, medtem ko se pri vsakem vijaku kovina koncentrira.

Skrivnost orjaške vzdržljivosti teh lepil je tudi v tako imenovanih epoxy-smolah. Epoxy je ime za plastično materijo, ki je sestavljena iz dveh slojev: iz specialne smole in neke sulestance — katalizatorja. Tako kombinacija daje super lepilom značilnosti, ki so se še pred nedavnim zdele nedosegljive. Danes ni več noben problem, zlepti kovino in steklo, les in jeklo, aluminij in plastično maso.

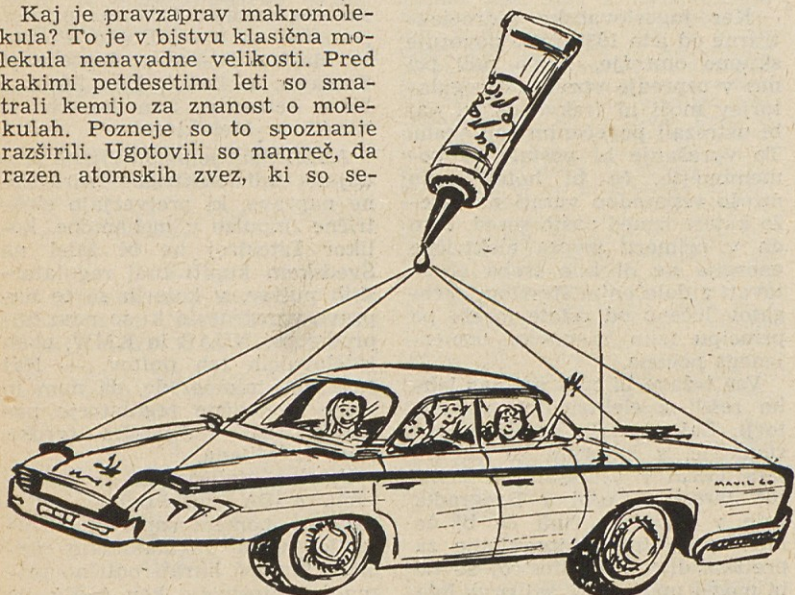
Proizvodnja super lepil je postala že prava industrijska veja, saj dnevno odkrivajo nove in nove možnosti za njihovo uporabo. Tako so na primer nedavno zgradili prvo »zlepljeno« železniško progo, ki je s svojimi značilnostmi presenetila celo strokovnjake. Lepilo je tako močno spojilo tračnice, da je bilo videti, kakor da je vsa proga zlita iz enega samega kosa.

Prikažimo sedaj to čudovito industrijsko pravljico tudi v naših jugoslovanskih okvirih.

Rekli smo: Alfa naše pravljice je kemija, zdaj pa dodajmo, da je tudi njen omega prav tako kemija. Navsezadnje drugače tudi ne more biti.

V. M. »Sveopci privredni list«, v avgustu mesecu 1960)

(Nadaljevanje prihodnjč)

stavljene iz nekoliko desetih atomov, obstoje še druge zveze, postavljene na isti način in pri ka-

imenovane atomske verige, ki pa imajo že znaten bočni učinek. Če so ta delovanja posamična, niso

Čez drn in strn

Na pobudo in v organizaciji Litostroja je bil v nedeljo, 23. oktobra t. l., jesenski tek čez drn in strn, ki ga je priredil občinski sindikalni svet Ljubljana—Šiška za delovne kolektive in šole na območju tukajšnje občine. Na crossu je skupno sodelovalo 42 tekmovalcev in tekmovalk, ki so tekli po skrbno izbranih progah v Kosezah in po Rožniku. Tekalne proge sta odlično pripravila člana našega kolektiva Milan Dekleva in Tone Erman.

Mlajše pionirke (10—12 let) so tekale na 500 m dolgi progi. Sodelovalo je 20 tekmovalk iz šole »Hinka Smrekarja« in iz šole v Zg. Šiški. Prva tri mesta so zasedle učence »H. Smrekarja«, (Dušana Poje, Roža Mlinar in Marjeta Kveder).

29 starejših pionirk (12 do 14 let) je teklo na progi, dolgi 700 m; prvo mesto je osvojila Marjana Hosnar, druga pa je bila Irena Ramšak (obe iz šole »H. Smrekarja«), tretja pa je bila Majda Pirš (Zg. Šiška).

Pionirji od 10.—12. leta (64) so tekli na progi 700 m.

Vrstni red: Janez Vovk, Janez Mlinar, (oba »H. Smrekarja«) in Franc Sonc (»Z. Runko«). Franc Mrzlikar (Zg. Šiška) je zmagal med 81 starejšimi pionirji pred Ritmaničem in Marjanom Lekštom iz »H. Smrekarja«. Pri mlajših mladincih (10) je zmagal Ljubo Morion iz Litostroja, pri starejših mladincih pa so prva tri mesta prav tako osvojili mladinci iz Litostroja (Gabriel Trpine, Lovšin in Marjan Vidrih).

Na progi 1500 m je teklo 9 mladink; najboljša je bila Marjana Grntal, tekmovalke Goljat, Hiti in Bezjak iz Litostroja pa so zasedle 4.—6. mesto.

LITOSTROJČANI SO DISCIPLINIRANI ŠPORTNIKI

Dne 20. oktobra 1960 je Športno društvo Litostroj razpravljalo o svojem dosedanjem delu. Iz poročil je razvidno razgibano in plodno delo vseh sekcij. Ob tej priložnosti pa ne smemo prezreti, da so se litostrojški športniki izkazali pri tekmovanjih na domačih in tujih igriščih kot zelo disciplinirani športniki.

Cepprav so nogometaši igrali 12 prvenstvenih in 14 prijateljskih tekem v okviru podjetja, 20 prijateljskih tekem z zunanjimi moštvili, kot Borac, Krim, Sava, Metalna, STT, Jedinstvo, Ljubljana-transport itd., 4 pokalne tekme in 6 tekem v občinskem mešlu pri tekmovanju delovnih kolektivov, ni prejelo disciplinske sodišče društva nobene prijave, da bi se naš športniki vedli nešportno.

Tudi pri športnem udejstvovanju ostalih sekcij — namizni tenis, kegljanje, streljanje, šah in balinanje — so opazili lepe medsebojne odnose; vsa tekmovanja so se končala v prijateljskem duhu.

Ta ugotovitev je vsekakor zelo spodbudna za nadaljnje delo športnega društva. Potrjuje nam, da se tudi delovni človek zaveda koristi, ki jih ima pri športu in da mora biti šport plemenit boj za doseg cilja ob prijateljskem medsebojnem sodelovanju.

Izven konkurence sta tekli dve članici; zmagala je znana smučarska tekmovalka Krista Fanedel.

Pri starejših članah sta se pomerila dva tekmovalca, zmagal je Dekleva pred znanim smučarskim tekmovalcem Albinom Rogljem. V glavni točki tekmovanja za pokal sindikalnega sveta Ljubljana—Šiška se je pomerilo 19 članov na 5000 m dolgi progi. Med njimi je bilo nekaj znanih smučarskih tekmovalcev, kot Munihi, Brezovšek, Lenarčič in drugi. Zmagal je Reš, drugi je bil Gobec (IKS), tretji pa Munihi (Litostroj).

Na koncu tekmovanja je predsednik občinskega sindikalnega sveta tov. Jože Curk dal zmagovalcem in drugoplasiranim na izbiro praktična

darila, tretjeplasirani pa so prejeli spominske diplome.

V moštveni oceni treh najboljših tekmovalcev je v tekmovanju šol zmagala osemletka »Hinka Smrekarja« pred Zg. Šiško, v tekmovanju delovnih kolektivov pa je trojka Industrijske šole Litostroj Gobec, Klemenčič in Nose zmagala pred ekipo kolektiva Litostroj. Oba zmagovalca sta prejela prehodni pokal, ki preide po dvakratni oziroma trikratni osvojitvi v presledkih v trajno last.

Uspešno tekmovanje je bilo zaključeno v poldruhi uri in zaslužio priznanje za nemoten potek tekmovanja Dekleva, Erman, Banevec in Mirtič (od Enotnosti) in sodniški zbor pod vodstvom Borisa Trtnika.

Blazina za judo naročena

Spreten prijem in soborec leži na hrbtu

Odbor JU-DO sekcije je pred kratkim prejel denar za nabavo blazine za trening. Denar za njo so prispevali: sindikalne podružnice EE, Občinski ljudski odbor Šiška in ŠD Litostroj, za kar se jim lepo zahvaljujemo, obenem pa zagotavljamo, da bomo v naši sekciji skrbeli predvsem za množičnost, vzgojo in kvaliteto športnikov.

Neposredno pred prejemom blazine, verjetno decembra, bomo

organizirali obsežno propagandno akcijo v Litostroju in tovarnah na področju občine Šiške ter po šolah za vpis v naše tečaje. Vodil jih bo nosilec plavega Judo pasu tov. Perme. V tej zadevi smo Permeta avgusta meseca poslali na trenerski tečaj, ki ga je imel Japonec Nagaoka, instruktor evropske Ju-do zveze.

Tečaj bomo izvajali po predpisanim programu JZ Jugoslavije.

Delavska knjižnica v Ljubljani

V tretje gre rado

Dne 9. oktobra je bilo tretje in zadnje srečanje športnikov METALNE iz Maribora, STROJNIH TOVARN iz Trbovelj in LITOSTROJA iz Ljubljane v ciklusu športnih prireditev v počastitev 10. obletnice delavskega samoupravljanja. Trboveljčani so bili pozorni gostitelji in dobri organizatorji, tako da je tekmovanje potekalo ob splošnem zadovoljstvu vseh nastopajočin.

Tudi tokrat so se športniki Metalne, STT in Litostroja, kakor že v Ljubljani in Mariboru, pomerili v nogometu, namiznem tenisu, streljanju, šahu in kegljanju.

Naši nogometaši so že v ranem jutru odigrali polfinalno tekmo z Metalno in zmagali 3:0. Strelca golov sta bila Kokarič (2) in Kompoš. V polfinalni tekmi so domačini premagali naše nogometaše s 3:0, v glavnem po »zaslugi« našega vratarja. Najboljša naša igralca sta bila Kompoš in Sabol.

Revanža naših igralcev namiznega tenisa ni uspela. Trboveljčani so ponovno dokazali, da imajo najboljšo moštvo; naša trojka Dekleva, Rakun in Slibar se je tudi tokrat morala zadovoljiti »samo« z drugim mestom. Rezultati: Litostroj : Metalna 5:2, STT : Metalna 5:0, Litostroj : STT 3:5.

Šahisti so šli v borbo brez naše prve deske — Ivačiča. Zmagali so v dvoboju s STT z rezultatom 5:1 in klonili Mariborčanom z 2:4. Vrstni red: Metalna 8 1/2, Litostroj 7, STT 2 1/2 točk.

Strelci so nam tudi tokrat priborili tri dragocene točke za skupni plasman. Zmaga je bila tokrat mnogo težja; samo za 6 krogov so prehiteli odlične domačine. Najboljša sta bila Grom in Pirš s 180 krogi. Rezultati: Litostroj 879, STT 873 in Metalna 759 krogov.

Tudi kegljači nas niso razočarali. Kljub raznim prognozam in stavam so premočno zmagali in potrdili svoj uspeh iz prejšnjih tekmovanj. V dveh nastopih na dvosteznem kegljišču so skupno zbrali 734 točk, domačini so dosegli 669, Mariborčani pa niso mogli doseči brez Mlakarja več kot tretje mesto s 649 točkami. Najboljša naša tekmovalca sta bila Stanek in Vidmar.

Po končanem tekmovanju je bila v domu TVD Partizan svečana objava rezultatov in razdelitev nagrad. V skupni oceni vseh tekmovalnih disciplin so zmagali naši športniki z 12 točkami (2, 3, —) od 15 možnih točk. Drugo mesto so osvojili domačini s točko manj (2, 2, 1), vtem ko je Metalna s 7 točkami (1, —, 4) tudi tokrat tretja oziroma zadnja.

Dvomesesna športna tekmovanja delovnih kolektivov Metalne, Strojne tovarne in Litostroja so se uspešno končala ne samo v športnem pomenu, temveč so doprinesla tudi delež k zbliznanju naših kolektivov, ki vsakodnevno sodelujejo na gospodarskem področju. Tako in podobna tekmovanja bodo tudi v bodoče; organizatorji so se sporazumeli, da bodo ta tekmovanja odslušali vsako leto enkrat. Prihodnje leto bo tekmovanje v Mariboru, leta 1962, ob 15. obletnici našega podjetja, v Litostroju, ob 15. obletnici STT leta 1963 pa v Trboveljah.

Furjanič

Spoznajmo domovino

Dne 2. oktobra so imeli člani Počitniške zveze iz družine v občini Šiški svoj III. redni letni občni zbor.

Med drugim so se dogovorili o programu izletov in prihodnjem. Tako so sklenili, da bodo priredili izlet na Srednji vrh, na otok Rab, v Opatijo, na Pohorje, v Komno, v Logarsko dolino, na Plitvička jezera, na Vršč, v Postojnsko jamo, na Turjak, v Hrastnik in še v nekatere bolj ali manj znane predele Slovenije.

Doslej so se udeležili 14-dnevnega seminarskega potovanja po Jugoslaviji s posebnim ogledom Bosne in Hercegovine, od koder so odnesli mnogo lepih vtisov in še bolj vzljubili našo domovino.

Velike težave pa imajo z gmošnimi sredstvi. V zimskem času, ko je hladnejše vreme, se shajajo v svojem kotičku v poslopju SZDL terena »Ljubob Sercer«, kjer jim minevajo ure ob topli peči, prijetnem kramljanju, igri ipd.

EP

Drobne športne novice

Na jubilejnim tekmovanju Ljubljana-transporta ob 60. obletnici podjetja in 10. obletnici delavskega samoupravljanja so sodelovali na športnih tekmovanjih tudi naši strelci, nogometaši, kegljači in igralci namiznega tenisa. Kegljjači so proti pričakovanju igrali zelo slabo, celo neresno; dosegli so šele četrto mesto, vtem ko so naše ostale športne ekipe sigurno zmagale v svojih tekmovalnih disciplinah.

Jesensko prvenstvo Litostroja v namiznem tenisu, kegljanju, šahu in streljanju se je začel v novembru in bo trajalo do konca januarja 1961. leta.

Komisija za delavsko-športna tekmovanja pri občinskem sindikalnem svetu Ljubljana—Šiška je razpisala tekmovanja za delovne kolektive z območja občine Šiška. Na tem tekmovanju sodelujejo tudi naši nogometaši, kegljači, strelci, šahisti in ekipe namiznega tenisa.

Naši znani smučarski delavci Dekleva, Trtnik, Erman in drugi že pripravljajo program zimskih športnih tekmovanj za prvenstvo Litostroja, kovinarjev ljubljanskega okraja in delovnih kolektivov občine Šiške.

Udeležbo na tem tekmovanju so obljubili tudi smučarji iz mariborske Metalne in Strojne tovarne iz Trbovelj.

Na občinskem jesenskem tekmovanju so nogometaši Industrijske šole Litostroj premagali enajstoročnike Metalne s 4:0.

V jesenskem nogometnem prvenstvu Litostroja so bili do zdaj dseženi v A skupini tile rezultati: Enotnost : Metalurg 4:1, Enotnost : Strojnar 2:1, Enotnost : IKS 4:3.

V B skupini pa je moštvo Strojnar B premagalo drugo moštvo Metalurga s 4:2.

Na jesenskem crossu, ki ga je organiziral Litostroj, je sodelovalo 242 tekmovalcev, od tega 60 tekmovalk (pionirk, mladink in članic).

Furjanič

LITOSTROJČANI

Kupujte knjige Prešernove družbe! Naročite jih lahko pri Kseniji Šmid v računovodstvu, telefon 308.

»Lepa Fani in njen ata«

Pred kratkim je v skromnih in neprimernih prostorih pričel z delom »Oder mladih« — Litostroj.

Z odhodom nekdanjega režiserja tov. Dušana Monde, smo bili mišljenja, da se je tudi »Oder mladih« razblinil v nič, vendar se k sreči to ni zgodilo. Režijo je prevzel tov. Marinšek, okoli katerega so se zbrali skoraj vsi starejši člani »Odra mladih«, ki so pritegnili tudi nekaj novih članov, kar daje upati, da bo njihovo delo v naslednji sezoni še uspešnejše. Vsi mladi igralci so z novim režiserjem izredno zadovoljni, saj se zavedajo, da lahko režiserju, ki nima profesionalnih izkušenj, z disciplino in pridnostjo pri študiju veliko pomagajo. Trenutno študirajo komedijo »Lepa Fani in njen ata«, katere premiera bo predvidoma okoli novega leta. Izredne težave imajo s prostori, saj so sedaj še ob zadnji kottiček, ki so ga imeli v mladinski sobi. V prostorih sindikata je študij nemogoč, saj se morajo ravnati po času, ki ni točno določen. Vaje imajo štirikrat teden-sko in v nedeljo dooldne. K vsem prihajajo vsi in redno, v ko-

likor jih pri tem ne ovira delo v izmenah. Prav bi bilo, da bi se nad njihovo vmeno in voljo odgovorni ljudje zamislili. Na površje prihaja doslej vselej v tla pobito veselje po kulturnem izobraževanju v podjetju samem. Največ vneme in volje se vidi ravno pri mladini, zato njihovega dela ne smemo zavirati. Prav bi bilo tudi, da prostor, v katerem je sedaj kino dvorana, izkoristimo za to dejavnost, saj je pomembnejša in koristnejša od filmov, ko so največkrat vse prej kot vzgojni. Vse množične in politične organizacije bi morale biti zainteresirane za delo »Odra mladih« in mu po svojih močeh kar najbolj pomagati. Vedeti moramo, da je »Oder mladih Litostrojcev« poleg mladinske godbe doslej edini, ki lahko skrbi za dobro ime našega

podjetja na kulturnoprosvetnem področju. Oder mladih vabi vse člane kolektiva, da mu pri tem delu pomagajo in stopajo v njihove vrste. Hkrati s tem pismom, ki smo ga poslali uredništvu, želimo pozdraviti svojega nekdanjega člana in igralca tov. Hribernika, ki je na odsluženju vojaškega roka in se mu obenem zahvaljujemo za pozornost, ko nas je pozdravil preko našega časopisa.

Franc Ratej

Filmski igralci v kinu Litostroj

V nedeljo, dne 30. oktobra, so imeli obiskovalci dopoldanske filmske predstave v kinu »Litostroj« veliko presenečenje.

Ze takoj po 8. uri zjutraj se je začela matineja slovenskega filma — »Dolina miru«. Ob prihodu v dvorano so se mladi obiskovalci spraševali, kaj neki pomeni mikrofoni pred filmskim platnom, zraven pa še lepi, veliki šopki cvetja. Uganka je bila kmalu razvozšana. Po končani projekciji filma so zazareli močni žarometi. Pred platno so stopili nekateri ustvarjalci filma »Dolina miru«. Napovedovalec je poklical pred platno režiserja filma Franceta Stiglica. Po burnem aplavzu je režiser v svojem govoru poudaril, da film, kakršen je »Dolina miru«, ni zadnji te vrste in

SLOVENSKI KNJIŽEVNIKI MED MLADIMI TEHNIKI

Pred kratkim so na pobudo društva Ljudske tehnike obiskali slovenski književniki mlade tehnike občine Šiška. Ta dan je bilo v mali dvorani kina »Litostroj« vse živo. Književniki Anton Ingolič, Ela Peroci in Mimi Malenšek so se pogovarjali s tehnikami in jim brali svoja dela. Pionirji in pionirke so bili z obiskom zelo zadovoljni in po končanem kulturnem pomenku nad prireditvijo navdušeni. Zelja po takih pomenkih je velika ne samo med člani političnih organizacij, temveč tudi med mladimi tehniki.

da bo skozi filmsko kamero steklo še mnogo metrov filma, primerneža za mladino.

Režiser France Stiglic je do danes zrealiziral že vrsto uspešnih filmov. Med njimi tudi prvi slovenski film »Na svoji zemlji«, »Dolina miru«, »Deveti krog«, »Trst« (»Se bo kdaj pomlad«) itd. Stiglic se pripravlja sedaj na snemanje novega celovečernega filma »Veliki izpit«, v katerem bo sodelovala scenaristka uspelega filma »Deveti krog« Zora Dirnbach.

Obiskovalcem sta se nato predstavila še glavna igralca filma »Dolina miru« Lotti-Evelina Wohlfeller in Marko-Tugo Stiglic.

Za nedeljsko organizacijo prireditve gre zahvala predvsem Ljudski tehniki — Šiška, nadalje Upravi kina »Litostroj«, sindikalni podružnici »Litostroj« in DPM terena »Litostroj«.

Ljudska tehnika v Šiški in DPM terena »Litostroj« sta sklenila, da bodo takšne ali podobne prireditve organizirali vsaj enkrat mesečno. Organizatorji prireditve in ustvarjalci slovenskega filma so bili nagrajeni z dolgotrajnim aplavzom in z mnogo cvetja.

VSE KNJIGE

ki si jih želite za razvedrilo ali uk, za darilo ali lastno rabo, lahko naročite kar v Litostroju pri poverjeniku DZS. Naročila sprejema tov. Narcis Dembski, telefon št. 457. — Med odmorom pa je na razpolago večja zaloga knjig v prostorih uredništva našega časopisa zraven ambulate.

Upanje

Morda pa le pride
v belo odeta,
ko se mi pesek iztoči iz srca.

Kdo štel bi zrna rubinasta,
saj reka življenja bo penasta,
brez niti trohnečih
v bóli srca.

Zdaj hodi s škrlatom prepeta.

Kakor zarja mi vzide,
četudi je soha že davno prekleto.

Morda pa le pride...

Biti sam

Kako lepo je biti sam,
tesnobo preboleti
in sanjati, sanjati,
zasanjati se —
v temo prehojene poti.

Biti sam!

V nebo strmeti in molčati.
Molčati moraš, če si zapustil
razpeto jadro človeštva.

In končno — smešiti se,
kajti tudi zapuščen se smeji.
Kako lepo je lebdeti v mraku
med dnevom in nočjo, se jokati
od sreče nad svojo samoto.

Biti sam!

... Je res lepo, morda prav zato,
ker se moraš vedno — smejati...

Marjan Štancar

Dobimo krajevno organizacijo

Dne 21. oktobra je bila seja Izvršnega odbora SZDL, na kateri so med drugim razpravljali tudi o delu njegovih sekcij in komisij. Ob tej priložnosti je bil sprejet sklep, da bo dne 23. novembra ob 17. uri v veliki dvorani kina Litostroj ustanovna letna konferenca krajevne organizacije

činsko konferenco SZDL, ki bo 15. januarja 1961. V zvezi s temi pripravami je delo odbora SZDL zelo živahno, čeprav mu pri njegovih prizadevanjih do nedavnega ni priskočilo na pomoč niti prebivalstvo terena Litostroj niti mu niso pomagale ostale družbene organizacije. Vse to je imelo

33. seja obeh zborov

Dne 14. novembra je bila v mali kino dvorani Litostroja 33. seja obeh zborov občine Šiška. Med drugim so razpravljali in sklepali o delu Sveta za zdravstvo in o poročilu o problematiki borcev in invalidov v naši občini. Razen tega so sklepali tudi o urbanistični ureditvi trikota med cesto na Jami, Vodnikovo in Celovško cesto.

DELOVNI PROGRAM PIONIRJEV ŠOLE »HINKA SMREKARJA« Popolnoma zaposleni

Ze takoj ob začetku šolskega pouka se je začelo na osemletki Hinka Smrekarja delo v pionirski organizaciji. V vseh razredih so izvolili pionirji predsednika, blagajnika in razrednega zastavonoša. Na teh sestankih so se pomenili o kandidatih za novi pionirski štab, katerega so na plenumu pionirske organizacije tudi izvolili.

Na plenumu in na proslavi 1. oktobra, na praznik odreda in šole, se

niso spominjali samo velikega revolucionarja in umetnika Hinka Smrekarja, temveč so predvsem govorili o svojih bodočih nalogah. Obvezali so se, da bodo v celoti izpolnili svoj delovni program. Med drugim so sklenili, da se bodo vsakihi štirinajst dni sestajali na sestankih po pionirskih četah — razredih in govorili o liku pionirja, njegovem odnosu do staršev, učenja, dela in tudi o disciplini, delu in lepem vedenju.

Delovni program pa obsega zbiranje akcije raznih odpadkov.

Pozimi bodo imeli na Sorški planini smučarski tečaj in zato so že sedaj zaposlili Planinsko društvo Litostroj, da bi jih v njihovih prizadevanjih podprlo.

Spomladi bodo organizirali javni prireditvi »Pokaži kaj znaš« in »Spoznavajmo svet in domovino«. Za ti dve prireditvi je med pionirji že sedaj veliko zanimanja, zato lahko s gotovostjo pričakujemo, da bosta tudi uspeli.

Pionirski odred bo v sporazumu z Gozdno upravo izvedel pogodnovalno akcijo.

Tudi letos imajo na programu vrsto raznih prireditev. Na šoli pa bodo imeli precej možnosti pri udeleževanju v raznih krožkih, ki jih bodo organizirali tako, da bo lahko vsak pionir sodeloval le v dveh.

Delu krožkov bosta vodstvo šole in pionirski starešinski svet posvetila več pozornosti in uporabila izkušnje lanskega leta.

Na šoli sta dva pionirska pevski zbora, ki se že sedaj marljivo pripravljata za bodoče nastope, ki jih tudi v tem šolskem letu ne bo malo.

S. M.

ŠAHOVSKA PRIREDITEV

Sola »Hinka Smrekarja« je ob Tednu otroka dne 6. oktobra na pobudo Okrajne šahovske zveze priredila pionirsko šahovsko simultanko.

Od 146 pionirjev-šahistov je bilo izbranih 35, ki so se pomerili z nekdanjim mladinskim šahovskim prvkom Slovenije, simpatičnim Petrom Dolarjem. Izredno vneemo za šah med našimi najmlajšimi so pokazali tudi nekateri navzoči starši — očetje, ki so z zanimanjem sledili igri svojih malčkov. Polne tri ure je trajala žilava borba. Rezultat: 30 zmag in 5 remijev za igralce simultanke. Med njimi sta presenečala najmlajša Janez Zavrl iz 3.a in Janez Hvale iz 3.c razreda. Med drugimi je remizirala tudi pionirka Marta Picelj iz 7.b.

V vrsti nešteti prireditve v okviru Tedna otroka je bila simultanka gotovo ena najvidnejših manifestacij.

Toliko glavice proti eni sami glavi

NOVI OBRAZI NA FILMSKEM PLATNU

Poročali smo že, da bo snemalna ekipa Ljudske tehnike iz Šiške posnela kratkometražni film v barvah z delovnim naslovom »Metkine sanje«. Trenutno se ni določeno v kateri proizvodnji bodo film snemali.

V »Metkinih sanjah« bosta prvič stopili pred filmsko kamero talentirana mlada dijakinja šentiviške gimnazije Iris Winkler in prvakinja v umetnem drsanju in kotalkanju Nataša Cajhen z osemletke »Hinka Smrekarja« v Šiški. Če bo vreme ugodno, bo film posnet do konca letošnjega leta. Novega slovenskega kratkometražnega filma bodo veselili tudi starejši ljubitelji sedme umetnosti, saj jih film na čudežen način popelje v pravljico deželo sanj.

Gradnja menze uspešno napreduje

Gradbena dela na menzi z uspehom napredujejo. Neprestano deževje je dela v zadnjem času močno zadrževalo, toda s krovno ploščo, ki je bila prejšnji teden zabetonirana, so na nadaljnja dela vse zapreke premagane. V ugodnem vremenu se bosta na krovni plošči izvršili še toplotna in krovna izolacija.

Trenutno je v gradnji energetski kanal za centralno kurjavo, ki bo potekal od zahodne obdelovalnice pod tovarniško cesto do obratne menze v skupni dolžini ca. 300 m, nadalje betonirajo tlake v kleti, zidajo opečno predelno zidovje v kleti in pritličju. Brž ko bo možno odstraniti les podpore in opaže pod ploščo, bodo dela še hitreje napredovala.

Pogodbeno so oddana kleparska, krovna, mizarska, ključavničarska, steklarska, elektroinstalacijska dela in centralna kurjava.

Vprašanje:

Z. K. iz metalurških obratov.

Ali lahko delavec zahteva povrnitev stroškov, če je moral na zahtevo podjetja prekiniti dopust in če lahko podjetje od njega zahteva, da prekine svoj redni letni dopust?

Odgovor:

V smislu čl. 34 Zakona o delovnih razmerjih je podjetje dolžno, da delavcu omogoči, da izrablji svoj redni letni dopust brez presledka. Na njegovo zahtevo oz. privolitve lahko podjetje določi, da izrablji letni dopust v dveh enakih delih. Če podjetje v

takem primeru določi, da delavec izkoristi samo en del dopusta, drugega pa šele kasneje, more delavec na to pristati, vtem ko podjetje ne more prisiliti delavca, da bi na to pristal.

Če je torej podjetje zahtevalo, da delavec deljeno izkoristi redni letni dopust in je le-ta na to pristal, je s tem napravil uslugo podjetju, ki mu mora v takem primeru povrniti vse stroške, ki so nastali zaradi dvakratnega potovanja na dopust.

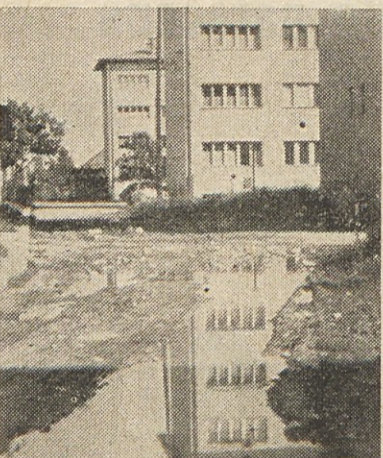
Če pa je delavec sam zahteval, da se mu omogoči redni letni dopust v dveh približno enakih delih in je podjetje na to pristalo, poravnava stroške za dvakratno potovanje delavec sam.

POL LETA NAŠEGA OTROŠKEGA VRTCA Kjer je dobra volja doma

Stanovanjska skupnost terena Litostroj je v sodelovanju z našim podjetjem že meseca maja odprla otroški vrtce. Prepotrebno ustanovo so namestili v barakah nekdanjega »Internata Industrijsko-kovinarske šole

Zdaj, ko je preteklo od ustanovitve vrtca do danes že pol leta, lahko ugotovljamo njegove uspehe in pomanjkljivosti.

Število varovanih otrok, starih od tretjega do sedmega leta, se giblje v poletnih mesecih okoli 25, jeseni pa 35. »Didarji«, kot jih včasih imenuje-

Kdaj bomo uredili okolico naših blokov?

LEPO DARILO LITOSTROJA SVOJEMU PONESREČENEMU DELAVCU

Štefan Kovač „je shodil“

Odslej bodo njegove noge — kolesa

Litostrojčani, ki so zaposleni v našem podjetju že od leta 1952, se prav dobro spominjajo nesreče, ki nas je prizadela 1. februarja 1952. Zaradi visokega snega na prizidku livarne jeklene litine se je podrla streha in težko poškodovala našega sodelavca tovariša Štefana Kovača.

Podjetje je skušalo ublažiti njegovo težko stanje in mu je najprej preskrbelo navaden bolniški voziček, ki pa ni povsem ustrezal potrebam težko bolnega tovariša. Zato je na predlog UO delavski svet odobril, da se Štefanu Kovaču iz sredstev podjetja kupi nov dvosedežni invalidski avtomobilček znamke BMW Isetta na ročno upravljanje. Podjetje je preskrbelo vsa potrebna devizna sredstva in uvozno dovoljenje in tako prešlo iz inozemstva invalidski avtomobil, ki ga je po svojem zastopniku, predsedniku UO Francu Kranjcu, dne 15. oktobra 1960 izročilo v Murski Soboti tovarišu Štefanu Kovaču.

ZAHVALA

Uredništvo našega časopisa je te dni prejelo zahvalo tovariša Štefana KOVAČA, ki jo v izveščku objavljamo:

Ne najdem besed, s katerimi bi se vam dovolj zahvalil za ta-

ko darilo. Malokdaj sem bil v življenju srečen, a to pot, ko sem prejel od delovnega kolektiva avtomobil, je bil eden mojih naj-srečnejših dni. Vrnili ste mi pol življenja, saj imam spodnji del telesa povsem hrom. Vem, kaj je zdravje, in zato opozarjam vse delavce, naj bodo na svojem delovnem mestu čimbolj pazljivi in naj ne podcenjujejo delovnega mesta — vsak korak je lahko usoden. Nikomur ne želim, da bi ga zadela ista usoda kot mene.

Celotnemu delovnemu kolektivu se za avtomobilček iskreno in najtopleje zahvaljujem. Bodite ponosni, da ste zaposleni v takem podjetju kot je Litostroj, saj ga zna človek ceniti šele takrat, ko se od njega poslovli.

Hvaležni Štefan KOVAČ

PROŠNJA UREDNIŠTVA

Zaradi velikega povpraševanja različnih zunanjih interesov po prvi in drugi številki našega časopisa prosimo uredništvo glasila »Litostroj« vse člane našega kolektiva, da nam prinesejo izvođe teh števil, ki jih morebiti še hranijo. Prve številke so nam pošle in smo zaradi tega čisto v zadregi.

Uredništvo

SZDL, na kateri bodo predložili prečiščen osnutek prihodnjega dela sekcij in komisij. Na konferenci bodo prebivalci s sedanega območja SZDL Litostroj izvolili novi izvršni odbor krajevne organizacije, ki bo štel 25 članov, in 5 članov nadzornega odbora, hkrati pa še 28 delegatov za oba posledico, da SZDL ni uspelo

»Sodobno gospodinjstvo«

Nova dvojna številka »Sodobnega gospodinjstva« št. 7-8/1960 prinaša slikovno reportažo iz velike servisne pralnice na Jesenicah. V njej najdemo tudi recepturo za pranje v 50-ki-logramskem pralnem stroju HIMO, poročilo o uspešnem delovanju stanovanjske skupnosti »Koroška vrata« v Mariboru, urnik poslovanja škofo-loške stanovanjske skupnosti in njenih servisov ter razgovor s predsednikom pripravljalnega odbora stanovanjske skupnosti »Vodovodni stolp« v Kranju.

Zanimiv je prispevek z načrtom za kmečko hišo, iz katerega je razvidna tudi notranja razporeditev prostorov. Posebno pozornost bo zbudil članek o načinu gradnje stanovanj za delavke Mariborske tekstilne tovarne, ki gradi komfortna stanovanja za tiste delavke-matere, ki morajo same skrbeti za svoje otroke.

Poročilo s posvetovanja o servisni dejavnosti v ljubljanskem okraju daje jasnejšo podobo o težavah, s katerimi se morajo še vedno boriti servisni obrati, zlasti pralnice.

Ze dalj časa opažamo v trgovinah naših papirnic stenske tapete; zato je članek z navodili za lepljenje tapet zelo dobrodošel. Enako velja za članek o vrstah oblog za tla, njihovih lastnostih in o vzdrževanju takih oblog.

V tej številki revije so objavljeni tudi rezultati komisije, ki je pregledovala in ocenjevala ženske bluze — izdelke konfekcije in naletela pri tem na razne pomanjkljivosti te vrste oblačil.

V času, ko rastlinske maščobe vse bolj spodbujajo iz naše prehrane svinjsko mast, bodo bralci z zanimanjem prebrali članek o lastnostih ene izmed vsestransko uporabnih vrst maščob — margarine.

S področja sodobne prehrane objavlja revija še vrsto člankov in navodil. Tako najdemo v njej članke o škodljivosti pogretnih jedi, o vzrokih pomanjkanja teka pri otrocih, o škodljivosti pitja vode po sadju, o uporabnosti krompirjeve mešanice »Kroka« z vrsto receptov (izdelek Kolinske tovarne hranil, Ljubljana), o konserviranju na električnem štedilniku in o uporabnosti konserv v sodobni ljudski prehrani.

Revijo »Sodobno gospodinjstvo« izdaja Centralni zavod za napredek gospodinjstva v Ljubljani, Gradišče 2.

Petrošniški center B bo kmalu sprejel prve potrošnike

Od Rima do Kalkute

9

Inž.
MARKO
KOS

Žene opravljajo samo ročna dela, vzgajajo otroke, bero ali igrajo kakšne instrumente, predvsem klavir. Na ta način so vse žene razgledane, razgibane v mislih in pogovoru, duhovite in inteligentne. Poznaajo vso sodobno literaturo, diskutirajo lahko zelo globoko o Faulknerju ali Joyceu, Tennesseeju ali Grennu. Ker imajo več časa kot možje, vedo neprijetno več kot oni. Tako zavzemajo žene v družbi visok položaj, kakor to ustreza spoštovanju, ljubezni in skrbi, ki jo vsi možje kazujejo ženi. To izhaja iz prastarega prepričanja, da je žena vir življenja. Še danes je v nekih delih južne Indije, predvsem v Kerali, ta nauk tako globoko zažidran, da je tam pravzaprav neke vrste matriarhat: ženska je temelj dedovanja in celotnega premoženjskega sistema, kar prinaša celo sodna praksa.

Ženska v Indiji ni izločena iz javnega življenja kot v mohamedanskih državah (Pakistan, Iran), kjer celo svojega obraza ne kaže na soncu. Indijski dekle se šola (seveda ločeno od dečkov), hodi na univerzo skupaj s fanti, nato pa odide v službo kot učiteljica, lektorica, dela pri radiu, v filmu ali kot tajnica po uradih. Seveda svoje delo takoj prekine, brž ko se poroči. Nobena poročena žena ne ostane v službi. Dekleta se prehajajo skupaj, mešane družbe redko vidiš, razen pred kolegijem. Fantje se dekletom težko priljubijo, ker ni plesov in drugih družabnih prireditvev. Eni kot drugi so plašni. Glavna ovira za zaljubljenost je strog moralni zakon, ki bi lahko bil za zgled najhujšemu evropskemu klerikalizmu ali viktorijanskemu puritanizmu. Ker v obleki nihče ne more pretiravati, saj je že sto let takšna in ni znamenja, da bi se v doglednem času spremenila, veljajo strogi predpisi za vedenje na ulici, v družbi in na javnih prostorih. Na mnogih krajih, v parkih in po mestu sem pogosto opazil tablice z napisom: »Illegal things are prohibited!« (Illegalne zadeve so prepovedane). Na moje vprašanje, kaj so »illegalne zadeve«, sem dobil pojasnilo, da je prepovedano vsako objemanje ali stiskanje, a če te zalotijo pri poljubu, si — aretiran. Mož svoje žene ne sme objeti okoli pasu na javnem kraju, da o poljubu niti ne govorimo. To lahko storita doma za zavesami, na cesti pa hodita drug ob drugem in kramljata kot dva znanca; ali pa stopicata drug za drugim, če sta že v letih. Tudi v kinematografih sede mirno in ravno; nikjer ne opaziš šepetanja ali stiskanja, ki ga poznamo iz evropskih kino dvoran. Zato tudi v indijskih filmih ni poljubov. Če se igralca stisneta drug k drugemu, vzvalovi dvorana podobno kot pri nas pri večmetrskih poljubih.

Indijska dekleta so na splošno zelo vitka, skoraj presuha, s klasičnimi potezami na obrazu, ki spominja na grške profile; na njih ni skoraj nič pretirano orientalskega. Čut za lepoto pri njihovih moških se popolnoma ujema z našim. Žene imajo gladko počesane lase, ki so zadaj speti v klobčič. Nosijo »sarije«, šest metrov dolgo tkanino različnih kva-

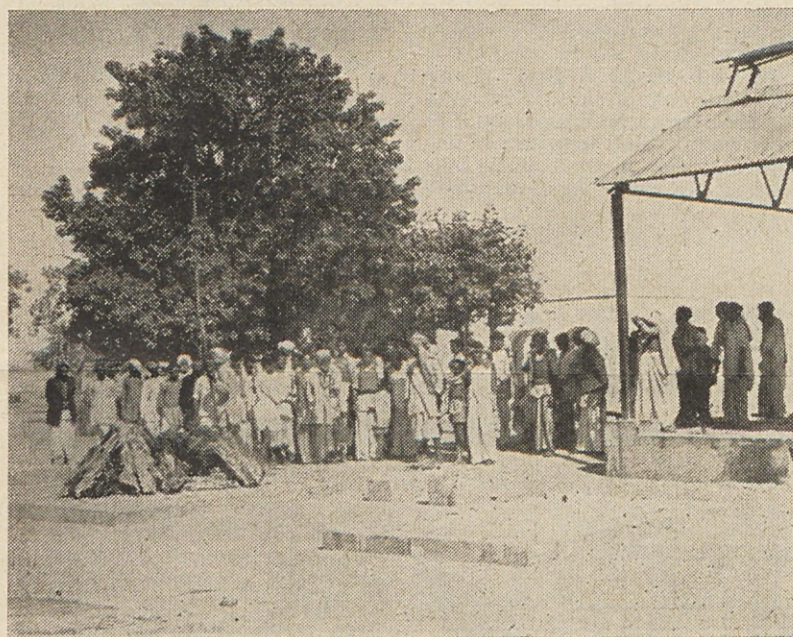
litet, ki si jo ovijejo okrog pasu, da jim pada do tal, a en konec si zavijejo preko rame. Tako lepo prikrijejo vse hibe nog, ki so izredno suhe in za naše pojme kar prešibke. Čez život nosijo »čati«, (izgovori: čati) nekakšen tesen životek, ki je zelo ozek, tako da kažejo nad pasom široko progo kože. Sariji so rdeče, zelene, bele in rumene barve; lahko so svileni in bogato vezeni in veljajo lahko od 15 do 500 Rs. Za delo takšna obleka ni primerna; to niti ni njen namen. Ta način nošnje jim je narekovala klima, pa tudi gospodarski pogoji. Blago ni drago, obleka ne zahteva nobenega dela, pač pa pogosto pranje, ki ga opravljajo pralci za malenkostno plačilo. Moško blago za hlače »doti« je zaradi vročine vedno bele barve in se seveda hitro umaže. »Doti« obstoje iz tri metre dolge tkanine, ki si jo možki na poseben način ovijejo okoli pasu in zavijejo okrog beder. V najhujši vročini in med potovanjem na vlakih jih lahko nosijo tudi kot navadno krilo. Na deželi in v mestih so takšne »doti« zelo pripravne za opravljanje potreb, kar Indijci vselej store čepe in kjerkoli. V vaseh sem videl zjutraj čepeti na stotine ljudi ob cestnih jarkih, kajti stranišč tam nimajo. Isto sem videl pri beduinih, ki nosijo široke srajce do pete. Ker v puščavi ni grmovja, morajo opravljati potrebo na odprtem — v srajci, ki je podobna šotoru. Ti in podobni praktični razlogi so nedvomno vplivali na oblikovanje in izbiro obleke. Iste naravne zakone lahko opazimo v stanovanju, hrani in pohištvu.

Sodobna obleka predpostavlja neko določeno stopnjo kulture, razvito stanovanjsko okolje, higieno in ostale komunalne ustanove. Če bi hoteli spremljati razvoj modernega oblačenja od prvih početkov do danes, bi morali študirati vzporedno tudi razvoj vse ostale človeške kulture, tehnike in znanosti, o čemer bi lahko napisali celo knjigo. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da naš čut za higieno niti ni tako star, saj se za časa francoske predrevolucijske dobe niso poznali — robca. Prav ob tem spoznanju pa moramo uvideti, da je povsem nesmiselno čez noč vsiljevati ljudem, da opuste stoletne navade v oblačenju, da opuste na primer svoje »doti« in »sarije« ter oblečejo najmodnejšo evropsko obleko. Takšnega procesa, ki je trajal pri nas več stoletij, vzporedno z razvojem, ki so mu skozi težave utirali pot znanstveniki, ni mogoče opraviti naenkrat, če tudi ostali pogoji ne gredo vstric. Ker pa sega to v vse veje življenja tako v mestih kakor na vasi, in obsega vse — od kulture v stanovanju, spanju in jedi do umivanja in tipa stranišča — takšna preobrazba ni mogoča čez noč. Tudi v Indiji bo to trajalo več desetletij, vzporedno z njenim razvojem v moderno državo. Ko bodo življenjski pogoji v vseh pogledih isti kakor v ostalih visoko razvitih državah, bo sama po sebi prišla tudi sprememba v načinu oblačenja. Ne smemo pa na primer pozabiti, da so pogoj za visoke in tanke mete dobro urejeni pločniki in asfaltirane ceste. Vprašanje oblačenja, ki je v Indiji povezano z okostnelimi moralnimi nazori, bo mogoče premagati samo s splošnim napredkom. Danes je v večini mest nemogoče, da bi se ženske pokazale v kopalnih kostumih ali v globoko dekoltiranih plesnih oblekah. Še celo ženska v evropskem krilu je mogoča samo v najizbranejših družbah. Ko se bo življenje Indijcev zaradi bliskovitega vdora najmodnejših tehničnih sredstev korenito spremenilo, bo prišlo nujno in nezaznavno tudi do premikov v moralnoduhovni nadgradnji.

Ko sem podobno razmišljal o problemu prehrane, sem kmalu prišel do sklepa, da je najbolje, če se hraniš po načinu ljudi, med katerimi živiš. Na severu Indije, v Punjabu, je poleti nepopisno, skoraj nečloveško vroče, pozimi na zelo mrzlo, tako da je treba kuriti peč. Zato morate tam poleti jesti isto kot domačini: večinoma masleno mleko in neke vrste jogurt, skisano kuhano mleko, jedi pa izredno močno zač-

njene. Nasprotno je na jugu Indije, v Kerali, vedno izredno vroče, tam poznajo v razlicnih letnih casih samo manj vroce in zelo vroce. Zato niso po gornjem delu telesa nic obiceni, a jesti je treba mocno zacinjene, izredno pekoce jedi, sicer prej ali slej zbolite. Hirano je torej vsilila klima. Tisocietja so izbirali ljudje hrano, ki bi jim najbolj ustrezala in jih najbolj ohranjala pri moceh. Pomaga jim prenašati strasno vroicino podnevi, vtem ko jim ponoči omogoca osvežujoce spanje. Zato se je treba ravnati no njihovih izkušnjah in se jim popolnoma prilagoditi.

Mladina se med seboj sploh ne seznanja, fantje nimajo nikakršnih stikov z dekleti, niti jih ne iščejo. To jim tudi ni potrebno, saj ne prihaja do poroke po tej poti. Prav v vseh slojih Indije se danes odločajo o poroki starši. Seveda niso več tako pogoste poroke v zgodnji starosti 12 ali 13 let, kakor je bilo nekoč v navadi. Znano je, da sta se dve noseči ženi dogovorili, kako bosta poročili svoje nošence, če bosta raznih spolov. A da so poročali otroke v starosti 10 do 14 let, je bilo v navadi še pred nekaj desetletji. Danes dajo starši sinu na razpolago dve nevesti, med katerima mora izbirati tik pred poroko po svojem okusu in nagnjenjih. Ni torej nobene ljubezenske predigre in spoznavanja značajev, kar naj ustvari po našem prepričanju

Sežiganje mrliča na pokopališču ob reki Džamni

glavni temelj za bodoče sožitje. Vendar varujejo, da se prava ljubezen sčasoma razvije in utrdi, nakar ju spremlja skozi vse življenje do smrti. Znanec mi je pripovedoval, da so ga oženili s petnajstim leti in da do poroke žene sploh ni videl. Ker so skoraj vsa dekleta temna in črnolasa, je ideal fantov svetlopolta blondinka. Prav zato so med Indijci tako priljubljene evropske žene.

Prijatelj se presenetil nekega dne z novico:

»Danes sem videl tvojo bodočo ženo. Tvoj oče mi jo je pokazal!«

»Ali res?« je vprašal zaprepasčeno. »Ali je lepa?«

V njegovo veliko olajšanje sem mu potrdil. Njegov oče mi je potem pokazal še drugo izbranko na čaju v National Sport Clubu. Prijatelj je bil ves dan kot na trnih. Ponorčeval sem se, da bo sedaj konec njegovih trubadurštev...

Za zunanjo fasado te stroge morale se namreč marsikaj dogaja, kakor povsod, kjer žive ljudje. Mladina je živa in gripi povsod enako. Kot so mi pripovedovali indijski prijatelji, so že vsi imeli dekleta, a tudi dekleta iz boljših družin niso več tako nedolžna. Nekdo mi je pripovedoval, da ima razmerje z neko 17-letno advokatovo hčerko. Če je deževno, gresta z avtom na kako zgodovinsko mesto, ker tedaj tam ni ljudi. Morebiti to ni udobno, a skrivaj utrgani sadovi ljubezni so kljub temu sladki.

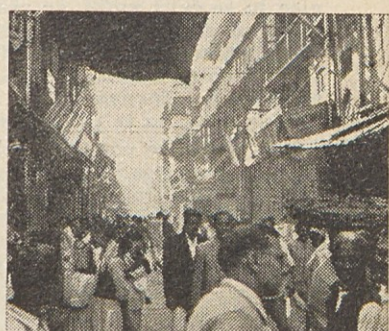
Ti moralni prestoriki pa niso prišli šele z novo dobo. Kakor izvem iz starih knjig, ki govorijo o življenju na dvorih in po mestih mogulskih knezov, so že tedaj imeli takšne izvenzakonske lju-

bezni, ki so jih celo opevali. To je bilo se pred prinoom prvih evropskih zavojevalcev. V knjigan so modreci celo ucili, kaj naj stori ljubimec, da pride v suk z dekletom izven njegove kaste, kako jo mora zapejati in kako ljubiti, da postane oca kar najbolj zadovoljna. Na drugi strani pa zvezmo istotam, kaj je moral storiti fant iz nižje kaste, da je zapeljal dekle iz višje kaste ali celo s kraljevskega dvora.

Kako je zvestobo poročenih žena premožnejših slojev, je zelo značilno razkril »primer gospe Nanavati«, ki je dvignil po vsej Indiji oblake prahu. Njen mož, kapitan vojne ladje, je v Bombayu vdrl v stanovanje trgovca z jeepi Ahudža in ga ustretil, ker je zvedel, da je le-ta ljubimkoval z njegovo ženo, ki je bila angleškega rodu in lepota in sta imela v desetih letih tri otroke. Zvedel je, da ga vara z drugim, a ni se hotel ločiti, ker je bila žena noseča. Tedaj ga je zavrnila, češ saj otrok ni tvoj, marveč Ahudžin. Sam pravi, da je hotel prisiliti Ahudžo, da bi jo poročil in vzel vse otroke k sebi, a ta se mu je smejal, češ da ni dolžan poročiti vsake ženske, s katero je kdaj spal. Ob tej tragediji se je razgrnilo okence, ki je odprlo pogled na moralo tako imenovane višje družbe, v kateri so trgovci, višji uradniki in višji oficirji ter njihove brezdelne žene, ki imajo dovolj denarja in lepote.

Policija je namreč našla pri preiskavi v umorjenčevi spalnici šope ljubavnih pisem in fotografij, katerih branje na sodišču je vsa-

ki omogoča registracijo zakonov. Poročne slovesnosti so izredno bogate in razkošne. Le prepogosto pomeni poroka hčerke finančni polom staršev. Pojedina, ki jo napravijo v bogato okrašenih in razsvetljenih šotorih za ogromno množico povablencev, še ni vse; treba je dati doto, ki je razstavljena v hiši ves čas slovesnosti. Šotore postavljajo posebne firme, ki se bavijo samo s tem; po-

Ena izmed značilnosti starega Delhija je vrvež v njegovih ozkih ulicah

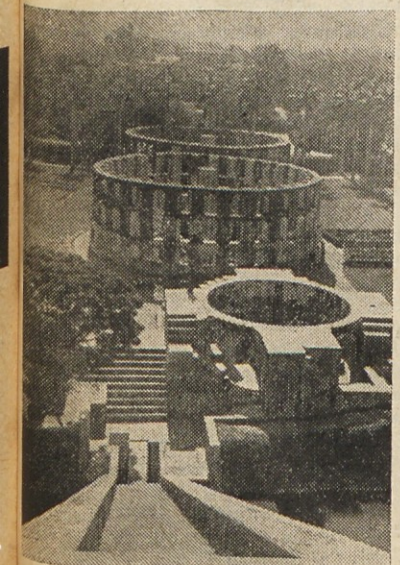
dobni so ogromnim baldahinom, v katerih je prostora za več sto gostov. Ob tej priložnosti lahko vidite, kakšna bogastva se skrivajo celo v hišah, ki na zunaj ne kažejo bogastva. Tam lahko vidite družinske zaklade ogrlic, diademov iz zlata, rubinov, smaragdov in drugih dragih kamnov, zlatih prstanov in uhanov. Lani so v hiši nekega trgovca ukradli med poroko diamant, vreden 30 tisoč dolarjev. Tudi nižji sloji napravijo bogato poroko. Naš šofer je prošil za predujem, ker se je bratova hčerka poročila, a vrnil se je čez tri dni popolnoma suh. Povedal je, da so pojedli za 2500 Rs (300.000 din)!

Bogastva v indijskih hišah ne moreš presoditi po stanovanju, pohištvu ali obleki, kajti Indijci so na splošno skregani z domačo snaznostjo. Stranišča so umazana, pipe polomljene. Pri jedi ne pazijo na obleko. Ogorke cigaret mečejo kar po preprogah. Brez pomisleka ti bo znanec dvignil noge z umazanimi čevlji na divan ali naslonjač. Radi debatirajo o duševnih problemih, še posebno verskih, in si ne pustijo utesnjevati življenja s takšnimi posvetnimi malenkostmi. Doma so povsod v pižami in copatah. V pižami hodijo tudi na cesto, zato hlače spredaj nimajo razporka, marveč so krojene v celem; spredaj imajo nekakšno vrečo, podobno kot ciganke.

Navezanost družinskih članov med seboj je izredno močna in živa. Vsak dan se morajo videti in se pogovoriti. Neki moj znanec, ki je poročil svojo hčerko v Bombay, je vsako nedeljo zvečer telefonsko govoril z njo iz Delhija in se tisti večer ni premaknil iz sobe, čeprav ni drugače nikoli zdržal doma. Očeta zelo spoštujejo in kar reče on, jim je sveto; še na misel jim ne pride, da bi mu ugovarjali.

O ljubezni Indijci neradi razpravljajo. Nasprotno pa dobi človek vtis, da je bilo v zgodovini Indije drugače. Knjiga »Kama Sutra« (O indijskem načinu ljubezni), ki jo je pred 500 leti napisalo več modrecev, ne govori samo povsem anatomsko o funkcionalnosti ljubezni in pravih načinov stopnjevanja užžitkov, temveč prikazuje tudi spolne odnose v takratnih strogo ločenih slojih dvorjanikov, kraljev, trgovcev in vojščakov. Iz nje zvezmo za tedaj zelo razširjeno homoseksualnost in lezbichnost med povsem izoliranimi krogi dvorjanskih žena in mladino. Ista napaka, pravijo, je tudi danes zelo razširjena med mladino prav zaradi ostre selekcije spolov.

O ljubezni je učila hindujska vera, ki je bila izredno posvetna, praktična in koristna. Skrivnosti ljubezni niso v preteklosti pomenile splošne, kar vidimo lahko iz raznih templev, ki so bili posvečeni izključno življenju in ljubezni. Najbolj znan je tempelj ljubezni v Kajurahu (izgovori Kadžuravo), kjer je na dvajsetih templjih na zunanih stenah na tisoče reliefov, ki prikazujejo načine ljubljenja dvorskih in kmečkih slojev v vseh stonjah ljubavne igre in to z gotoko usloženimi linijami.

Pogled na osem sto let staro zvezdarno

50 kilometrov vodovodnega omrežja

1.100 vagonov velenjskega premoga letno za ogrevanje delavnic in ostalih prostorov ter vode za umivanje.

Vodstvo energetskih obratov je v zadnjem času dobilo nekaj pritožb, češ da kmalu po končanem delu v kopalnicah ni več tople vode. V pojasnilo vsem prizadetim objavljamo naslednji prispevek.

Ko po končanem delu utrujen in umazan stopiš v kopalnico in se želiš umiti, se včasih upravičeno razjeziš. Ko odpreš pipo, ne priteče takoj pravilno topla voda, temveč je ali prevroča ali celo samo mrzla. To se pripeti predvsem tistim discipliniranim delavcem, ki do konca svojega delovnega časa delajo na svojem delovnem mestu in kot zadnji pridejo v kopalnice. Seveda pa so za te primere različni vzroki, kakor:

- posledice zunanjih vplivov, ki jih povzročajo naprave in instalacije izven našega podjetja;
- motnje in napake, ki jih povzročajo naše naprave in instalacije;
- pomanjkanje tople vode v nekaterih kopalnicah zaradi nepravilnega uporabljanja naprav pri samem umivanju.

Pri zunanjih vplivih bi navedli na splošno premajhno kapaciteto vodnjakov in omrežje Mestnega vodovoda. Razen tega nastopajo še izpadi posameznih črpalk, ki črpajo v omrežje vodo, zaradi črpalk ali električne energije so bolj redki, vendar zaradi velikega števila črpalk v omrežju stalno vplivajo na količine dobavljene vode. Večji vpliv na umivanje imajo dnevne konice v porabi vode. Podobno kot v našem podjetju, tudi drugi potrošniki znatno povečajo svojo porabo vode prav v času okoli 14. ure, ko se vsi umivajo in pripravljajo na kuhanje in podobno. Te konice nastopajo tudi pri elektriki, plinu itd., predvsem pa nam je vsem znana konica v mestnem prometu, ko so prepolni vsi avtobusi in trolejbusi.

Z vsemi temi problemi je naše podjetje seznanilo Mestni vodovod, ki pa ima podobne težave tudi pri drugih potrošnikih. Zato stalno izpolnjuje svoja omrež-

ja in dodaja k že obstoječemu omrežju vodnjake s črpalkami. Nekaj teh črpalk je že izdelalo tudi naše podjetje. Za ublažitev samih konic pa predvideva Mestni vodovod izgraditev višinskih vodnih rezervoarjev na vseh višjih točkah okolice Ljubljane: od Šentvida do Urha nad Sostrom, ki bi v konicah dodajali vodo v omrežje.

Tudi v našem omrežju, ki po skupni dolžini dosega dolžino nad 50 km imamo vgrajenih nešteto črpalk, ventilov, povratnih loput, nadtlanih ventilov, avtomatskih regulatorjev in podobnih naprav, katerih okvara vpliva na normalno delovanje kopalnic. Prav tako tudi v našem omrežju nastopa ob 14. uri naša domača konica v potrošnji vode, saj se poveča poraba vode od 13.30 do 14.30 ure zaradi umivanja skoraj trikratno v primeri z normalno porabo. Seveda pade zaradi tega tudi v našem omrežju nadtlak vode, kar se opazi v kopalnicah, ko voda

ne teče več v normalni količini. Kot primer, kaj se dogaja z dotokom vode, če se odpre več pip, bi lahko navedli primer pitnega korita na otroškem igrišču poleg umetnega jezera v Tivoliju. Gotovo ste opazili, da ima tam korito na cevi, kjer izteka voda, več luknjic. Otroci se tam igrajo tako, da posamezne luknjice s prsti zamašijo in tako dosežejo, da iz zadnje luknjice brizga voda močneje in višje. Isto velja tudi za naš primer, seveda v obratnem smislu.

Marsikdo od nas je prepričan, da topla voda, s katero se umivamo, priteka iz naše kurilnice. V resnici pa to vodo segrevamo za vsako kopalnico v posebnem bližnjem prostoru, ki ga imenujemo razvodna postaja objekta. V njej so nameščene naprave, od katerih je predvsem odvisno, kakšne količine vode damo lahko naenkrat v kopalnico.

Za pojasnilo velikosti teh naprav in možnosti priprave tople vode bi navedli nekaj podatkov o glavnih objektih podjetja, oziroma njihovih razvodnih postajah.

Siva livarna lahko v svoji razvodni postaji pripravi za enkratno umivanje ob 14. uri v svojih kopalnicah približno 16.500 litrov tople vode, segrete na okoli +35°C. Zaradi jasnosti bi povedali, da vodo segrejemo sicer više, do +80°C, vendar za umivanje potrebujemo nižje navedeno tople vodo, katero pa si regulirajo kopalci sami. Za umivanje v tem objektu je instaliranih 6 umivalnikov s pipami, 19 pip na umivalnih koritih, 55 prh v kopalnicah in 56 pip na fontanah.

Naprave v tej razvodni postaji so precej dotrajane, ker so bile prve zgrajene in pozneje dopolnjene samo zaradi potreb. V programu za leto 1961 je predvidena kompletna rekonstrukcija te razvodne postaje.

Jeklolivarna lahko pripravi v svoji razvodni postaji za enkratno umiva-

nje ob 14. uri v svojih kopalnicah približno 16.500 l tople vode, segrete na okrog +35°C. Za umivanje v tem objektu je instaliranih 14 umivalnikov s pipami, 34 prh, 24 pip na koritih in 30 pip na fontanah. Naprave v razvodni postaji so bile urejene leta 1959 in tudi že dopolnjene z dodatnimi napravami.

Obdelovalnica lahko pripravi v svoji razvodni postaji, podobno kot v drugih objektih, za umivanje naenkrat 27.000 l tople vode, segrete na +35°C. Za umivanje je v tem objektu instaliranih 25 umivalnikov s pipami, 33 prh, 56 pip na fontanah in 32 pip na umivalnih koritih. Naprave v tej razvodni postaji so bile obnovljene letos in je to trenutno najboljše urejena razvodna postaja v podjetju. Vse te naprave v tej postaji smo letos uredili na avtomatsko reguliranje temperature z uvoženimi temperaturnimi regulatorji firme SAMSON. Tako tu ni potrebno ročno odpiranje in zapiranje naprav, kot v drugih postajah, ko mora odgovorni delavec pred umivanjem ročno odpreti, da se začne voda segrevati, in po končanem umivanju zapreti, da ne pride do previsokih temperatur in s tem do okvare na napravi in instalaciji. Za to razvodno postajo imamo že tudi sklenjeno pogodbo s firmo SAMSON — za dobavo specialne, avto-

matsko delujoče mešalne baterije, katera bo pripravljala toplo vodo vedno v enaki temperaturni višini, n. pr. +35°C. Ta mešalna baterija bo prva v našem podjetju in je še nimajo montirane v nobenem znanem podjetju. Od nje pričakujemo izboljšanje stanja v tej kopalnici, ker delavec na prvi ali drugi splošni ne bo mogel dobiti topleše vode od nastavljenih temperature na mešalni bateriji, ki stane 1.710 nemških mark in računamo, da nam bodo ti stroški povrnjeni. Ko delavec regulira za sebe pravilno toplo vodo, teče le-ta brez izkoriščanja v kanal. Od uspehov, ki jih bomo dosegli s to mešalno baterijo, je odvisna tudi ponovna nabava za druge razvodne postaje.

Pločevinarna nima svoje razvodne postaje, ker njeni sanitarni prostori še niso zgrajeni. Tako je v tem objektu urejeno zaslonno umivalno korito, kjer se lahko za enkratno umivanje pripravijo približno 1.500 litrov tople vode, segrete na +35°C. Če bo mogoče, bomo še letos instalirali nove zaslonne naprave, kjer bodo korita z 20 pipami in bo možno naenkrat dobiti 4.500 litrov tako segrete tople vode.

Navedli smo samo stanje v teh nekaj glavnih objektih, vtem ko obstajajo razvodne postaje in kopalnice tudi v drugih delavnicah. Samo podatek, da porabi podjetje za ogrevanje delavnic in ostalih prostorov ter za ogrevanje vode letno nad 1.100 vagonov velenjskega premoga, priča, s kakšnimi stroški je povezano vzdrževanje teh naprav. Tako stane enkratno umivanje-kopanje delavca v objektu 005, kjer je iz merilnih naprav razvidno, da pride ob 14. uri na enega delavca približno 70 litrov tople vode, nad 10 din. V tej oceni ni zajeta cena vzdrževanja naprav in instalacij ter cena ostalih stroškov; upoštevana je samo cena vode in vlozene toplote. V primeru, da bi bilo v tej ceni zajeto vse, pa bi prekoračili ceno 20 dinarjev za eno umivanje.

Pravilen in ustrezen dotok vode je najlažje rešljiv od nas samih, ki te naprave — kopalnice — izkoriščamo. Z večjo pazljivostjo in disciplino pri umivanju bi lahko porabili znatno manjše količine tople vode. Saj so pogosti primeri, da se umiva en delavec, voda pa teče iz vseh pip korita. Prav tako v posameznih primerih delavec najprej odpre prho in se šele nato sleče in začne z umivanjem. Zboljšalo se je stanje v tistih večjih kopalnicah, kjer so obrati zadolžili osebo, ki odpira kopalnice šele po končanem delu in pazi, da se namereno ne kvari pipe in ostale naprave ter opozarja kopalce na pravilno izkoriščanje vode.

Na koncu bi hoteli pojasniti še vzroke nekaterih pomanjkljivosti, ki smo jih navedli v začetku.

Vse motnje v zunanjem omrežju, kot izpadi črpalk in konice, povzročajo, da voda ne doteka v zadostni količini. Pri pomanjkanju mrzle pitne vode pride celo do primera, da teče samo vroča voda, ker je bila pripravljena še v zadostni količini in ima še ustreznih nadtlak, vtem ko mrzla voda tega nadtlaka nima več in jo zato vroča voda odvira. Podobno se dogaja tudi pri napakah v našem lastnem omrežju.

Z. T.

ZAHVALA

Ob nenadni in težki izgubi svojega moža

FRANCA PETERNELJA

se najlepše zahvaljujem vsemu delovnemu kolektivu tovarne Litostroj, zastopnikom uprave podjetja, organom samoupravljanja in litostrojski godbi. Posebej se zahvaljujem vsem darovalcem vencev, govornikom tov. Leopoldu Solcu in Antonu Friškovicu ter vsem drugim, ki so dragega pokojnika pospremili na zadnjo pot in mi z besedami lajšali hudo bol.

Najtopleje se zahvaljujem tudi sindikalni organizaciji podjetja, ki je organizirala nabiralno akcijo za pomoč moji družini.

Delfina Peternelj

OJ TA VOJAŠKI BOBEN...

Tov. Anton Grmek nam je sporočil, da so ga pred kratkim premestili v Zagreb. Hkrati prijateljsko pozdravlja vse kegljače KK Litostroj in jim želi, da bi pozimi pridno vadili. Na tekmah pa jim želi mnogo uspehov.

Iz Boke Kotorske se nam je oglasil naš delavec Marjan Dovč, ki želi prejemati naš časopis, ker hoče imeti stik in pregled nad delom v tovarni.

Iz istega mesta nam je pisal tudi Simon Dermota, ki nas lepo pozdravlja.

TEHNIKA

Časopis »Tehnika«

organ Zveze inženirjev in tehnikov Jugoslavije, izhaja vsakega prvega v mesecu

Obsega:

1. Splošni del tehnike
2. Naše gradbeništvo
3. Rudarstvo in metalurgija
4. Strojništvo in elektrotehnika
5. Kemično industrijo
6. Prehranjevalno industrijo
7. Promet
8. Organizacijo dela
9. Obvestila industrijskih podjetij o njihovih proizvodih in tehničnih dosežkih.

Vsaka številka obsega približno 250 strani velikega formata 21 x 29 cm.

Letna naročnina: 12.000 dinarjev.

Posamezna številka:

1.250 dinarjev

Naročila pošiljajte na naslov: DIREKCIJA ZA IZDAVAČKO DELATNOST

»TEHNIKA«, Beograd, Kneza Miloša 7/II; telefon 30-106, 30-057 in 30-024

STROJNIŠKI

VESTNIK

glasilo oddelka za strojništvo, inštituta za turbostroje, društva strojnih inženirjev in tehnikov LR Slovenije, strojne industrije Slovenije.

Prinaša aktualne članke iz strojništva, pregled domače in tuje strokovne literature, društvene vesti, poročila o delu in uspehih vseh vodilnih tovarnih strojne industrije.

Izhaja dvomesečno v nakladi 3000 izvodov.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Aškerčeva 16.

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno v nakladi 3.800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Odgovorni urednik Peter Likar — Telefon uredništva 33-511 interno 343 in 458 — Cena posamezni številki v prodaji 10 din — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru

La razvedrila

REŠITEV KRIZANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

VODORAVNO:

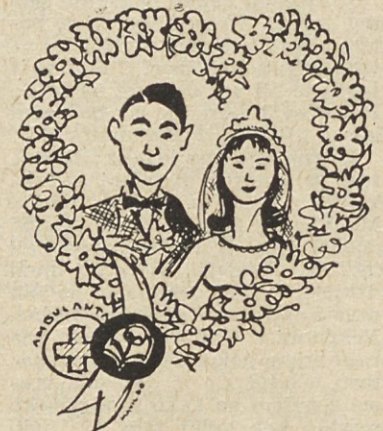
1. Rogušič, 8. Pšenica, 15. Ogimura, 16. Aerolit, 17. Mrs, 18. Metalna, 20. Oki, 21. Bier, 23. Cenik, 24. Avla, 25. Izrek, 27. Zir, 28. Braun, 29. Ne, 30. Nož, 32. Pau, 33. St, 34. Oko, 36. Bananar, 39. Via, 40. Skali, 41. Olkan, 42. USA, 44. Reliefa, 46. Rog, 49. St, 50. Vic, 51. Iči, 53. Pr, 54. Venod, 56. Srd, 58. Avala, 60. Ozon, 61. Kairo, 63. Olov, 64. JNB, 65. Turbine, 67. Idu, 68. El, 69. Nila, 70. Nino, 72. Ir, 73. Nkrumah, 74. Alabama.

NAVPIČNO:

1. Rombino, 2. Ogrizek, 3. Giser, 4. Um, 5. Sum, 6. Irec, 7. Catež, 8. Palir, 9. Senk, 10. Era, 11. No, 12. Ilova, 13. Ciklusi, 14. Atlanta, 19. Anica, 22. Ren, 24. Aru, 26. Kobarič, 28. Barkača, 31. Zalec, 32. Palfi, 35. Osa, 37. Nil, 38. Noe, 39. VNR, 42. Usvojen, 43. Steznik, 45. Itrib, 47. Oplodim, 48. Gravura, 50. Von, 52. Ivo, 55. NOB, 56. Sarah, 57. Drina, 59. Ali, 61. Kula, 62. Onil, 65. Tim, 66. Ena, 69. Nu, 71. Ob.

REŠITEV LITOSTROJSKEG A REBUSA IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

Ena vodovodna pipa na 50 članov delovnega kolektiva.

Pred nedavnim je eden izmed naših delavcev v četrtek, petek in soboto zbolel in ga ni bilo na delo. Ko je spet prišel delat, je šefu povedal, da se je v dneh odsotnosti oženil, da zahteva pa še poročni dopust, ki mu po zakonu pritiče...

NAVPIČNO:

1. Isto kot 12. vodoravno. 2. Ptica roparica. 3. Kisla tekočina. 4. Veznik. 5. Začetnici imena in priimka znane francoske filmske igralke. 6. Mački podobna zver. 7. Zlahtni plin. 8. Največja jugoslovanska reka. 9. Oster. 11. Oskrba. 12. Lastnik kavarn. 13. Slovensko avtobusno podjetje. 15. Kazenski progon. 16. Pacijent. 17. Znani jugoslovanski boksar. 18. Zabajlica. 20. Stara mama. 22. Del ožila. 23. Pripadnik slovenskega naroda (množi). 26. Nikalnica. 28. Oblika glagola biti. 31. Tuje moško ime. 33. Žensko ime. 35. Priljubljena izletniška točka Ljubljancem. 37. Isto kot 41. vodoravno. 38. Podnebje. 40. Vrsta škripcev, ki jih izdelujemo pri nas. 42. Poklic. 44. Jugoslov. otok, znan predvsem iz II. svet. vojne. 45. Isto kot 48. vodoravno (skrajšano). 47. Eno od treh enakih imen, sodobnega plesnega ritma. 48. Sibirski veletok.

POSETNICE REŠITEV IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

Akumulatorska delavnica, Mojster kovačije.

Posetnici je pravilno rešil F. Mahne.

VODORAVNO:

1. Jugoslovanska HC, za katero izdelujemo pri nas opremo. 9. Priimek slovenskega novinarja-himalajca. 10. Redko severnoameriško divje govedo. 12. Sovjetski šahovski velemejster. 14. Vrsta pesnitve. 16. Jugoslov. tovarna likerjev. 17. Vrsta konjskega teka. 19. Vodja revolucije v Egiptu (proti Farauku). 21. Poljski pridelek. 22. Specializiran kradljivec. 24. Goljufa, laže. 25. Kemikalija, ki jo uporabljajo tudi v kozmetiki. 26. Afriška reka. 27. Tovarna v Ljubljani. 29. Prvi dve črki abecede. 30. Kratica za ljudsko republiko (srbohrv.). 31. Ljubljanska tovarna električnih aparatov. 32. Čebelar podobni živalci (obratno). 33. Ločilni veznik. 34. Tuje žensko ime. 36. Barbarsko plemo, ki je pred stoletji udiralo na naša tla. 38. Vrsta kovine (obratno). 39. Priimek francoske filmske igralke (Martine). 41. Turški velikaš. 42. Cesta. 43. Naprava za odkrivanje sovražnih letal in ladij. 45. Hrvatsko žensko ime. 46. 46. Ni tuj. 48. Stanje podobno nezavesti. 49. Povrtnina (kompot).